

3/2013

BIBLIOTEKARZ

Ewa Lelek

Kolekcje dokumentów życia społecznego w bibliotekach publicznych Podkarpacia w świetle badań

Aleksandra Kruszyńska

Zbiory specjalne w Archiwum i w Bibliotece Stacji Naukowej PAN w Rzymie

Barbara Barańska-Malinowska

Oferta e-booków w bibliotekach politechnik

Agata Rychter-Gullstrand

Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie

Czasopisma pedagogiczne

Twoja codzienna inspiracja!

Zamów prenumeratę

Redakcja Czasopism Pedagogicznych EduPress, Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Spółka z o.o.
Wola Plaza, ul. Młynarska 8/12, 01-194 Warszawa
tel. 22 244 84 78, faks 22 244 84 10, e-mail: prenumerata@raabe.com.pl

www.edupress.pl

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Ewa Lelek: Kolekcje dokumentów życia społecznego w bibliotekach publicznych Podkarpacia w świetle badań – 4

Barbara Barańska-Malinowska: Oferta e-booków w bibliotekach politechnik – 9

Joanna Stawińska: Rękopisoznawstwo – rozważania bibliologiczne – 13

Prezentacja bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek – 15

Z BIBLIOTEK

Aleksandra Kruszyńska: Zbiory specjalne w Archiwum i w Bibliotece Stacji Naukowej PAN w Rzymie – 17

Jolanta Przybylska: Biblioteka Uniwersytecka w Mariborze – 21

Agata Rychter-Gullstrand: Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie – 24

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Inspirujemy się instytucjonalnie... (Krystyna Kasprzyk) – 27

Chip chip hura... (Bartłomiej Maciejewski) – 29

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Bibliografia – teoria, praktyka, dydaktyka (Magdalena Krynicka, Bartłomiej Włodarczyk) – 31

10 lat działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej (Dorota Dowda) – 34

Wystawy biblioteczne Festiwalu im. Brunona Schulza (Józef Szocki) – 36

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

O potrzebie biblioterapii : praca zbiorowa / pod red. Krystyny Hrycyk (Danuta Urbańska) – 37

Sygnaly o nowych publikacjach (Lidia Bąkowska) – 40

Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena Przybysz) – 42

PRAWO BIBLIOTECZNE

Biblioteki w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości (Jan Ciechorski) – 43

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Halina Giżyńska-Burakowska (Magdalena Staniszevska) – 46

Z ŻYCIA SBP (Marzena Przybysz) – 48

Modyfikacje portalowe sbp.pl • Założenia i zalecenia do prezentacji bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek • Bibliotekarz Roku 2012 – I etap • Wyczaruj z nami magiczną bibliotekę • Konkurs na plakat Tygodnia Bibliotek 2013 • VIII Forum Młodych Bibliotekarzy

POSTAKTUALIA (Jacek Wojciechowski) – 50

W KILKU SŁOWACH – 20, 45, 47, 51

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTICLES

Ewa Lelek: Collections of Social Life Documents in Subcarpathian Public Libraries in the Light of Research – 4

Barbara Barańska-Malinowska: E-book Offers in Technical Universities Libraries – 9

Joanna Stawińska: Research on Manuscripts from the Perspective of Book Science – 13

Presentation of Regional Bibliography on Library Websites – 15

FROM LIBRARIES

Aleksandra Kruszyńska: Special Collections in the Archive and Library of the the Polish Academy of Sciences in Rome Scientific Center – 17

Jolanta Przybylska: University Library in Maribor – 21

Agata Rychter-Gullstrand: Media Library of Szczecin Academy of Art – 24

ON LIBRARIES IN THE PRESS

We Get Inspired Institutionally (Krystyna Kasprzyk) – 27

Chip Chip, Hooray! (Bartłomiej Maciejewski) – 29

EVENTS AND REPORTS

Bibliography – Theory, Practice, Instruction (Magdalena Krynicka, Bartłomiej Włodarczyk) – 31

Chaplaincy for Librarians at the Archdiocese of Gdansk - 10 Years of Activity (Dorota Dowda) – 34

Library Exhibitions at Bruno Schulz Festival (Józef Szocki) – 36

REVIEW OF PUBLICATIONS

O potrzebie biblioterapii : praca zbiorowa / ed. Krystyna Hrycyk (Danuta Urbańska) – 37

New Books Flash (Lidia Bąkowska) – 40

From the PLA Publishing House (Marzena Przybyysz) – 42

LIBRARY LAW

Libraries in Units under the Authority of Ministry of Justice (Jan Ciechorski) – 43

OBITUARIES

Halina Giżyńska-Burakowska (Magdalena Staniszevska) – 46

FROM THE PLA (Marzena Przybyysz) – 48

The PLA Portal Modifications • Guidelines and Recommendations for the Presentation of Regional Bibliography on Library Websites • Librarian of the Year 2012 – First Stage • Let's Conjure Up a Magical Library • Poster Contest for Libraries Week 2013 • 8th Forum of Young Librarians

POST-CURRENT EVENTS (Jacek Wojciechowski) – 50

IN A NUTSHELL – 20, 45, 47, 51

Od Redaktora

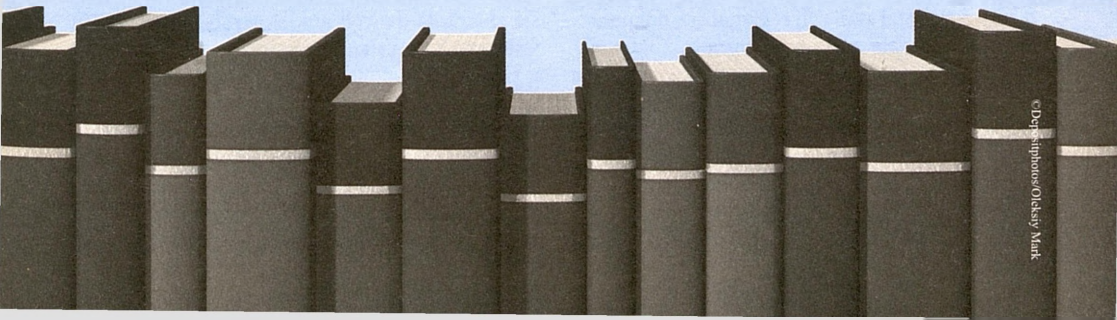
Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,

Numer 3 „Bibliotekarza” w stałych działach zawiera wiele interesujących tekstów prezentowanych w formie artykułów, relacji, sprawozdań, opinii. Wśród nich zwraca uwagę, niezbyt często pojawiająca się na łamach czasopisma, problematyka bibliografii. Zespół ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP prezentuje opracowane „Założenia i wymagania do prezentacji bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek”. Ideą towarzyszącą pracom Zespołu było przekonanie, iż elektroniczna wersja bibliografii regionalnej jest bardzo ważna zarówno dla użytkowników, poszukujących informacji na temat regionu, jak i dla samej biblioteki gromadzącej i archiwizującej jego dorobek. Rozważania o problemach związanych ze współczesną bibliografią wypełniły tekst omawiający II Ogólnopolską Konferencję Naukową „Bibliografia – teoria, praktyka, dydaktyka”, zorganizowaną przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego i z pewnością zachęciły uważnych jego czytelników do sięgnięcia po pełne wersje przedstawionych tam ciekawych referatów i prezentacji. Dział „Artykuły” zdominowały relacje z badań. Rozpoczyna tekst E. Lelek omawiający kolekcje dokumentów życia społecznego w bibliotekach publicznych Podkarpacia. W artykule „Oferta e-booków w bibliotekach politechnik” B. Barańska-Malinowska prezentuje wyniki przeprowadzonej tam ankiety. Omawia zgromadzone przez badane biblioteki zbiory e-booków i zastanawia się nad ich popularnością wśród użytkowników księżnic. Dwa wymienione teksty uzupełniają rozważania bibliologiczne odnoszące się do zbiorów rękopiśmiennych autorstwa J. Stawińskiej. W dziale „Z bibliotek” znajdują Państwo dwa artykuły prezentujące zasoby bibliotek działających poza granicami Polski – mowa tu o tekście A. Kruszyńskiej o zbiorach specjalnych Archiwum i Biblioteki Stacji Naukowej PAN w Rzymie oraz J. Przybylskiej o Bibliotece Uniwersyteckiej w Mariborze. Trzeci artykuł poświęcony jest Mediatece Akademii Sztuki w Szczecinie, która w ostatnim roku wzbogaciła się o nowe pomieszczenia w Pałacu Pod Globusem.

Dział „Sprawozdania” zamieścił kolejne teksty, z którymi także warto zapoznać się. O działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej napisała D. Dowda, natomiast autorem relacji z „Wystaw bibliotecznych Festiwalu im. Brunona Schulza” jest J. Szocki.

Jak co miesiąc dział „O bibliotekach w prasie” prezentuje fragmenty kolejnych tekstów ilustrujących aktywność bibliotek i dokumentujących ich dokonania na łamach pracy ogólnopolskiej lub regionalnej. Można wiele dowiedzieć się z tych relacji, np. jak jesteśmy postrzegani, ale co ważniejsze, jak powinniśmy się zmieniać, by coraz częściej gościć na szpaltach szeroko czytanej prasy. Podobną rolę informującą, poznawczą, inspirującą spełniają także pozostałe stałe rubryki „Bibliotekarza”: „Prawo biblioteczne”, „Przeгляд piśmiennictwa”, „Z życia SBP”, „W kilku słowach”, a także „Postaktualia” Jacka Wojciechowskiego.

Elżbieta Stefanowicz

Kolekcje dokumentów życia społecznego w bibliotekach publicznych Podkarpacia w świetle badań

Do napisania artykułu skłoniło autorkę z jednej strony chęć podzielenia się obserwacjami, a także przemyśleniami związanymi ze szczególnym rodzajem materiałów bibliotecznych – dokumentami życia społecznego (dżs), z drugiej zaś wyniki badań dotyczące tych zasobów w zbiorach bibliotek publicznych Podkarpacia.

Pracuję w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej na stanowisku instruktora ds. informacji i w zakresie mojej specjalizacji (choć szczęśliwie także zainteresowań) leży między innymi działalność informacyjna bibliotek publicznych w woj. podkarpackim. Od początku pracy instruktorskiej, której częścią są wizyty w bibliotekach, zwróciłam uwagę na dokumenty życia społecznego gromadzone zarówno w dużych, jak i małych, gminnych bibliotekach. Dokumenty te, będące świadectwem czasu i niosące unikatową wartość informacyjną w większości bibliotek były i nadal są w wielu z nich, niestety traktowane po macoszemu. Zresztą, nie jest to specyfika wyłącznie naszego regionu, podobna sytuacja dotyczy wielu bibliotek w całym kraju¹. Podczas osobistych kontaktów z bibliotekarzami Podkarpacia, miałam okazję wielokrotnie przekonać się, iż jako świadomi swej roli regionaliści, dokumentaliści, doskonale zdają sobie sprawę z informacyjnej i historycznej wartości tych dokumentów. Biblioteki, jako instytucje o ogromnym potencjale informacyjnym, chcąc sprostać współczesnym oczekiwaniom społeczności lokalnych, starają się gromadzić możliwie pełny zbiór materiałów o regionie, a wśród nich dżs-y. A zatem przyczyn, o których mowa należało szukać gdzie in-

dziej. Mając na uwadze niezaprzeczną wartość tych materiałów bibliotecznych, w 2008 r. Dział Instrukcyjno-Metodyczny we współpracy z funkcjonującym od ponad 40 lat w naszej bibliotece Oddziałem Dokumentów Życia Społecznego zorganizował seminarium dla bibliotekarzy z Podkarpacia na temat dokumentów życia społecznego, ich specyfiki, odmienności. Już wówczas było wiadomo, że sprawa wymaga większej uwagi. Postanowiłam zatem gruntownie przestudiować temat, obmyślić strategię i wdrożyć „plan pomocy”. Na przełomie 2011 i 2012 r. przeprowadziłam ankietę wśród podkarpackich bibliotek publicznych, mającą na celu rozeznanie stanu posiadania i zaawansowania prac nad dżs-ami oraz poznanie potrzeb bibliotekarzy związanych z ich gromadzeniem. Na podstawie wyników ankiety ustaliłam tematy cyklu szkoleń. Już w czasie zbierania danych ankietowych na podstawie wstępnych ustaleń, zorganizowano pierwsze z trzech zaproponowanych w ankiecie szkoleń („Od pozyskania do opracowania. Dokumenty życia społecznego w bibliotekach publicznych Podkarpacia”), które odbyło się w dwóch turach i w którym wzięło udział łącznie 43 bibliotekarzy z 15 powiatów. Po raz kolejny przekonałam się, że potrzeby bibliotekarzy w tym zakresie są

ogromne. Ankieta miała na celu rozpoznanie stanu posiadania gromadzonych rodzajów zbiorów, określenie potrzeb bibliotekarzy w tym zakresie oraz najważniejszych problemów z nimi związanych w bibliotekach publicznych Podkarpacia.

Ankiety rozesłano drogą elektroniczną 20 października 2011 r. w pierwszej kolejności do wszystkich bibliotek powiatowych z zapytaniem, czy w ich zbiorach znajdują się dżs-y oraz z prośbą o wskazanie bibliotek na terenie poszczególnych powiatów, które takie zbiory gromadzą. W drugim etapie rozesłano ankiety do wskazanych bibliotek oraz do bibliotek z trzech powiatów, w których nie ma biblioteki pełniącej funkcje powiatowe (pow. jarosławski, przeworski i tarnobrzeski – łącznie 25 bibliotek) oraz do wszystkich bibliotek z powiatu rzeszowskiego (14 bibliotek). Ankieta zawierała łącznie 13 pytań. Zebranie pełnej dokumentacji zakończyło się w marcu 2012 r. Ogółem, spośród 94 nadesłanych przez biblioteki ankiet, wyłoniono 74, które stanowiły podstawę do opracowania wyników badań.

Dzięki informacjom uzyskanych od bibliotek za pośrednictwem ankiety udało się ustalić liczbę bibliotek publicznych w województwie podkarpackim, które oprócz tradycyjnych zbiorów bibliotecznych (książki, czasopisma), gromadzą także dżs-y – na 159 bibliotek w województwie podkarpackim są to 74 biblioteki, co stanowi 46% ich ogółu.

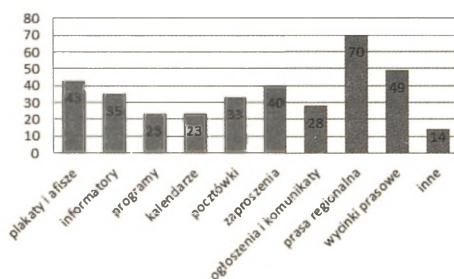
STAN LICZBOWY

Analiza danych z 74 bibliotek gromadzących dżs-y pozwoliła na rozeznanie stanu ilościowego i rodzajów tych dokumentów. Najwięcej bibliotek (aż 70) gromadzi *prasę regionalną*. Są to głównie lokalne gazetki i czasopisma związane tematycznie z regionem, w którym powstają. Równie chętnie gromadzone są *wycinki prasowe* o różnym zasięgu, głównie z dzienników ogólnopolskich – 49 bibliotek, na trzecim miejscu 43 biblioteki wymieniały *plakaty i afisze*, następnie *zaproszenia* – 40 bibliotek. Stan gromadzenia pozostałych najbardziej popularnych w bibliotekach publicznych Podkarpacia dżs-ów przedstawia wykres.

Wśród dokumentów życia społecznego określanych jako „inne” biblioteki wymieniały przede wszystkim fotografie, głównie historyczne, dokumentujące życie danej miejscowości, fotografie mieszkańców. Wszystkie pytane biblioteki określiły regionalny zasięg gromadzenia dżs-ów.

Wykres

Liczba bibliotek gromadzących wybrany rodzaj dokumentu życia społecznego w woj. podkarpackim

Stan liczbowy kolekcji dżs-ów przez biblioteki jest różny. Najwięcej, 45 bibliotek wykazało posiadanie do 100 jedn. dżs-ów, 19 bibliotek dysponowało kolekcjami liczącymi do 500 jedn., a 9 posiadało zbiory powyżej 1000 jedn. inw. Wśród bibliotek, które zgromadziły największe kolekcje dżs-ów dominują biblioteki duże, przeważnie pełniące funkcje bibliotek powiatowych i z tytułu przypisanych zadań, gromadzące materiały regionalne, także dżs-y. Biblioteki publiczne są szczególnie predysponowane do gromadzenia publikacji wydanych w ich zasięgu oddziaływania i tematycznie związanych z lokalnym życiem i kulturą, bowiem zadania te reguluje Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. W woj. podkarpackim kolekcje dżs-ów powyżej 1000 jedn. posiadają MBP w Jasle, PiMBP w Kolbuszowej, KBP w Krośnie, MBP w Nisku, PBP w Przemysłu, MBP w Przeworsku, MBP w Stalowej Woli, MBP w Tarnobrzegu i jedna, mniejsza biblioteka w powiecie rzeszowskim – MiGBP w Sokołowie Małopolskim.

UDOSTĘPNIANIE

Kolekcje dżs-ów nie zawsze cieszą się dużym zainteresowaniem czytelników. Biblioteki zapytane o to, w 50% odpowiedziały, że jest ono małe (37 bibliotek), prawie tyle samo bibliotek określiło zainteresowanie dokumentami jako średnie (33 biblioteki, tj. 44,5%), tylko 4 biblioteki wykazały duże zainteresowanie tymi zbiorami.

Na popularność kolekcji dżs-ów w bibliotekach ma wpływ wiele czynników: tematyka i rodzaje gromadzonych dokumentów, liczba osób zatrudniona do pracy z dżs-ami, sposoby udo-

stępniania oraz informowania o istniejącej kolekcji, a także jej kompletność co łączy się ze stopniem zaspokojenia potrzeb środowiska lokalnego. Ocenie popularności tych zbiorów służyło między innymi pytanie o powody korzystania z dokumentów życia społecznego w bibliotekach. Analiza postępowania z dżs-ami w czterech bibliotekach, które wykazały duże zainteresowanie czytelników kolekcjami przynosi dość zaskakujące wyniki.

Na podstawie porównania informacji z 4 bibliotek nie można ustalić jednego wzorca postępowania z dżs-ami w bibliotece publicznej. Niewątpliwie kluczem do wyjaśnienia dużej popularności gromadzonych dżs-ów jest aktywna postawa i zaangażowanie pracujących tam bibliotekarzy. Aby bowiem użytkownicy skorzystali ze zbiorów biblioteki, najpierw muszą o nich wiedzieć. Informowanie o przechowywanych kolekcjach jest niezwykle istotnym [...] zabiegiem². Ponieważ wśród bibliotek z dużymi kolekcjami są tylko 4 biblioteki warto w analizie odnieść się również do istotnych wskazówek dotyczących wykorzystania i udostępniania dżs-ów w bibliotekach, które wykazały średnie zainteresowanie kolekcją.

Spółród 74 bibliotek publicznych woj. podkarpackiego objętych badaniem 40 wskazało na pra-

ce dyplomowe (magisterskie i licencjackie), jako główny powód korzystania z tych zbiorów, ponad połowa (51) na *referaty szkolne*, 31 na wykorzystanie eksponatów z tych kolekcji do organizacji wystaw w innych instytucjach.

Wśród 37 bibliotek deklarujących duże bądź średnie zainteresowanie kolekcją 8 wypożycza swoje eksponaty innym instytucjom kultury, 31 organizuje wystawy dokumentów życia społecznego, 33 biblioteki wykazały, że referaty szkolne to główny powód korzystania z kolekcji dżs-ów, a 21 udostępnia je w celach naukowych. Okazuje się, że wystawy będące jednym ze sposobów informowania społeczności lokalnej o posiadanych zbiorach są skutecznym sposobem na popularność danej kolekcji, aż 84% spośród badanych bibliotek stosuje tę formę autopromocji zbiorów.

EWIDENCJA

Z analizy ankiet wynika, że w zdecydowanej większości bibliotek (86%) nie prowadzi się ewidencji dokumentów życia społecznego, równie dużo bibliotek nie opracowuje tych zbiorów (78%). Nie jest więc zaskoczeniem, że aż 81% badanych bibliotek wskazało na opracowanie, jako najtrudniejszą czynność wszystkich prac bibliotecznych związanych z dżs-ami.

Fot. Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa

Jedynie 10 spośród 74 badanych bibliotek rejestruje wpływy dżs-ów do bibliotek stosując jeden z dwóch sposobów ewidencji – 3 biblioteki księgę inwentarzową, a 7 odnotowuje wpływ w księdze akcesji. Na kłopoty z ewidencją dżs-ów zwróciło uwagę blisko 40% bibliotek (29).

TRUDNOŚCI I OCZEKIWANIA

Występowanie trudności na etapie gromadzenia dżs-ów zgłosiło 14 spośród 74 badanych bibliotek, kłopoty z selekcją 12, zaś 25 wskazało na trudności dotyczące klasyfikacji tych dokumentów, a 36 na katalogowania dżs-ów.

W ślad za występującymi trudnościami na różnych etapach pracy z dokumentami życia społecznego zgłaszanymi przez biblioteki idą potrzeby bibliotekarzy w zakresie szkoleń. Spośród podanych w ankiecie trzech szkoleń, 42 biblioteki zgłosiły chęć uczestnictwa w szkoleniu dotyczącym zasad gromadzenia i opracowania dżs-ów, 55 w warsztatach opracowania dżs-ów a 41 wskazało na temat opracowania elektronicznego i digitalizację dżs-ów w bibliotekach publicznych.

OPRACOWANIE

Profil zaproponowanych tematów szkoleń świadczy o tym, iż największe trudności sprawia bibliotekarzom opracowanie dokumentów (spośród 74 bibliotek tylko 16 je opracowuje). Opracowanie dżs-ów jest dość czasochłonne, bibliotekarze opracowujący druki ulotne zmagają się dość często z niedostateczną ilością danych identyfikujących konkretną publikację, ustaleniem podstawowych faktów niezbędnych do właściwego opisu druków, takich jak data czy miejsce wydania, instytucja sprawca. Brakujące dane bibliograficzne są uzupełniane przez bibliotekarzy, co wymaga odpowiedzialności, intuicji oraz doskonałej orientacji w działalności środowiska lokalnego. Proces opracowania dżs-ów ulega znacznemu skróceniu przy zastosowaniu zasad opracowania elektronicznego. Wprawdzie postępuje proces komputeryzacji kolekcji dżs w podkarpackich bibliotekach publicznych, ale tylko w 7 z nich opracowuje się elektronicznie te zbiory. W 4 kataloguje się druki ulotne wykorzystując międzynarodowy format MARC 21. Opracowanie tradycyjne stosowane jest w 5 bibliotekach.

KADRA

Wśród trudności napotykanych w bibliotekach w związku z dżs-ami bibliotekarze wymieniają też zbyt małą obsadę kadrową. W 65 placówkach dżs-ami zajmuje się 1 osoba pełniąc także inne obowiązki, często jest to pracownik np. czytelnicy czy wypożyczalni, który jedynie dodatkowo zajmuje się tym typem dokumentów. Taki charakter pracy, często w połączeniu z niewystarczającą wiedzą merytoryczną, rodzi trudności związane z: gromadzeniem, selekcją, doбором, klasyfikacją, opracowaniem, zarówno formalnym, jak też rzeczowym. Trudno się dziwić – działania praktyczne w bibliotekach opierają się na bardzo szczupłej literaturze przedmiotu. Tylko w 5 bibliotekach dżs-ami zajmują się dwie lub więcej osób, lecz niestety, także w tym przypadku, zajęcie to stanowi raczej drugorzędne miejsce w hierarchii obowiązków zawodowych tych bibliotekarzy.

KARTOTEKI I KATALOGI

Niewystarczająca obsada kadrowa, niemożność poświęcenia całego czasu pracy na pracę z dżs-ami powoduje także inne „zaległości” w tym zakresie. Tylko w 14 spośród 74 bibliotek stworzono pomocnicze narzędzia wyszukiwawcze w postaci kartotek lub katalogów, bądź elektronicznych baz danych. Niestety, w pozostałych bibliotekach gromadzących dżs-y takich narzędzi nie stworzono. Kartoteki zagadnieniowe i katalogi rzeczowe, zwłaszcza w bibliotekach powiatowych czy gminnych, przy stosunkowo niewielkich zbiorach, stanowią ważny dodatkowy aparat informacyjny ułatwiający odnajdywanie i korzystanie z druków.

DIGITALIZACJA

W ostatnich latach wzrosła znacznie liczba innych, niż graficzne, typów materiałów. Są to głównie publikacje cyfrowe, proporczyki, zdjęcia, filmy, karty magnetyczne i chipowe, materiały zapisane na twardej dyskach komputerów itp. Z roku na rok dokumentów tych jest coraz więcej, mają niekonwencjonalne formy, ich twórcy prześcigają się w pomysłach na atrakcyjny wizerunek. Okazuje się, że pomimo rozwoju mediów elektronicznych, wciąż stanowią one doskonałe narzędzie reklamy i propagandy, a także coraz częściej, mar-

ketingu. Jednym z największych cyfrowych zbiorów dzs-ów ostatnich lat jest internet i to jest dobra wiadomość dla bibliotek. Dzięki usługom sieciowym dostęp do dzs-ów nie wymaga bowiem fizycznego gromadzenia każdej kartki papieru – mamy przecież odpowiedniki cyfrowe – a zatem znika kolejna sygnalizowana przez biblioteki trudność związana z gromadzeniem dzs-ów, problem lokalowy. Na podstawie przeprowadzonej ankiety wynika, że w przeważającej większości podkarpackich bibliotek – głównie ze względu na brak miejsca właśnie – dzs-y nie stanowią wydzielonych podzbiorów. Proces adaptacji do zmian technologicznych przebiega w naszym województwie umiarkowanie, głównie ze względu na ograniczenia finansowe, co w tym przypadku jest niemal równoznaczne z dostępem do nowych technik i możliwości. Jak się okazuje, również i tu bibliotekarze podkarpacki wykazali się zaradnością i głównie dzięki dotacjom unijnym w kilku bibliotekach pozyskano sprzęt do digitalizacji. W bibliotekach dysponujących odpowiednim sprzętem stworzono kopie cyfrowe dokumentów życia społecznego, które z kolei, w postaci cyfrowej udostępniano najczęściej na stronach domowych tych bibliotek lub w bibliotekach cyfrowych (Cieszanowskiej Bibliotece Cyfrowej, Kolbuszowskiej Bibliotece Cyfrowej, Krośnieńskiej Bibliotece Cyfrowej, Podkarpackiej Bibliotece Cyfrowej, Sanockiej Bibliotece Cyfrowej oraz Tarnobrzeskiej Bibliotece Cyfrowej). Digitalizacja dzs-ów prowadzona była w 8 na 74 badane biblioteki, w tym w 3 bibliotekach miejskich, 3 bibliotekach miejsko-gminnych i 2 gminnych.

KONKLUZJA

Ankieta przeprowadzona wśród bibliotek publicznych Podkarpacia gromadzących dzs-y pozwoliła na rozeznanie stanu ilościowego

i jakościowego posiadanych przez nie kolekcji dzs-ów. Dzięki ankiecie rozpoznano najpilniejsze potrzeby bibliotekarzy w tym zakresie, trudności napotymane na różnych etapach pracy z dokumentami, sposoby radzenia sobie z nimi, co pozwoliło na lepsze zaplanowanie pracy instruktorskiej. Natomiast z punktu widzenia badanych bibliotek, opracowane zestawienie ma służyć także porównaniom. Dzięki uzyskanym wynikom i wnioskowi płynącym z porównania – możemy postawić pewne tezy i wytyczyć strategię – co należy zrobić, aby podwyższyć standard usług bibliotecznych? Dokumenty życia społecznego stanowią bardzo cenne uzupełnienie zbiorów biblioteki, posiadanie ich korzystnie wpływa na podniesienie atrakcyjności placówek, a „dobre opracowanie tej grupy zbiorów pozwoliłoby <ukazać światu> znaczenie dokumentów życia społecznego jako znakomitego źródła wiedzy”³.

Ewa Lelek
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie

PRZYPISY:

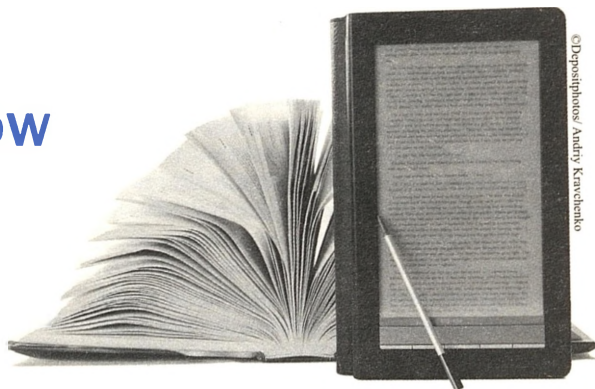
- ¹ Obserwowany w ostatnich latach wpływ coraz większej liczby dokumentów życia społecznego do bibliotek, będący wynikiem zwiększonej produkcji tych dokumentów oraz rosnącego zainteresowania nimi, spowodował w wielu bibliotekach włączenie do codziennej praktyki bibliotekarskiej również tego rodzaju materiałów bibliotecznych, zgodnie z wypracowanymi standardami, co w konsekwencji korzystnie wpłynęło na ogólną poprawę sytuacji.
- ² FIRLEJ-BUZON, A. *Dokumenty życia społecznego w teorii i praktyce bibliotekarskiej w Polsce*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2002, s. 158. ISBN 83-87629-83-9.
- ³ SŁOMIANOWSKA-KAMIŃSKA, E. *Dokumenty życia społecznego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie – zarys problematyki*. W: *Rocznik Biblioteki Narodowej* 2004, t. 36, s. 200.

Zaprenumeruj „Bibliotekarza”

Dostęp: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

BARBARA BARAŃSKA-MALINOWSKA

Oferta e-booków w bibliotekach politechnik

Polskie e-booki o charakterze dydaktyczno-naukowym stanowią przeciwwagę wobec oferty elektronicznych książek zagranicznych. Polskie skrypty i podręczniki elektroniczne, polecane przez wykładowców, nie zastąpią jednak najlepszych e-booków zagranicznych. Ich zaletą jest konkurencyjność wobec książek zagranicznych, ponieważ zawierają elementarną wiedzę niezbędną w trakcie studiowania.

Badania ankietowe przeprowadzone w 2012 r. w bibliotekach politechnik są próbą odpowiedzi na pytania: jaka jest oferta e-booków w badanych bibliotekach politechnik?, jakie są potrzeby i oczekiwania użytkowników w tym zakresie?, jak będzie kształtował się ten rodzaj usług w najbliższych latach?

Ogółem wysłano 16 ankiet, w tym 14 do bibliotek politechnik oraz Akademii Górniczo-Hutniczej i Zachodnio-Pomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Odpowiedzi używano z 15 bibliotek. Ankiety wskazują, że w swojej ofercie polskie e-booki posiada 11 bibliotek technicznych w kraju, spośród 15 biorących udział w badaniu. Ten stan może się zmienić, ponieważ 3 z ww. bibliotek testowały bazę korpo.ibuk.pl i w najbliższym czasie planują jej zakup.

Natomiast liczba zakupionych tytułów w latach 2009-2011 w badanych bibliotekach przedstawia się następująco: w 9 jest rosnąca (największa kolekcja obejmowała 908 tytułów), a w 2 malejąca (dostęp do najmniejszej kolekcji to jedynie 10 tytułów). Zaskakujący jest spadek zainteresowań posiadanymi w bibliotekach e-bookami. Jakże są tego powody? Być może zbyt mała liczba dostępnych tytułów nie jest wystarczająco atrakcyjna i zniechęca użytkowników do

korzystania z nich lub brak dostatecznej promocji e-booków, przekłada się na zbyt skąpą wiedzę użytkowników o ich istnieniu? A może te powody wzajemnie się na siebie nakładają? Wpływ na liczbę zakupionych tytułów w poszczególnych bibliotekach ma także wielkość budżetu przeznaczanego na ten rodzaj zakupów. To wpływa na decyzję o zakupie całych kolekcji lub jedynie pojedynczych tytułów. Świadczą o tym odpowiedzi dotyczące wartości procentowych wydzielonego budżetu na zakup e-booków, które są zróżnicowane w badanych bibliotekach i wynoszą od 0,5% do 38,5%. Ta różnica wynika z faktu, że niektóre biblioteki wspierają finansowo także wydziały (2 badane biblioteki), a pozostałe finansują zakupy z własnych środków.

Spośród różnych możliwości i sposobów wyboru nowych tytułów do zakupu biblioteki wskazały: dezyderaty od czytelników (8 bibliotek), analizę wykorzystania wersji drukowanych podręczników (2 biblioteki), przegląd nowości wydawniczych (2 biblioteki), analizę zawartości poszczególnych kolekcji tematycznych zgodnych z profilem nauczania w danej uczelni (1 biblioteka), statystykę wykorzystania serwisów/tytułów (2 biblioteki), zapytania e-mail do wykładowców (1 biblioteka), zgłoszenia bibliotek sieci (1 biblioteka).

Analiza ankiet pokazuje, że bibliotekarze odpowiedzialni za gromadzenie i zarządzanie zbiorami elektronicznymi mają duże możliwości oceny na bieżąco wykorzystania zakupionych tytułów czy kolekcji oraz kształtowania oferty zgodnie z potrzebami użytkowników. Analiza nowości wydawniczych e-booków i możliwość dodawania ich do już zakupionej kolekcji, zwiększa atrakcyjność oferty.

Argumentem przemawiającym za utworzeniem krajowego konsorcjum jest funkcjonujące z powodzeniem od kwietnia 2012 r. konsorcjum Bibliotek Dolnego Śląska, realizujące projekt „Zabukuj sobie ibuka”.

Sposób ewidencjonowania i informowania o e-bookach za pośrednictwem katalogu bibliotek jest pośrednią formą promocji. Bezpośredni link w katalogu biblioteki, odsyłający do wersji elektronicznej poszukiwanego tytułu jest bardzo przydatny dla użytkownika. Spośród różnych możliwości ewidencji e-booków kupionych na czas określony, 2 biblioteki stosują listę A-Z, 4 nie prowadzą żadnej ewidencji, 1 biblioteka stosuje zewnętrzny katalog kupiony z e-książkami, 3 – link ze strony www biblioteki, kolejne 3 zamieszczają opis bibliograficzny w katalogu wraz z linkowaniem do pełnego tekstu, 1 prowadzi alfabetyczną listę e-źródła. E-booki są opracowywane i zamieszczane w katalogu w 8 badanych bibliotekach, 3 biblioteki nie zamieszczają danych w katalogu, 2 biblioteki umieszczają link w katalogu przy drukowanych wersjach subskrybowanych tytułów i deklarują, że w niedalekiej przyszłości będą opracowywane czasowo i włączane do katalogu biblioteki. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że występuje w tej sprawie duża dowolność. Brak ogólnych zasad ewidencji e-booków jest zatem powodem różnych sposobów jej prowadzenia. Dlatego, przyjęcie i przestrzeganie jednolitych zasad ewidencji dla wszystkich bibliotek szkół wyższych, byłoby dobrym rozwiązaniem tego problemu.

Równie ważny jest sposób informacji o e-bookach np. w katalogu bibliotecznym, na stronie www biblioteki, jak i ich promocja. Nie będą one w pełni wykorzystane, jeśli użytkownicy biblioteki nie zostaną w odpowiedni sposób poinformowani i zachęceni do korzystania z nich.

Popularne sposoby promocji w badanych bibliotekach to: plakaty (9), ogłoszenia (8), strony www bibliotek – zakładka e-źródła (11), poczta elektroniczna w przypadku zakupu nowego dużego pakietu tytułów (1), promocja e-booków w czasie dni otwartych, festiwalu nauki (1), informacja w trakcie szkoleń bibliotecznych stacjonarnych i online (1). Jedna z ankietowanych bibliotek dodatkowo informuje i zachęca do korzystania z e-booków, umieszczając na regałach przy wersji drukowanej informacji, że tytuł dostępny jest także w wersji elektronicznej.

Czytanie książki na ekranie monitora czy notebooka jest niewygodne, a wysoki kontrast wyświetlacza szybko męczy wzrok. Czytanie w formie elektronicznej powinno być przyjemne i wygodne. Polubić e-booka, to znaczy polubić wygodę. Do czytania książki elektronicznej potrzebne jest urządzenie wyświetlające. Jednak niewątpliwie najlepszym sposobem na ich czytanie jest wykorzystanie specjalnego czytnika. Niestety żadna z badanych bibliotek nie posiada takich urządzeń, a tylko w jednej prowadzone są rozmowy dotyczące ich zakupu. Wiele bibliotek w kraju oferuje już tę formę czytania e-booków. Zainteresowanie i wykorzystanie czytników jest w nich tak duże, że niektóre biblioteki zmuszone były skrócić czas ich wypożyczeń, aby uwolnić kolejkę oczekujących na nie czytelników. Powodem braku czytników w bibliotekach politechnik są niewystarczające fundusze na ich zakup, przy utrzymujących się wysokich cenach na nie. Jednakże wydaje się, iż zakup e-czytników przez biblioteki jest tylko kwestią czasu. Wszystko wskazuje na to, że ich ceny będą systematycznie obniżane, ponieważ pojawiają się na rynku wciąż nowe, wyższej generacji czytniki w konkurencyjnych cenach.

Częstą praktyką stosowaną przez biblioteki w pierwszych latach funkcjonowania serwisu, był zakup wersji drukowanej danego tytułu e-booka. Tym większym zaskoczeniem były odpowiedzi, iż żadna z badanych bibliotek już ich nie kupuje. Wyjaśnić to można tym, że początkowe obawy bibliotek dotyczące utraty tytułów po zakończeniu licencji, rozwiązały powstające nowe inicjatywy projektów archiwizacji książek naukowych w wolnym dostępie.

W kontekście wymienionych korzyści oraz problemów związanych głównie z uzyskaniem przez biblioteki odpowiednich funduszy na zakup całych kolekcji serwisu korpo.ibuk.pl, uza-

sadniona jest idea powołania ogólnopolskiego konsorcjum ds. zakupu e-booków? Zdecydowana większość bibliotek poparła taką inicjatywę, ponieważ kolekcje tytułów nieustannie się powiększają a koszty dostępu do nich rosną. Zasadne jest zatem: rozważenie możliwości dostępu do serwisu korpo.ibuk.pl w ramach licencji krajowej, rozważenie w ramach ogólnopolskiego konsorcjum możliwości starania się o dotacje z ministerstwa, negocjowanie z dostawcą obniżenia kosztów przy większej liczbie uczestników konsorcjum, negocjowanie liczby jednoczesnychostępów, możliwości nieodpłatnego drukowania, tańszego zakupu czytników lub palmtopów, współdecydowanie o zawartości kolekcji (dotyczy możliwości umieszczania w serwisie korpo.ibuk.pl dobrych polskich podręczników akademickich polecanych przez wykładowców, na co czekają polskie uczelnie).

DEBIUTY E-BOOKOWYCH REWOLUCJI... „ZABUKUJ SOBIE IBUKA”

Argumentem przemawiającym za utworzeniem krajowego konsorcjum jest funkcjonujące z powodzeniem od kwietnia 2012 r. konsorcjum Bibliotek Dolnego Śląska, realizujące projekt „Zabukuj sobie ibuka”.

Dolnośląska Biblioteka Publiczna wraz z 27 bibliotekami publicznymi na Dolnym Śląsku wykupiły wspólnie dostęp do ponad 1000 e-booków na platformie korpo.ibuk.pl. Ponieważ projekt jest działaniem o charakterze regionalnym, finansowany jest ze środków

Województwa Dolnośląskiego. Oznacza to, że w każdej z 27 bibliotek, każdy zapisany do niej czytelnik może swobodnie i zupełnie za darmo korzystać z tysiąca dostępnych publikacji. Są to głównie książki naukowe (zwłaszcza podręczniki akademickie), popularnonaukowe i poradniki z praktycznie wszystkich ważniejszych dziedzin wiedzy. Rzecz jest o tyle wyjątkowa, że jest to pierwszy w Polsce wspólny zakup kilkudziesięciu bibliotek, które mogły sobie pozwolić na zakup większej liczby tytułów/kolekcji, w porównaniu do pojedynczej biblioteki. Z darmowych e-booków czytelnicy mogą korzystać już od 27 kwietnia 2012 r. na całym Dolnym Śląsku¹. Statystyki są zaskakujące. Już w pierwszym miesiącu realizacji tego projektu wykorzystanie było bardzo wysokie, a statystyki w każdym kolejnym miesiącu błyskawicznie rosną. Uczestniczące w projekcie biblioteki mocno stawiają na jego promocję i zgodnie przyznają, że ważny jest dla nich nie tylko sposób promocji, ale i czas. Dlatego, aby o ofercie poinformować dolnośląskich studentów z dodatkową promocją e-booków ruszają na początku roku akademickiego. Wymierną korzyścią dla bibliotek w ramach ogólnopolskiego konsorcjum byłoby to, że żadna z nich nie jest w stanie zakupić takiej liczby tytułów samodzielnie. Kupowanie przez biblioteki pojedynczych tytułów nie wygeneruje tak dużego zainteresowania czytelników, by ich zakup był uzasadniony.

„IBUK LIBRA STANDARD” I „IBUK LIBRA PREMIUM”

Pod tymi tytułami kryje się rewolucja w pracy z książką przygotowywana przez serwis ibuk.pl. Zgodnie z informacją przekazaną przez przedstawiciela PWN podczas 14 Ogólnopolskiej Konferencji Niepaństwowych Szkół Wyższych we wrześniu 2012 r. w Łodzi, jesienią tego roku udostępniony został rozbudowany system wyszukiwania w publikacjach dostępnych w Czytelni internetowej „IBUK LIBRA Standard” wzbogacony o: możliwość tworzenia zakładki oraz znaczników w e-książce, wyszukiwanie proste, zaawansowane, wewnątrztekstowe, tagowanie fragmentów tekstu, predefiniowanie: ważne/wskazówka/egzamin, tworzenie własnych notatek, wstawianie przypisów.

Natomiast w 2013 r. zostanie udostępniony „IBUK LIBRA Premium” jeszcze bardziej zaawan-

sowane systemy pomocy w pracy z e-książką: tworzenie przypisów z cytatem, możliwość kopiowania fragmentów książki, wirtualna teczka, dostęp do definicji *Uniwersalnego Słownika Języka Polskiego, Słownika ang.-pol. i pol.-ang., Encyklopedii PWN*, możliwość czytania e-książek offline (dla klientów z odpowiednim zapleczem tekstowym)².

„BIBLIOTECH”

E-bookowa rewolucja debiutuje także we Wrocławiu. Nową bibliotekę buduje Politechnika Wroclawska. Nie znajdzie się w niej ani jedna kartka papieru, zaś książki, artykuły i materiały naukowe dostępne będą wyłącznie w postaci elektronicznej. Nowa cyfrowa biblioteka powstaje w ramach programu „Środowiskowa Biblioteka Nauk Ścisłych i Technicznych na Potrzeby Innowacyjnej Gospodarki BIBLIOTECH”³. Będzie ona centrum technologicznym i ośrodkiem badawczym, a nie typową placówką biblioteczną.

Projekt ten, to początek drogi do maksymalnego wykorzystania potencjału cyfrowych publikacji w świecie edukacji. Połączenie nauki z cyfrowymi książkami to pierwsza przemyślana na taką skalę koncepcja. Pracujący tam naukowcy będą na co dzień korzystać z e-booków i innych elektronicznych publikacji, a dostęp do informacji będzie łatwy i szybki. Być może inne placówki naukowe w Polsce podążą za przykładem Wrocławia. Od determinacji, umiejętności i kreatywnego myślenia osób i instytucji odpowiedzialnych za edukację w Polsce zależeć będzie, jak szybko ten proces będzie postępował.

WNIOSKI

Analizując wyniki przeprowadzonych badań można stwierdzić, że rynek e-booków w Polsce będzie się rozwijał w umiarkowanym, choć rosnącym tempie. Rozwój ten dotyczy także książek naukowych. Pomimo tego, że środowisko potencjalnych odbiorców ograniczone jest do użytkowników komputerów, tabletów czy też specjalnych czytników, sprzedaż książek elektronicznych z roku na rok rośnie. Do tego wzrostu przyczynią się niewątpliwie zalety e-booków, takie jak: możliwość przekazywania informacji i wiedzy w możliwie najkrótszym czasie, zdecydowanie niższy koszt dystrybucji publikacji elektronicznych,

możliwość multimedializacji treści, możliwość kopiowania fragmentów książki, tworzenia własnych notatek, wstawiania przypisów, wprowadzenia systemu nawigacji i wyszukiwania nieporównanie bogatszego i skuteczniejszego niż w książce tradycyjnej, możliwość kreowania treści o praktycznie nieograniczonej objętości.

Z punktu widzenia użytkownika najważniejsze jest, aby e-booki były dostępne w dowolnym czasie, z wielu stanowisk komputerowych zarówno na terenie uczelni, jak i z komputerów domowych z możliwością wydruku fragmentów tekstu oraz rozbudowaną nawigacją.

Natomiast z punktu widzenia biblioteki sposób oferowania e-booków, zasady ich zakupu i udostępniania proponowany przez ich dostawcę determinuje odmienne procedury gromadzenia i opracowywania, a także udostępniania i informowania o nich.

Dlatego wprowadzenie do oferty bibliotek jak największej liczby książek elektronicznych jest w dzisiejszych czasach bibliotekarskim obowiązkiem i cywilizacyjną koniecznością. Potwierdzeniem tego faktu są biblioteki akademickie i biblioteki publiczne, które ten rodzaj oferty znają, udostępniają i promują oraz użytkownicy, którzy chętnie z nich korzystają.

Barbara Barańska-Malinowska
Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej

PRZYPISY:

- ¹ 1000 darmowych e-booków w bibliotekach publicznych Dolnego Śląska. Elektroniczna Biblioteka. Portal bibliotekarzy pracowników informacji. 2012 [online]. [dostęp: 2012.17.06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nowyebib.info/wiadomosci-lokalne/1059-1000-darmowych-e-bookow-w-bibliotekach-publicznych-dolnego-slaska>
- ² RADOSZEWSKA, A., KANTOREK, J. Czytelnia internetowa ibuk.pl – rewolucja w pracy z książką: prezentacja. W: *Kreatywność i innowacje w bibliotecach akademickiej: 14 Ogólnopolska Konferencja Niepaństwowych Szkół Wyższych. Łódź 13-14 września 2012 r.* [online]. [dostęp: 2012.09.13]. Dostępny: E-mail: anna.radoszewska@pwn.com.pl, julia.kantorek@pwn.com.pl
- ³ *Biblioteka bez książek na Politechnice Wrocławskiej*. CHIP.pl. News. [online]. [dostęp: 2012.17.06]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.chip.pl/news/wydarzenia/nauka-i-technika/2011/06/politechnika-wroclawska-wyda-100mln-na-biblioteka...-bez-ksiazek#ixzz20AKh9ofU>

Rękopisoznawstwo – rozważania bibliologiczne

Bibliotekarze i archiwiści przez dziesiątki lat dyskutowali na łamach wydawnictw biblioteczno-archiwalnych o różnicach między dokumentem rękopiśmiennym bibliotecznym a archiwalnym. Nie będę przytaczała zwolenników i przeciwników podziałów typologicznych tychże rękopisów. W artykule chciałabym jedynie podzielić się rozważaniami o zbiorach rękopiśmiennych z punktu widzenia bibliologii.

Na wstępie przytoczę definicję bibliologii stworzoną przez prof. Barbarę Bieńkowską – bibliologia, księgoznawstwo, nauka o książce występują najczęściej jako terminy równoznaczne¹. Bibliologia koncentruje się na takich zagadnieniach jak: ustalenie autorstwa, miejsca i czasu powstania egzemplarza, warsztatu, autentyczności (ewentualne wykrywanie fałszerstw całkowitych lub częściowych, np. zmiany fragmentu, daty, adresu wydawniczego, podpisu), ocena jednorodności i stanu zachowania zabytku (czy bez zniekształceń, ubytków, zniszczeń?); odtworzenie drogi książki – miejsc, ludzi, okoliczności z nią związanych².

Definicja bibliologii wyznacza, nam bibliotekarzom-rękopiśmiennikom, cele i metody badań. Uczonym, który zapoczątkował badania zbiorów rękopiśmiennych, jest Jean Mabillon.

W 1681 r. ukazało się jego znakomite dzieło *De Re Diplomatica Libri Six*. Publikacją tą dał początek nowej wiedzy – dyplomatyki jako nauki pomocniczej historii. Dzieło Mabillona zawdzięcza swój początek paleografia. Współbrat zakonny, Bernard de Montfaucon – autor dzieła *Palaeographia Graeca*, wydane go w 1708 r. omówił dokładnie postać zewnętrzną rękopisów oraz materiał pisarski. Główny temat publikacji stanowił wykład teoretyczny o piśmie, co miało ścisły związek z wiedzą o rękopisach. Celem praktycznym było podanie wiadomości o zasobach rękopiśmiennych bibliotek.

Po krótkim omówieniu zarysu historii kształtowania się nauki o rękopisach, warto przybliżyć dokonania polskich bibliologów. Jednym z pierwszych, który stworzył teoretyczne podstawy nauki o rękopisach, był Joachim Lelewel. Wybitny leksykograf i biblio-

graf skondensował wiedzę innych badaczy oraz podał pod dyskusję twierdzenia J. S. Bandtkie w dziele *Joachima Lelewela Bibliograficznych ksiąg dwoje w których rozbrane i pomnożone zostały dwa dzieła Jerzego Samuela Bandtke...*, wydany w Wilnie w 1823 r. Naukę o rękopisach nazwał Lelewel – grafiką. Podział wiadomości, które składały się na naukę grafiki, oparł uczony na systematyce, jaką zapoczątkował August Fryderyk Pfeiffer³ w podręczniku *Über Bücher-Handschriften überhaupt*, Erlangen 1810. Naukę o rękopisach, czyli grafikę podzielił Lelewel na trzy grupy zagadnień: materiał służący do pisania oraz jego postać zewnętrzną, krytykę zewnętrzną rękopisu – jako metodę stanu zachowania. Rozpatrzył zagadnienia dotyczące rodzajów pisma, znaków i sposobów pisania, skracania zapisów. Podzielił także materiał służący do pisania, wiele miejsca poświęcił na zagadnienia papieru.

Lelewel, dzięki starannemu wykładowi dotyczącemu morfologii rękopisu, dał początek odpowiedniego opisu zbiorów rękopiśmiennych.

Bibliologiczny charakter nauki o rękopisach podkreślał w swoich pracach także Aleksander Birkenmajer. W referacie wygłoszonym podczas IV Zjazdu Bibliotekarzy Polskich w Warszawie w 1936 r. wskazał kierunki badawcze polskich bibliologów zajmujących się manuskryptami.

Pomysłodawca *Encyklopedii Wiedzy o Książce* – przedstawił szkic bibliologiczny książki rękopiśmiennej oraz problemy z jakimi spotyka się polski bibliolog: *jak każda książka, tak i rękopis średniowieczny może być przedmiotem badania pod różnymi kątami widzenia. Nas obchodzi li tylko kąt widzenia bibliologiczny czyli księgoznawczy. Nie wdając się w pytanie, co to*

jest bibliologia, możemy zaryzykować twierdzenie, że dwa typy zagadnień są jej właściwe: po pierwsze to, co się týczy materialnego powstawania książki; po wtóre to, co ma związek z krążeniem jej wśród społeczeństwa...¹. Birkenmajer interesował się przede wszystkim obiegiem i produkcją książki rękopiśmiennej. Podkreślił wówczas, że istnieją poważne luki w literaturze przedmiotu. W swoich pracach badacz zwracał uwagę na produkcję rękopisów, technikę przepisywania, oprawozdawstwo, społeczne funkcjonowanie, czytelnictwo i kolekcjonowanie książki rękopiśmiennej. Studia i opracowania A. Birkenmajera dotyczyły wszystkich komponentów, zbiorów rękopiśmiennych obejmując całą wiedzę kodykologiczną.

Jan Muszkowski – wybitny polski bibliolog w publikacji *Życie książki* omówił także problem książki rękopiśmiennej. W swoim dziele przedstawił pojęcie rękopisu² oraz przybliżył metody rozpowszechniania i funkcjonowania książki rękopiśmiennej w średniowieczu.

Ważnym głosem w klasyfikacji rękopisów było stanowisko Kazimierza Rzewuskiego, który podkreślił, iż w bibliotekach miano rękopisów przysługuje nie tylko kodeksom ręcznie przepisywanym, ale także rękopisom, do których zaliczamy: *wszelkiego rodzaju listy, dokumenty, rękopisy utworów literackich i prac naukowych, nawet wówczas, gdy są pisane na maszynie*³.

Praca Barbary Bieńkowskiej oraz Haliny Chamerskiej – *Zarys dziejów książki* w istotny sposób podkreśla znaczenie rękopisów, jako wszechstronnych źródeł historycznych dla wielu specjalistów. Zbiory

rękopiśmienne przynoszą informacje o *życiu i mentalności ludzi, zawarte są w nich nie tylko w treści rękopisów, ale również w ich formie*⁴.

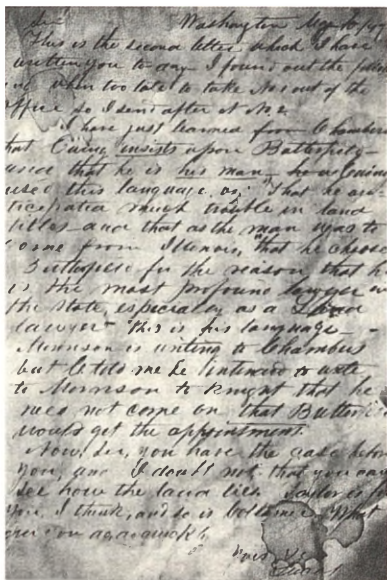
Bibliologiczne aspekty książki rękopiśmiennej od lat w imponujący sposób omawia prof. Edward Potkowski. W swoich pracach wiele miejsca poświęca konsumpcji książki rękopiśmiennej wieków średnich. Gruntownie omawia kulturę piśmienniczą średniowiecza⁵.

Podsumowując, podczas badań nad rękopisami powinniśmy pamiętać o wypowiedzi Aleksandra Batowskiego, który pojmował ich zakres nad rękopisami w następujący sposób: *nie idzie bowiem o czcze spisanie czyli skatalogowanie rękopisów, ale o rozpoznanie każdego, o udzielenie pewnego drogowskazu tym, którzy po rozległym obszarze dziejów ojczystych wędrując, nowe wydarzenia śledząc, oraz o obeznaniu się z samym rękopisem, przy czym onego, mówią po bibliotekarsku, tożsamość (identitas) nadal waruje się*⁶.

Joanna Stawińska
Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Łódzkiego
Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka
J. Piłsudskiego w Łodzi

PRZYPISY:

- 1 BIEŃKOWSKA, B. Bibliologia i okolice. W: *E scientia et amicitia*. Warszawa-Pułtusk: Wyższa Szkoła Humanistyczna 1999, s. 41. ISBN 83-88067-10-9.
- 2 Tamże, s. 45-46.
- 3 Pfeiffer A. F. nie stosował terminu grafiki na oznaczenie całości nauki o rękopisach, lecz posłużył się tym terminem na określenie zagadnień odnoszących się do strony zewnętrznej rękopisu.
- 4 BIRKENMAJER, A. Książka rękopiśmienna. W: *IV Zjazd Bibliotekarzy Polskich w Warszawie. Referaty*. Warszawa 1936, s. 18.
- 5 Rękopis jest to w zasadzie wszelki tekst sporządzony ręcznie, bez względu na typ zastosowanego pisma, na technikę wykonania, na materiał, treść, rozmiary itp. [MUSZKOWSKI, J. *Życie książki*. Kraków 1951, s. 39].
- 6 RZEWUSKI, K. *Księgoznawstwo*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1991, s. 52. ISBN 83-02-01080-4
- 7 BIEŃKOWSKA, B., CHAMERSKA, H. *Zarys dziejów książki*. Warszawa: Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy. Wydaw Spółdzielcze, 1987, s. 368. ISBN 83-209-0557-5.
- 8 POTKOWSKI, E. *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*. Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1994. ISBN 83-205-3468-2.
- 9 ZATHEY, J. Problem rozpoznawstwa w polskich badaniach naukowych. W: *Roczniki Biblioteczne* 1966, z. 1-2, s. 477.

© Depositphotos/mikimiano

Prezentacja bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek

W dniach 18-19 października 2012 r. odbyła się w Lublinie ogólnopolska konferencja „Bibliografia regionalna w komunikacji społecznej”. Na wniosek jej uczestników przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk przesłała na początku stycznia 2013 r. do dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych list oraz założenia i wymagania do prezentacji bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek, opracowane przez Zespół ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP. Czytamy w nim:

Prezentacja bibliografii regionalnych w internecie jest bardzo ważna zarówno z punktu widzenia użytkownika, jak i samej biblioteki tworzącej tak praktyczne źródło informacji.

Zwracam się z uprzejmą prośbą o właściwą pomoc, przejrzystą i łatwą w korzystaniu prezentację online bibliografii regionalnej na stronie www biblioteki. Zespół do spraw Bibliografii Regionalnej ZG Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, obradujący w bieżącym roku w Wojewódzkiej Bibliotece im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, zwrócił szczególną uwagę na dostęp do bibliografii regionalnych na stronach internetowych bibliotek publicznych, nazewnictwa i oferowanych użytkownikom kryteriów wyszukiwawczych. Przygotował założenia i wymagania prezentacji bibliografii. W załączeniu przesyłam materiał z założeniami Zespołu z prośbą o podjęcie prac nad ich wprowadzeniem w kierowanej [...] bibliotece.

Założenia i wymagania do prezentacji bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek – stanowisko Zespołu do spraw Bibliografii Regionalnej ZG SBP

Zespół kierując się przede wszystkim dobrem odbiorcy, czyli w miarę prostą i zrozumiałą terminologią i wyjaśnieniami miał na celu:

1. *Ujednolicenie nazw bibliografii.*
2. *Zamieszczenie informacji o bazie i korzystaniu z jej zasobów.*
3. *Ograniczenie kryteriów wyszukiwawczych.*
4. *Ujednolicenie nazw indeksów wyszukiwawczych.*
5. *Widoczne wejście do bazy ze strony głównej biblioteki.*

Proponujemy, aby w nazwie bibliografii występowało słowo bibliografia oraz nazwa geograficzna: regionu, województwa, powiatu, miasta itp. Informacja o bibliografii powinna zawierać następujące elementy: nazwę, instytucję sprawczą, zakres tematyczny, zasięgi terytorialny i chronologiczny oraz sformułowanie „Baza jest częścią ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych, które pełnią funkcję uzupełniającą w odniesieniu do narodowych wykazów publikacji”. Ponadto (jako elementy nieobowiązkowe) można zamieścić zasady zastosowanej selekcji materiałów, informację o możliwościach wyszukiwawczych i sposobie korzystania z bazy. Proponujemy również jakimi kryteriami wyszukiwawczymi powinien dysponować użytkownik, które z nich są obowiązkowe. Proponujemy nazwy tych kryteriów.

	Wzorzec	Przykład
Nazwa bibliografii	Bibliografia + nazwa geograficzna	Bibliografia Pomorza Gdańskiego Bibliografia Województwa Opolskiego Bibliografia Tarnowa
Legenda powinna zawierać następujące elementy:	<p>Nazwa</p> <p>Institucja sprawcza</p> <p>Zakres tematyczny</p> <p>Zasięg terytorialny</p> <p>Zasięg chronologiczny</p> <p>Dobór materiałów</p> <p>*Zasady selekcji</p> <p>Sformułowanie: „Baza jest częścią ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych, które pełnią funkcję uzupełniającą w odniesieniu do narodowych wykazów publikacji”</p> <p>*Informacja o możliwościach wyszukiwawczych</p> <p>*Sposób korzystania z bazy</p> <p>Wzorzec</p>	<p>Bibliografia Województwa Świętokrzyskiego opracowywana jest w Dziale Informacji i Bibliografii Regionalnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach.</p> <p>Jej zakres tematyczny jest wszechstronny, uwzględnia materiały z wszystkich dziedzin wiedzy, dotyczące w swojej treści województwa kieleckiego – obecnie świętokrzyskiego, daje jego pełny obraz historyczny i współczesny.</p> <p>Objemuje lata od 1999 r. do chwili obecnej. Roczniki 1945-1998 są dostępne w postaci wydanych tomów bądź udostępnione w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.</p> <p>Rejestruje materiały publikowane w prasie ogólnopolskiej, regionalnej i lokalnej, książki i ich fragmenty, mapy itp.</p> <p>*Wobec niemożliwości zarejestrowania wszystkich dokumentów o regionie zastosowano selekcję. Baza nie uwzględnia zapowiedzi imprez, materiałów interwencyjnych, informacji dotyczących życia codziennego itp.</p> <p>Baza jest częścią ogólnopolskiego systemu bibliografii regionalnych, które pełnią funkcję uzupełniającą w odniesieniu do narodowych wykazów publikacji.</p> <p>* Czytelnicy mogą posługiwać się następującymi kryteriami wyszukiwawczymi: autor, tytuł itp. Indeks zamieszczony obok okna wyszukiwawczego umożliwia dokładniejsze sprezyzowanie wyszukiwania.</p> <p>* Znalezione opisy bibliograficzne można zapisać w postaci kolekcji dokumentów na dysku komputera lub wydrukować. W tym celu należy...</p> <p>Elementy nieobowiązkowe</p>
Kryteria wyszukiwawcze	<p>Autor</p> <p>Tytuł</p> <p>Czasopismo</p> <p>Seria/Cykl</p> <p>Temat</p> <p>Słowo dowolne z opisu bibliograficznego</p> <p>Rok</p>	<p>*Miejsce wydania</p> <p>*Wydawca</p> <p>*Klasyfikacja regionalna</p>

* Elementy nieobowiązkowe

Zespół ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP

Zbiory specjalne w Archiwum i w Bibliotece Stacji Naukowej PAN w Rzymie

Na temat zbiorów specjalnych, we współczesnym bibliotekarstwie, napisano bardzo wiele dzieł, ale z każdym rokiem charakter tych zbiorów osiąga coraz większe znaczenie. Oprócz tradycyjnych zbiorów specjalnych, takich jak: rękopisy, starodruki, zbiory graficzne, etc., możemy mówić także o gabinetach ekslibrisów, cymeliów, numizmatów oraz coraz częściej o dokumentach powstałych przy pomocy techniki fotograficznej (reprografii).

W ponad 85-letniej działalności, Biblioteka Stacji Naukowej PAN w Rzymie zgromadziła wiele cennych i unikatowych dokumentów, o różnej proveniencji, o różnym czasie powstania i o różnym stopniu wartości, czego dowodem będzie tekst niniejszego artykułu. Jednak zanim przystąpię do opisywania zbiorów specjalnych mieszczących się w Archiwum i w Bibliotece Stacji Naukowej PAN w Rzymie, pozwolę sobie przypomnieć historię powstania samej biblioteki oraz jej zbiorów.

TROCHĘ HISTORII

Geneza biblioteki sięga roku 1921, kiedy to za sprawą hrabiego Józefa Michałowskiego (1870-1956)¹, erudyty, prawnika i bibliofila, powstaje załączek Polskiej Akademii Umiejętności (PAU) w Rzymie. Hrabia Michałowski, przekazuje bibliotece publikacje z zakresu historii Polski, historii powszechnej, historii Kościoła Katolickiego, prawa i archeologii w ilości 4 tys. wol. na użytek polskich badaczy przebywających w Rzymie i prowadzących badania naukowe w Archiwach Watykańskich, tzw. *Expeditio Romano*.

27 września 1927 r. nastąpiło oficjalne otwarcie Stacji Polskiej Akademii Umiejętności oraz jej biblioteki, która do 1938 r. mieściła się przy Botte-

ghe Oscure nieopodal Piazza Venezia. Biblioteka zaczęła się stopniowo powiększać o dary i depozyty książkowe. W 1930 r. hrabia Karol Lanckoroński, mecenas i kolekcjoner sztuki, podarował Stacji ok. 6 tys. zdjęć dzieł sztuki europejskiej, głównie włoskiej². Uzupełnieniem naukowym biblioteki stała się kolekcja książek z zakresu historii sztuki austriackiej, wzbogacona o pozycje historyka sztuki Maksa Dvořaka³, a ofiarowana Stacji przez Stanisława Badeniego. W 1935 r. do biblioteki trafił księgozbiór profesora Uniwersytetu Warszawskiego i Lwowskiego, a także kustosza Zakładu Narodowego Ossolińskich we Lwowie, Bronisława Gubrynowicza⁴. W 1938 r., spadkobiercy Maria i Leon Siemiradzcy, przekazali bibliotece książki po zmarłym ojcu, Henryku Siemiradzkim. Świadczą o tym własnoręczne dedykacje na pierwszych stronach, bądź brzegach książek.

W tym samym roku biblioteka została przeniesiona do nowej siedziby niedaleko Placu Weneckiego, przy via Fede 2 (obecnie vicolo Doria), gdzie mieści się do dzisiaj.

Aktualnie, księgozbiór biblioteki PAN w Rzymie liczy ponad 35 tys. wol. o profilu humanistycznym. Wzbogaca się on głównie drogą dokonywanych zakupów w Polsce, jak i we Włoszech, drogą wymiany międzybibliotecznej oraz coraz częściej za pomocą licznych darów.

KOLEKCJE

Zacznijmy może od najcenniejszego zbioru, jakim są niepublikowane dotychczas papiery florentczyka Scipione Piattolego (1749-1809), erudyty, pedagoga i byłego zakonnika, który odegrał znaczącą rolę na dworze Stanisława Augusta Poniatowskiego⁵. Na zbiór rękopisów składają się głównie dokumenty pochodzące z XVIII i XIX w. Kilkustronicowe karty z licznymi marginalnymi uwagami autora, bądź autorów, napisane zostały w języku włoskim, niemieckim i francuskim, a ich stan wskazuje na dobre warunki przechowywania oraz co jest najważniejsze w tym wypadku, na unikatową wartość. Cymelia te zawierają m.in.:

- biografię Piattolego: napisaną w języku francuskim, na 10 stronach A4, z końcowymi inicjałami M.B. i podpisem u dołu Michał Baliński⁶;
- biografię Potockiego: napisaną w języku francuskim na 8 stronach A4;
- podsumowanie biograficzne Ostatniej Księżnej Doroty Kurlandii: napisanej w języku włoskim, na 47 stronach zeszytu formatu B2. Znany jest autor, miejsce i rok wydania: C. Reggio, Vienna, 28 luglio 1884 r. Na obwolucie okładki umieszczony został Exlibris z herbem i z napisem: Z Ordynacji Zamoyskich – Z biblioteki Ordynacji Zamoyskich z roku 1815;
- un Arventuriero Ornato del Secolo XVIII (Scipione Piattoli e la Polonia). Un cartesi e...n. 322 pagine A. D'Ancona, w języku włoskim⁷;
- oraz pojedyncze karty z biografią S. Piattolego, napisane w języku niemieckim.

Całość epistolografii Scipione Piattolego znajduje się w Archiwum Stacji w 14 szczelnie zamkniętych pudłach.

Fot. Aleksandra Kruszyńska

Oprócz rękopisów Piattolego w Archiwum znajduje się również wydzielona kolekcja ok. 2 tys. pozycji z końca XIX i początku XX w., po zmarłym prof. literatury polskiej Bronisławie Gubrynowiczu. Kolekcja ta, dotycząca głównie historii oraz krytyki literatury polskiej, подарowana została bibliotece wraz z półkami w 1934 r. przez Helenę Gubrynowiczową oraz przez Państwa Sobańskich⁸. Z dokumentacji pozostawionej przez hr. Michałowskiego – założyciela i fundatora pierwszej polskiej biblioteki naukowej w Rzymie, dowiadujemy się, że przygotowania do ekspedycji transportu tych książek trwały przeszło pół roku. W końcu darowiznę zapakowano do 19 skrzyń o wadze 1962 kg, a następnie przewieziono z Lwowa do Rzymu przez Międzynarodowych Ekspedytorów, Spółkę Akcyjną C. Hartwig, z oddziałem we Lwowie, dnia 30 XI 1934 r.⁹. Według inwentarza *Biblioteki Daru Bronisława Gubrynowicza, prof. literatury polskiej Uniwersytetu Warszawskiego*, który zachował się w Archiwum Stacji, przekazano 3194 pozycje. Każdy z nich, posiada na wewnętrznej stronie obwoluty ekslibris prof. Gubrynowicza z tekstem u dołu: *Z daru Bronisława Ludwika Gubrynowicza*. Wśród unikatów, które zachowały się w doskonałym stanie warto wspomnieć o: dziełach Józefa Ignacego Kraszewskiego, Adama Mickiewicza, Cypriana Kamila Norwida, Juliusza Słowackiego oraz o czasopismach: „Biblioteka Warszawska” (lata 1841-1856; Seria Nowa 1857-1914) „Chimera”, „Lamus”, „Książka”, „Silva Rerum”, „Dzwon Literacki” a także o gazecie: „Dziennik literacki” np. za lata 1864. Pozycje te, udostępniane są użytkownikom biblioteki do wglądu wewnętrznego.

Kolejną cenną kolekcją, o której warto wspomnieć, są unikatowe na skalę światową, fotogramy (obecnie ok. 5 tys. pozytywów) dotyczące głównie historii sztuki włoskiej, polskiej, dawnych ziem Rzeczypospolitej, ale także dokumentacja naukowa fotografii z podróży po świecie hr. Karola Lanckorońskiego z Brzezia (1848-1933)¹⁰. Pozytywy te, w liczbie ok. 60 tys., zostały przekazane Polskiej Akademii Umiejętności w 1930 r. W latach 70. XX w. dokonano selekcji księgozbioru, pozytywów, czego skutkiem było wywiezienie do Polski ok. 33 tys. fotografii. Większa ich część znajduje się w krakowskiej siedzibie PAU oraz w zbiorach Biblioteki PAN w Kórniku¹¹. Stan przechowywania oraz stan techniczny pozytywów jest

dobry, natomiast nadal głównym problemem części „europejskiej” jest brak ich opracowania, zinwentaryzowania i zdigitalizowania. W 2008 r. na zlecenie Jacka Milera dyrektora Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na miesięczną kwerendę naukową przybył do Biblioteki PAN w Rzymie Piotr Jamski z Instytutu Sztuki PAN w Warszawie, który przy pomocy Dominiki Wronikowskiej (poprzedniej bibliotekarki rzymskiej Stacji) oraz Barbary Jamskiej dokonali najpierw wydzielenia a potem opracowania i zdigitalizowania części tzw. „polskiej”¹². Elektroniczne kopie pozytywów znajdują się w Stacji PAN w Rzymie, w siedzibie SN PAN i IS PAN oraz DDK w MKiDN. Pozostała część fotogramów, dotycząca głównie historii sztuki włoskiej, ale i nie tylko, czeka w dalszym ciągu na zdigitalizowanie.

Osobny dział zbiorów specjalnych stanowią starodruki, w liczbie 364 pozycji. Na ich pokaźny zbiór składają się pozycje z XVI, XVII i XVIII wieku, dotyczące głównie historii, historii Polski, prawa, religii, matematyki etc., napisane w językach: włoskim, polskim, łacińskim, francuskim i niemieckim. Oprawione są w jasną skórę, z herbem rodowym hr. Michałowskiego u dołu grzbietu oraz z ekslibrisami Michałowskiego i Żalskiego na wewnętrznej stronie obwoluty. Ich stan można określić jako bardzo dobry.

Największą liczbę starodruków stanowią pozycje napisane w języku włoskim – 211 wol., z czego najstarszym jest *Croniche di Messer Giovanni Fiorentino...* z 1537 r., wydany w Wenecji. Ośrodkiem wydawniczym, który wiódł prym wg proveniencji tych druków, była właśnie Wenecja w liczbie 58 pozycji, zaś drukarnią – Presso Giambattista Pasquali. Na dalszych miejscach znajdują się: Florencja, Mediolan, Bolonia oraz Rzym.

Drugim co do wartości i liczebności zbiorem są starodruki napisane w języku polskim – 63 wol. Najstarszą pozycją jest *Biblia to iest Księgi Starego y Nowego Testamentu ...* z 1599 r. wydana w Krakowie, w drukarni Łazarzowej, z ekslibrisem hr. Michałowskiego. Księga została oprawiona w ciemno-brązową skórę, z liczbą stron 1479, z bogato zdobionymi inicjałami i dwuszpaltowym drukiem. Na terenie Ziemi Polskich do najważniejszych ośrodków wydawniczych należała Warszawa – Drukarnia J. K. Mci i Rzeczypospolitej u XX. Scholarum

Piarum, w liczbie 38 druków. Kolejne miejsca zajął: Począjów, Kraków, Lwów, Wilno, Sandomierz, Toruń.

Na uwagę zasługują starodruki napisane w języku łacińskim – w liczbie 46 pozycji. Wśród nich wyróżnia się *C.IV.LII. Hygini Augusti liberti fabularum Liber...* z 1535 r., wydany w Bazylei u Apud Ioannesa Heruagium z liczbą stron 246 i 10 kartami nienumerowanymi. Natomiast proveniencja tych druków skupiła się wokół Lipska, Braniewa, Bazylei i Norymbergi.

Interesujące są starodruki napisane w języku francuskim – 36 pozycji. Najstarszym starodrukiem jest *Opera Mathematica ou Oeuvres Mathematicques...* Maroloisa Samuela z 1613 r. Wydano go w Auteur Hagae-Comitis, w Ex Officina Henrici Hondii. Według proveniencji to Paryż był największym ośrodkiem wydawniczym, następnie Londres, Amsterdam i Genewa.

Ostatnie miejsce zajmują druki napisane w języku niemieckim – tylko 6 pozycji. W tym wypadku najstarszy starodruk pochodzi z 1710 r. i jest to *Historie und Leben der ...* wydany w Hamburgu w drukarni Benjamina Schillerna, z 756 stronicami i 10 kartami nienumerowanymi. Drezno i Hamburg to główne ośrodki wydawnicze tych starodruków.

Należałoby również wspomnieć o księgozbiorze hr. Józefa Michałowskiego, założyciela i fundatora pierwszej polskiej biblioteki naukowej – najpierw PAU a od 1952 r. Biblioteki PAN w Rzymie. Książki wchodzące w skład księgozbioru charakteryzują się oprawą w jasną skórę (koloru cielistego), z herbem rodowym hrabiego u dołu grzbietu oraz z ekslibrisem hrabiego na wewnętrznej stronie obwoluty. Hrabia Michałowski przekazał swój księgozbiór w liczbie 4,5 tys. pozycji, przede wszystkim z zakresu historii Polski, historii powszechnej, historii Kościoła Katolickiego, prawa i archeologii. Darowizna ta określiła humanistyczny profil biblioteki, której głównym celem było i jest służyć polskim i włoskim badaczom (historykom i archiwistom) przeprowadzającym kwerendy w archiwach watykańskich i włoskich. Do dziś, polscy badacze i naukowcy przyjeżdżający na kwerendy do Rzymu korzystają z tych cennych i czasami unikatowych publikacji.

Warto również wspomnieć o kilku książkach z inicjałami takich nazwisk jak: Stanisław Baden, Henryk Siemiradzki i Karolina

Lanckorońska, których cenne pozycje z zakresu historii sztuki i historii starożytnej zasilają zbiory Stacji Rzyskiej PAN. Znajdujące się w salach biblioteki marmurowe popiersia oraz oryginalne meble z okresu międzywojennego nadają tej instytucji wyjątkową atmosferę, charakter unikatowości i odpowiedniej wartości oraz w oryginalny sposób podkreślają jej zaplecze naukowe i społeczne.

Aleksandra Kruszyńska
Stacja Naukowa PAN w Rzymie

PRZYPISY:

- ¹ CANOVA, N. Michałowski Józef Jakub Feliks, *Polski Słownik Biograficzny*, T. XX, Wrocław-Warszawa-Kraków, 1975, s. 654-655.
- ² KIESZKOWSKI, B. Kronika Zagraniczna, *Nauka Polska*, T. XVII, 1933, s. 18.
- ³ MARCINIAK, R. Zbiór Rzymski i Paryski w Bibliotece Kórnickiej, *Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej*, 1979, s. 262.
- ⁴ Ibidem, s. 263.
- ⁵ ROSTWOROWSKI, E. Piattoli Scipione... W: *Polski Słownik Biograficzny*, T. 25, Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich; Wydawnictwo PAN, 1980, s. 818-828.
- ⁶ Michał Baliński (1794-1864). Był historykiem, erudyta, działaczem i zasłużonym pracownikiem w czasach rozkwitu życia umysłowego na Litwie... TURKOWSKI, T. Michał Baliński... W: *Polski Słownik Biograficzny*, T. 1, Kraków, Nakładem PAU, 1935.
- ⁷ Po sprawdzeniu w *Dizionario Biografico degli Italiani*, pod nazwiskiem A. D'Ancona kryje się Alessandro D'Ancona 1835 r. biograf S. Piattolego.
- ⁸ List napisany przez hr. Józefa Michałowskiego, do Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej przy Królu Włoskim w Rzymie, dnia 2 lipca 1934 r. Z Archiwum Stacji Naukowej PAN w Rzymie.
- ⁹ Odpis listu, firmy transportowej C. Hartwig S.A. z dnia 30 listopada 1934 r, który został wysłany do Sekretarza Generalnego Stanisława Kutrzeby, a który to list trafił do wiadomości hr. Józefa Michałowskiego dnia 6 XII 1934 r.
- ¹⁰ TABORSKI, R. Lanckoroński Karol z Brzezia. W: *Polski Słownik Biograficzny*, T. XVI, Kraków, s. 442-443.
- ¹¹ MARCINIAK, R. Zbiór rzymski i paryski w Bibliotece Kórnickiej, *Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej*, z.15, 1979, s. 45.
- ¹² Informacje na temat przeprowadzonej kwerendy przez P. Jamskiego uzyskałam ze sprawozdania, które Jamski zostawił podczas swojego miesięcznego pobytu.

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

Umowa o współpracy Biblioteki Śląskiej w Katowicach z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Podpisana została kolejna umowa o współpracy między Biblioteką Śląską a Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. W ramach tej umowy w pracowni konserwacji Biblioteki Śląskiej dezynfekcji poddawane są niezwykle cenne muzealia. Wśród nich m.in. dokumentacja obozowa, walizki, szcztolki i drewniane protezy.

Warto przypomnieć, iż w Bibliotece Śląskiej podobnym zabiegom poddano zbiory Biblioteki Jasnogórskiej, Klasztoru Paulinów na krakowskiej Skałce, zbiory Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku (tzw. archiwum powstań śląskich), Muzeum Śląskiego.

Aneta Satława, Biblioteka Śląska w Katowicach

Dyskusyjne Kluby Książki w województwie śląskim

W 2012 r. w województwie śląskim działało 55 Dyskusyjnych Klubów Książki dla dorosłych i 21 dla dzieci i młodzieży, skupiających 750 osób. DKK przeważnie funkcjonują przy bibliotekach publicznych. Automiennie 850 książek i zorganizowano wiele spotkań z autorami.

Był to już 6 rok działalności DKK w województwie śląskim. Koordynatorem programu jest Biblioteka Śląska.

Aneta Satława, Biblioteka Śląska w Katowicach

Miejska Biblioteka Publiczna w Brzezinach po remoncie

Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Tuwima w Brzezinach nabrała nowego blasku, a to za sprawą gruntownej modernizacji, którą zrealizowano w ramach programu Kultura, Priorytet: Biblioteka. Infrastruktura Bibliotek. Na ten cel pozyskano z MKiDN 60.000 zł. W efekcie remontu rozebranych zostało kilka ścian, dzięki czemu została powiększona czytelnia dla dzieci. Z połączenia dwóch pomieszczeń powstała na parterze budynku łazienka przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Powstało również osobne pomieszczenie z przeznaczeniem na biblioteczną serwerownię. Remont obejmował również modernizację instalacji centralnego ogrzewania. Całościowy budżet remontu wynosił 150.000 zł. Kwota dotacji z ministerstwa to 40%; 30% przeznaczył na ten cel Zarząd Województwa Łódzkiego, a kolejne 30% samorząd Brzezin. Po remoncie w MBP w Brzezinach trwały *Drzwi Otwarte*. Każdy mieszkaniec mógł przyjść i zapoznać się z efektami remontu, a przy okazji skorzystać ze zbiorów biblioteki czy z zasobów internetu. Akcja miała na celu rozpowszechnienie informacji o zakończonym remoncie w bibliotece.

Danuta Bączyska, MBP w Brzezinach

Biblioteka Uniwersytecka w Mariborze

Dzięki wyjazdowi edukacyjnemu zorganizowanemu jesienią 2012 r. przez Zarząd Główny Unii Europejskich Federalistów oraz Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów grupa polskich bibliotekarzy, pracujących w różnych typach bibliotek – uczelnianych, publicznych, pedagogicznych, miała możliwość zwiedzić Bibliotekę Uniwersytecką w Mariborze. Univerzitetna Knjižnica Maribor (UKM) jest drugą co do wielkości i znaczenia biblioteką w Słowenii.

Maribor to drugie co do wielkości miasto Słowenii (120 tys.), pierwszym jest Lublana – stolica Słowenii, licząca 330 tys. mieszkańców. Słowenia do 1991 r. była najbogatą republiką w Jugosławii, a od 25 czerwca 1991 r. uzyskała autonomię niepodległego państwa. Ten mały kraj o powierzchni 20.273 km² i około 2 mln ludności jest atrakcyjny turystycznie.

LATA MINIONE

Biblioteka ma już 110 lat. 18 marca 1903 r. dziewiętnastu intelektualistów z Mariboru postanowiło założyć Towarzystwo Historyczne Słoweńskiej Styrii. Przy Towarzystwie powstała biblioteka. Mieściła się przy ulicy Młodzieży 12. Później wielokrotnie zmieniała lokalizację. W 1904 r. liczyła 312 pozycji. W listopadzie 1918 r. stała się biblioteką publiczną. Statut instytucji, przyjęty w marcu 1925 r., był aktualny do 1941 r.

1 października 1926 r. zatrudniono w księżnicy profesora Janko Glazera. Jego zadaniem było unowocześnienie biblioteki. Glazer przeszedł na emeryturę w 1959 r., ale aż do śmierci wydawał rękopisy z tutejszej kolekcji. Dla upamiętnienia jego zasług w 1996 r. nadano jednej z sal Biblioteki Uniwersyteckiej imię Glazerjeva Dvorana.

W 1928 r. biblioteka podpisała umowę o współpracy, w tym o wypożyczeniach międzybibliotecznych, z Biblioteką Uniwersytecką w Grazu.

1 stycznia 1931 r. prof. Janko Glazer został dyrektorem placówki. Stwierdził, że podległa mu księżnica powinna gromadzić całą literaturę wydaną w regionie. W 1940 r., gdy w Europie szalała wojna i zbliżała się do Jugosławii, zaczęto planować ewakuację zbiorów bibliotecznych. 11 kwietnia 1941 r. hitlerowcy zajęli bibliotekę, w wyniku czego, większa część biblioteki naukowej została przetransportowana do Grazu do Sudostdeutches Institut Steiermarkische Landesbibliothek.

Po wojnie oficjalnie ustanowiono bibliotekę 1 marca 1946 r. W 1953 r. biblioteka obchodziła swoje pięćdziesięciolecie, organizując II Zjazd Bibliotekarzy Jugosławii. Dwa lata później nastąpił punkt zwrotny w polityce gromadzenia – położono większy nacisk na nauki techniczne i medycynę.

W 1957 r. w bibliotece został zatrudniony prof. Jaro Dolar. Rok później przyjęto nowy statut, w którym bibliotekę zdefiniowano, jako centralną bibliotekę naukową w regionie Mariboru. W tym samym czasie dr Ivan Dornik rozpoczął sporządzanie bibliografii artykułów ze starych słoweńskich gazet i czasopism Mariboru i Styrii słoweńskiej.

1 września 1965 r. dyrektorem biblioteki został mianowany dr Bruno Hartman, historyk literatury i teatru, pisarz, bibliotekarz, tłumacz i publicysta; bardzo ważna postać w historii biblioteki. W 1974 r. opracował projekt systemu bibliotecznego w Mariborze. Rok później doprowadził do podpisania umowy z Uniwersytetem, w wyniku której 23 września 1975 r. powstała Univerzitetna Knjižnica Maribor. Ponad dwie dekady dyrektor Hartman starał się o nowy, funkcjonalny budynek dla biblioteki. Zakończył się one sukcesem w 1988 r. B. Hartman wymyślił ciekawy sposób przenoszenia materiałów bibliecznych ze starej siedziby do nowej przy ul. Gospejna 10. Ponad tysiąc osób, w tym przedstawiciele uczelni, studentów utworzyło „żywy łańcuch” i podawało sobie książki z rąk do rąk.

W 1988 r. wprowadzono katalog komputerowy OPAC. Jednocześnie do 1993 r. był prowadzony katalog kartkowy. W tymże roku powstało Centrum Dokumentacji Europejskiej (EDC). Zreorganizowano także pracę bibliotekarzy. Na wzór bibliotek niemieckich, wprowadzono referentów dziedzinowych.

WSPÓŁCZEŚNIE

Biblioteka jest centralną ksiąźnicą Uniwersytetu (każdy wydział ma też własną bibliotekę wydziałową). Mieści się w nowoczesnym, funkcjonalnym gmachu o powierzchni 11 tys. m² na sześciu kondygnacjach. Zbiory biblioteki liczą prawie 1 mln jednostek. Korzysta z nich 16 tys. użytkowników, wśród nich 10,5 tys. studentów z Uniwersytetu w Mariborze. Instytucja zatrudnia 80 pracowników, w tym 50 bibliotekarzy.

Książnica czynna jest od godziny 8.00 do 21.00 w dni robocze, w soboty od 9.00 do 13.00. Podczas wakacji biblioteka jest otwarta krócej – w godzinach 8.00-14.00, w środy 8.00-17.00, w soboty bez zmian (9.00-13.00). Książki wypożycza się na miesiąc. Maksymalnie jednorazowo można wypożyczyć 8 pozycji.

Biblioteka Uniwersytecka jest skomputeryzowana, więc książki zamawia się nie tylko w bibliotece, ale także z dowolnego miejsca. Prolongaty można dokonać osobiście, przez telefon lub elektronicznie. UKM organizuje i realizuje indywidualne i grupowe bezpłatne szkolenia użytkowników.

Kim są użytkownicy? Do biblioteki zapisać mogą się osoby powyżej 15 roku życia (rodzice lub opiekunowie ręczą za prawdziwość danych osób do 18 lat). Jej członkami mogą też być osoby praw-

ne (firmy, instytucje, związki, stowarzyszenia). Czudzoziemcy chcący korzystać z zasobów biblioteki, muszą mieć list polecający. Korzystanie ze zbiorów jest bezpłatne tylko dla osób poniżej 18 roku życia oraz dla bezrobotnych (potrzebne potwierdzenie). Pozostałych czytelników obowiązuje niewielka roczna opłata członkowska. Studenci Uniwersytetu Mariborskiego płacą 5 euro, inni studenci 8 euro (lub 3 euro za 3 miesiące), inne osoby 10 euro. Duplikat karty, w przypadku jej zagubienia, to koszt 5 euro.

Jak zorganizowana jest przestrzeń biblieczna? Na parterze poza aulą, portiernią i szatnią, znajduje się tylko czytelnia Turnera z czasopismami słoweńskimi i obcymi. Na pierwszym piętrze mieści się: wypożyczalnia, informatorium, komputery dla użytkowników, klasyczny katalog kartkowy, księgozbiór bibliotekarski, jednostka zajmująca się wypożyczaniem międzybibliecznym, Centrum Dokumentacji Europejskiej, sala konferencyjna im. Glazera (Glazerjeva Dvorana) oraz przestrzeń wystawiennicza.

Na drugim piętrze znajdziemy: czytelnie, w tym czytelnię czasopism, część księgozbioru w wolnym dostępie z wiedzy ogólnej, filozofii, psychologii, nauk społecznych, matematyczno-przyrodniczych oraz techniki (czyli zbiór oznaczony w Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej symbolami od 0 do 6). Ciekawostką jest znajdujący się tu Gabinet Anatomiczny prezentujący modele ludzkiego ciała. Wreszcie na trzecim piętrze zobaczymy kolejne czytelnie (m. in. Czytelnię Austriacką, która powstała w 1990 r.) i kabiny dla bardziej zaawansowanych czytelników do nauki języków), księgozbiór w wolnym dostępie z następujących dziedzin: sztuka, językoznawstwo i literatura, geografia i historia (czyli dziedziny oznaczone w UKD symbolami 7, 8 i 9) oraz zbiór muzyczny i filmowy. Na każdym piętrze znajdują się także pracownie bibliotekarzy opracowujących zbiory.

UKM gromadzi różne zbiory specjalne. Poza wspomnianymi tu Centrum Dokumentacji Europejskiej, Czytelnią Austriacką, czy księgozbiorem bibliotekarskim, muzycznym i filmowym są to m.in. zbiory: biomedyczne, ornitologiczne, kartograficzne, rękopisy i starodruki, zbiór patentów, księgozbiór generała Maistra.

Biblioteka jest miejscem różnych wydarzeń. Co miesiąc bibliotekarze spotykają się, by omawiać i rozwiązywać bieżące problemy. Ostatnio takim ważnym tematem jest sprawa digitalizacji zbiorów. W UKM organizowane są sympozja, spotkania autorskie, wystawy. Październik był miesiącem

Austrii. Przygotowano sympozjum poświęcone wybitnemu pisarzowi Robertowi Musilowi (1880-1942), autorowi *Niepokojów wychowanka Torlessa* i *Człowieka bez właściwości*. Co kilka miesięcy organizowane są wystawy. W październiku prezentowano obrazy Bogdana Cobala, w grudniu „Ze skarbca Uniwersyteckiej Biblioteki w Mariborze”.

Biblioteka Uniwersytecka jest wydawcą książek dotyczących bibliotekarstwa i literatury słoweńskiej. Oto przykłady niektórych publikacji: *Katalog rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Mariborze, 100 lat Biblioteki Uniwersyteckiej w Mariborze, 80 lat Bruno Hartmana, Międzynarodowa konferencja „Współczesna literatura niemiecka i słoweńska w Austrii*. Ostatnio bibliotekarze UKM stworzyli *Mariiborski słownik biograficzny*, który jest prezentowany online i na bieżąco aktualizowany.

MARIBOR

Na zakończenie parę zdań o samym mieście, które zostało wybrane Europejską Stolicą Kultury na rok 2012. Pierwsze wzmianki o Mariborze pochodzą z połowy XII w. Sto lat później

Maribor uzyskał prawa miejskie. Od XIV wieku do roku 1918 Maribor – tak jak cała Słowenia – znalazł się pod panowaniem Habsburgów. Mimo tak długiej niewoli, Słoweńcy zachowali tożsamość narodową.

Maribor – stolica słoweńskiej Styrii (Stajerska) może pochwalić się zabytkowym śródmieściem. Warto zobaczyć zamek miejski, w którym obecnie znajduje się muzeum regionalne. Najbardziej znanymi świątyniami są katedra św. Jana Chrzciciela i bazylika franciszkańska św. Marii Matki Litościwej. W pobliżu Biblioteki Uniwersyteckiej znajduje się Plac Słomseka, a na nim rzeźba patrona. Anton Martin Słomsek (1800-1862) był słoweńskim biskupem i politykiem. Został beatyfikowany przez Jana Pawła II w 1999 r.

Botaniczną ciekawostką Mariboru jest najstarsza winorośl na świecie. Liczy sobie około 400 lat. Wpisana jest do Księgi Rekordów Guinnessa.

Jolanta Przybylska
Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna
im. KEN w Warszawie

Fot. Autorka

Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie

15 października 2012 r. Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie rozpoczęła swą działalność w nowych, stworzonych dla niej pomieszczeniach w Pałacu Pod Globusem. Droga do jej otwarcia nie była łatwa i wymagała zaangażowania wielu osób, jednak efekt tych starań – jeszcze nie końcowy, ale na aktualnym etapie prac – jest znakomity.

Wszystko zaczęło się w 2010 r., kiedy to 1 września powstała Akademia Sztuki w Szczecinie. W jej skład weszła była szczecińska filia Akademii Muzycznej w Poznaniu i właśnie z jej księgozbioru została utworzona Mediateka AS. W pierwszym roku istnienia działała w dotychczasowym miejscu – w budynku byłej filii AM przy ul. Grodzkiej – i na starych zasadach, w oczekiwaniu na realizację projektu autorskiego jej dyrektorki, dr Aleksandry Łukasiewicz-Alcaraz.

Pierwszym krokiem ku nowej formule biblioteki był zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego Patron 3, który został uruchomiony w czerwcu 2011 r. Wtedy też rozpoczęło się opracowanie zbiorów, głównie podręczników muzycznych i nut, ale także czasopism, płyt CD i dużej ilości płyt analogowych. Prace te zostały chwilowo zawieszono, kiedy tuż przed rozpoczęciem kolejnego roku akademickiego Mediateka została przeniesiona do tymczasowych pomieszczeń przy Placu Orła Białego – do Pałacu Pod Globusem.

W tej tymczasowej siedzibie, w roku akademickim 2011/2012 Mediateka przeszła wiele zmian. Obok pozycji wypożyczanych „na rewers” pojawiła się rosnąca ilość tytułów zamawianych i wypożyczanych elektronicznie. Zostały zainstalowane stanowiska komputerowe z dostępem do internetu. Znacznie powiększył się księgozbiór, który na początku liczył

ok. 10 000 jednostek ewidencyjnych – teraz dołączyło do niego ok. 2000 wol. książek, płyt CD i katalogów, które były przekazywane w darze przez inne uczelnie artystyczne, galerie sztuki, muzea i inne instytucje kultury, wykładowców oraz osoby prywatne. Dużym i bardzo satysfakcjonującym przedsięwzięciem były zrealizowane pod koniec 2011 r. zakupy. Do Mediateki trafiło wtedy ponad 800 tytułów z zakresu sztuk wizualnych, w tym przepiękne książki i albumy dotyczące historii sztuki, malarstwa, typografii, fotografii, designu, architektury i filozofii. Około połowę tych nabytków stanowiły tytuły zagraniczne, opublikowane przez wydawnictwa takie jak Phaidon, Taschen, Birkhauser, czy Laurence King. Zakupiono też pierwsze książki elektroniczne – 25 tytułów związanych z historią sztuki i filozofią. Specjalne miejsce otrzymały też wydawnictwa nutowe w alfabecie Braille’a, które wykonało Towarzystwo Muzyczne im. Edwina Kowalika z Warszawy.

Równoległe z powiększaniem zbiorów tradycyjnych, Mediateka rozpoczęła zakup licencji na dostęp zewnętrzny. Pierwszy był ARTstor, czyli nowojorska The ARTstor Digital Library, oferująca ponad milion obrazów z obszaru sztuki, architektury i nauk humanistycznych, pochodzących z tak wybitnych instytucji, jak J. Paul Getty Museum, MoMA The Museum of Modern Art, La Bibliothèque Nationale de France, Library of Congress, Magnum Photos

i Museum of Solomon R. Guggenheim. Wraz z obrazami ARTstor dostarcza znakomite narzędzia do pracy z nimi – umożliwiają one nie tylko oglądanie obrazów w wysokiej rozdzielczości, ale i tworzenie prezentacji oraz wykorzystanie w celach badawczych. Warto wspomnieć, że Akademia Sztuki w Szczecinie była pierwszą instytucją w Polsce, która podpisała z nim umowę licencyjną.

Kolejnymi wysokiej jakości bazami zewnętrznymi, do których dostęp zdecydowała się wykupić Mediateka, były produkty Oxford University Press – dostępny te ruszyły w lipcu 2012 r. Wybrane zostały dwie platformy: Oxford Art Online będący źródłem profesjonalnych informacji z zakresu sztuk wizualnych oraz Oxford Music Online, oferujący osobom związanym z muzyką systematycznie aktualizowane treści „Encyclopedia of Popular Music”, „The Oxford Dictionary of Music”, „The Oxford Companion of Music” oraz „Grove Music Online”.

Oprócz zakupionych dostępów, studenci i wykładowcy Akademii Sztuki mogą korzystać z zasobów nieodpłatnych: ze znanej wszystkim

bibliotekom akademickim Wirtualnej Biblioteki Nauki, ze skupionej na kulturze i sztuce Europeany oraz z udostępniających nuty IMSLP / Petrucci Music Library i Riff Spot oraz pliki muzyczne Free Music Archive. Dzięki podpisanej z Zachętą Narodową Galerią Sztuki w Warszawie mogą też wypożyczać posiadane przez nią filmy.

Tuż przed początkiem roku akademickiego 2012/2013, Mediateka sfinalizowała kolejny duży zakup – tym razem, poza pozycjami z zakresu sztuk wizualnych, obejmujący także tytuły z obszaru sztuk muzycznych. Posiłkując się listami sporządzonymi przez wykładowców Akademii Sztuki, zakupiono ok. 600 tytułów na różnych nośnikach. Jest wśród nich kolekcja kaset VHS z filmami o znakomitych artystach z wydawnictwa Phaidon, są płyty DVD wydane przez Narodowy Instytut Audiowizualny, są odświeżające stary księgozbiór aktualne podręczniki muzyczne oraz imponujący zestaw druków muzycznych opublikowanych przez wydawców zagranicznych, takich jak Edition Peters, Alphonse Leduc, Bärenreiter, Breitkopf, Sikorski etc.

Fot. Dag Gullstrand

Tak powiększone zbiory zostały na początek października 2012 r. ponownie przeniesione, tym razem na ich ostateczne miejsce. W dwóch przebudowanych i zaaranżowanych specjalnie dla potrzeb Mediateki pomieszczeniach znalazło się miejsce na chroniony elektromagnetycznymi bramkami przeciwkradzieżowymi księgozbiór, na 20 stanowisk komputerowych, 10 stolików na antresoli do pracy z własnym laptopem lub z książką oraz stanowisko do odtwarzania kaset VHS. Na taką Mediatekę czekały jej pracownice, studenci i wykładowcy oraz cała kadra Akademii Sztuki w Szczecinie.

Po uroczystym otwarciu Mediateka kontynuuje realizację dalszych planów. Został zakupiony serwer Z39.50, dzięki któremu będzie możliwa współpraca z katalogiem centralnym zbiorów polskich bibliotek naukowych i akademickich NUKAT oraz dołączenie do Katalogu Centralnego Rozproszonych Zasobów Bibliotecznych Województwa Zachodniopomorskiego (RoKaBi). Po rozpoczęciu digitalizacji zbiorów Mediateki planowana jest też współpraca z Zachodniopomorską Biblioteką Cyfrową Pomierania. Systematycznie poszerzana będzie lista licencjonowanych dostępów – czynione są przygotowania do podpisania umów z ogromnymi bibliotekami cyfrowymi The Art Archive & The Kobal Collection oraz do uruchomienia dostępów próbnych do archiwum dźwiękowego DRAM, baz nutowych Everynote i czytelni książek elektronicznych Ibuk. Kolejnym celem jest stopniowe odejście od prenumeraty czasopism papierowych na rzecz ich wersji elektronicznych. Rok 2013 przyniesie realizację kolejnych inwestycji infrastrukturalnych na rzecz Mediateki – przede wszystkim budowę „ogrodu zimowego”. Ta dodatkowa przestrzeń pozwoli na dalsze wzbogacanie zbiorów w formie tradycyjnej oraz powiększy przestrzeń dostępną dla użytkowników. W nowej przestrzeni znajdzie się specjalne miejsce do pracy z płytami i plikami muzycznymi, a po godzinach pracy będzie możliwe organizowanie wystaw, spotkań i innych wydarzeń kulturalnych. Dzięki temu Mediateka będzie mogła otworzyć się na zewnątrz, poczynając od udostępniania swoich zbiorów osobom spoza Akademii Sztuki, a kończąc na czynnym udziale w życiu artystycznym uczelni oraz miasta. Pierwszym krokiem ku szerszemu udostępnianiu księgozbioru było podpisanie na początku października 2012 r. porozumienia o współpracy z Zespołem Szkół Muzycznych

im. Feliksa Nowowiejskiego w Szczecinie – dzięki temu dokumentowi uczniowie oraz nauczyciele mogą korzystać ze zbiorów Mediateki, a studenci i wykładowcy Akademii Sztuki ze zbiorów biblioteki szkół.

Głównym celem Mediateki Akademii Sztuki w Szczecinie jest nie tylko kontynuacja roli tradycyjnej biblioteki, ale stworzenie kompletnego systemu bibliotecznego-informacyjnego dla studentów i wykładowców uczelni. Chcemy im zaofiarować dostęp do źródeł tradycyjnych, czyli albumów, podręczników i nut w formie drukowanej, do książek i nut w wersji elektronicznej, do płyt analogowych i płyt CD z muzyką, do plików muzycznych, do filmów na kasetach VHS i płytach DVD – oraz zapewnić miejsce i sprzęt odpowiednie do pełnego korzystania z tych źródeł. Mediateka powinna być miejscem, w którym społeczność Akademii znajdzie materiały i informacje potrzebne do nauki i pracy dydaktycznej we wszelkiej możliwej formie.

Agata Rychter-Gullstrand
Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie

JUŻ W SPRZEDAŻY!

Przegląd Biblioteczny. Monografia Zbigniew Gruszka

Pierwsze polskie naukowe czasopismo bibliotekarskie kończy 85 lat. Z okazji jubileuszu „Przegląd Biblioteczny” doczekał się monografii pokazującej początki pisma, jego rozwój, przemiany i współczesny charakter. Zbigniew Gruszka w swoich badaniach sięga aż do czasów przedwojennych, opisując związek czasopisma z „Przeglądem” wydawanym w latach 1908-1909. Autor korzysta z bogatych i różnorodnych źródeł: materiałów archiwalnych, korespondencji takich postaci jak Józef Gryc, Adam Łysakowski, Marian Łodyński, czy Edward Kuntze i źródeł biograficznych. Kompleksowe opracowanie pokazuje „Przegląd Biblioteczny” jako siłę sprawczą w usamodzielnieniu się i rozwoju dyscypliny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Cena: 45,00 zł

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP
(<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

©Depositphotos/Pavel Lusevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Inspirujemy się instytucjonalnie...

W listopadowym numerze miesięcznika „Ziemia Suska” możemy przeczytać o tym, że Biblioteka Suska im. dr Michała Żmigrodzkiego w **SUCHEJ BESKIDZKIEJ** została nagrodzona w konkursie „Inspiracje” za warsztaty ekonomiczne dla najmłodszych zatytułowane „Zacznij się Liczyć”. Działalność biblioteki i nagrodzony projekt prezentowano na Ogólnopolskim Kongresie Bibliotek Publicznych w Warszawie, by mógł stać się inspiracją dla innych bibliotek. „Zajęcia te w formie zabawy przekazują dzieciom podstawowe zasady działania gospodarki rynkowej, wiedzę na temat oszczędzania, inwestowania, funkcjonowania banków...” – aż strach pomyśleć, że kiedyś biblioteki uczyły zamilowania do czytania i czerpania radości z lektury.

Biblioteka z wizją // *Ziemia Suska*. – 2012, nr 11, s. 22, il.

... i po sąsiedzku

„Od czwartego roku bez książeczki ani kroku” – to maksyma przyswiecająca akcji przeprowadzonej w gminie **RADZIEMICE** (pow. proszowski). Z inicjatywy Biblioteki Publicznej Gminy Radziemice czterolatki z terenu całej gminy obdarowane zostały książeczkami, kupionymi dla nich dzięki ofiarności prywatnego przedsiębiorcy. Książeczki, przyszłym czytelnikom, wręczali przedstawiciele najwyższych władz – wójt, przewodnicząca rady gminy, dyrektorka szkoły podstawowej i kierowniczka biblioteki. Pomysł akcji zaczerpnięto od wschodnich sąsiadów. Gminna Biblioteka Publiczna w Pałecznicy (również pow. proszowski) akcję tę przeprowadza z powodzeniem już od ośmiu lat.

Dobry przykład przyszedł z sąsiedztwa / (ALG) // *Dziennik Polski*. – 2012, nr 261 (8 XI), dod. Kronika Krakowska, s. B11

Zdobywamy nagrody...

Już drugi rok z rządu Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w **WIELICZCE** w trosce o czyistość polskiego języka pisanego zorganizowała Wielickie Dyktando. Przedsięwzięcie cieszyło się dużym zainteresowaniem mieszkańców powiatu, okazało się też sporym sukcesem. Biblioteka organizuje je współpracując z gminą Wieliczka, Starostwem Powiatowym, Centrum Edukacyjno-Rekreacyjnym „Solne Miasto” i wielicką Szkołą Muzyczną I stopnia. Mieszkańcy powiatu wielickiego posługują się pisaną polszczyzną „Śpiewającą” – co zostało zauważone i docenione przez jury 2. Małopolskiego Konkursu Gminnych Koalicji PRB. PiMBP w Wielicze została zwycięzcą tego konkursu.

Wielickie dyktando zasłużyło na nagrodę / (JOL) // *Dziennik Polski*. – 2012, nr 277 (27 XI), dod. Kronika Krakowska, s. B10, s. 8

... i środki na podstawową działalność

W okresie przedświątecznym Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w **KRZESZOWICACH** (pow. krakowski) przeprowadziła kiermasz książek. Wyprzedawano wieloegzemplarzowe tytuły, pochodzące najczęściej z darów. Cena książki wahała się od złotówki po trzy złote. Efektem trzytygodniowej akcji było trzysta, zarobionych dla biblioteki, złotych. Kwota ta zostanie przeznaczona na zakup nowości, ponieważ „bez nowości biblioteka nie jest w stanie funkcjonować, dlatego każda złotówka na ich zakup jest dla nas ważna” – podkreśla w artykule Danuta Hubisz-Rudel, dyrektorka biblioteki. Akcja, o której dwukrotnie pisze tygodnik „Przełom” (nr 48, z 5 XII i nr 50, z 19 XII), nie jest może zbyt innowacyjna czy „inspirująca”. Świadczy natomiast o tym, że krzeszowicka biblioteka stara się jak najlepiej służyć swoim

czytelnikom, umożliwiając im dostęp do nowości, o których mówi się tu i teraz! i zdobywając na ten cel środki, w każdy dostępny dla siebie sposób. Interesujące, jak długo jeszcze bibliotekarze będą musieli stawać na palcach chcąc sięgnąć po to, co dla instytucji z innych branż leży na podłodze?

Książki po złotówce / (e) // *Przełom*. – 2012, nr 48 (5 XII), s. 17

Książki schodzą, jak świeże bułki / (ES) // *Przełom*. – 2012, nr 50 (19 XII), s. 17

Bierzemy udział w rankingach...

Rankingi prasowe nie są być może najbardziej adekwatnym narzędziem do mierzenia tego czegoś, co powoduje, że biblioteka jest dobra lub zła, ale wprowadzają emocjonujący element pozytywnej rywalizacji. Ich wyniki omawiane są również w prasie lokalnej, i tak – „Tygodnik Podhalański” (nr 51/52, z 20 XII) donosi, iż w **KLUSZKOWCACH** czytają! W Rankingu Bibliotek, przygotowanym przez Instytut Książki i dziennik „Rzeczpospolita”, Gminna Biblioteka Publiczna w **CZORSZTYNIE** z siedzibą w Kluszkowcach (pow. nowotarski) uplasowała się na 24. miejscu w województwie małopolskim i 205. w kraju.

Jeszcze większym sukcesem, mierzonym przy pomocy wspomnianego ranking, może pochwalić się Biblioteka i Ośrodek Animacji Kultury Gminy **GOŁCZA** im. ks. dra Jana Piekoszowskiego (pow. miechowski), o czym informuje lokalną społeczność „Gazeta Miechowska” (nr 11 2023/2013). Gorceńska biblioteka znalazła się na 20. miejscu w województwie małopolskim i 154. w kraju. Czy „Ranking Bibliotek” pozostanie wyłącznie zabawą poświęconą wyłanianiu kolejnej „miss”, czy też ma szansę stać się argumentem na rzecz bibliotek, w tym publicznych, niekomercyjnego obiegu książki? Zobaczmy.

W Kluszkowcach czytają / ad // *Tygodnik Podhalański*. – 2012, nr 50/51, s. 15

Ranking bibliotek 2012 / Marzena Głanowska // *Gazeta Miechowska*. – 2012/2013, nr 11, s. 16

... i sprawy biblioteki w swoje i przyjaciół naszych ręce

Miejska Biblioteka Publiczna w **KRYNICY-ZDROJU** obchodziła 65. rocznicę swego powstania. Obszerną relację na ten temat znajdujemy w grudniowym miesięczniku „Krynicky Zdroje”. Do obchodów Jubileuszu Biblioteka przygotowała się starannie i dość awangardowo. Nie poprzestano bowiem na wyliczaniu minionych osiągnięć, ale w oparciu o szerokie konsultacje społeczne

opracowano przyszłościową wizję biblioteki. Do debaty zaproszono czytelników, przedstawicieli współpracujących z biblioteką organizacji oraz władze samorządowe. Wypracowana w debacie koncepcja, uwzględniająca różnorodne potrzeby społeczności lokalnej, została przedstawiona na XXX sesji Rady Miasta Krynica Zdrój. Jej realizacja wymaga jednak spełnienia jednego, ale niebagatelnego warunku – nowego, przestronnego i funkcjonalnego lokalu.

Biblioteka na następne 65 lat / A.J., J.M. // *Krynicky Zdroje*. – 2012, nr 8, s. 10-11 [grudzień]

Odpowiadamy na potrzeby społeczne...

Jak podaje „Dziennik Polski” (nr 287, z 8 XII) – w grudniu minionego roku uczestnicy programu „Szkola @ktywnego Seniora-S@S” już po raz trzeci spotkali się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w **KRAKOWIE** na dorocznej, podsumowującej rok wspólnej pracy imprezie „Małopolska Seniorada”. Program S@S realizowany jest przez Towarzystwo Polsko-Niemieckie i WBP w Krakowie od 2007 r. „W naszym programie duży nacisk kładzie się na budowanie więzi rówieśniczych i międzypokoleniowych, na budowanie relacji wspomagających wymianę poglądów pomiędzy starszym i młodszym pokoleniem” – mówi Maria Jedlińska, koordynatorka programu. Krakowscy seniorzy tańczą, uprawiają gimnastykę, uczą się sztuki makijażu, poznają tajniki informatycznych technologii, fotografują, piszą, redagują i publikują relacje z własnych doświadczeń. Czy jeszcze bibliotekarze mogliby zająć swoich „czytelników”, by dziennikarze i decydenci przestali powtarzać jak mantrę, że biblioteki nie powinny przestawać jedynie na wypożyczaniu książek?

Biblioteka przyjazna starszym / Aleksandra Sibistowicz // *Dziennik Polski*. – 2012, nr 287 (8 XII), dod. Magazyn Sobota, s. C6

...za coraz mniejsze środki

„Dziennik Polski” (nr 274, z 23 XI) publikując relację z obrad Komisji Kultury, Promocji i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa potwierdził to, o czym z niepokojem mówiło się w **KRAKOWIE** od dawna. W budżecie miasta w 2013 r. na instytucje kultury może zabraknąć aż 12 mln złotych. To jeden z największych spadków w tym projekcie budżetu! Szczególnie dotkliwie mogą odczuć go krakowskie biblioteki publiczne. „To instytucje, które prowadzą działalność niedochodową, a jednocześnie są niezwykle ważnym trybem w machinie kulturalno-edukacyjnej. Nie mogą

zarabiać; jeśli nie dostaną wsparcia, będą musiały podjąć dramatyczne kroki, przede wszystkim zwolnić personel” – tak sytuację bibliotek przedstawiał na sesji Jerzy Woźniakiewicz, radny i zarazem dyrektor WBP w Krakowie. „Trzeba określić priorytety. – Nie możemy wszystkim dodać pieniędzy. Takie są zasady arytmetyki” – replikował Lesław Fijał, skarbnik miasta. Jak skończy się dla krakowskich bibliotek ta przygoda z matematyką i które z działań arytmetycznych przewidzi dla nich organizator – dodawanie czy odejmowanie – dowiemy się już wkrótce.

Krakowskiej kulturze brakuje 12 milionów / Rafał Stanowski // *Dziennik Polski*. – 2012, nr 274 (23 XI), s. A11

Wybór:

KRYSTYNA KASPRZYK

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie

Chip chip hura

Jak donosi zielonogórska mutacja „Gazety Wyborczej”, 11 grudnia 2012 r. otworzyła swe wrota (na razie tylko jednorazowo dla dziennikarzy oraz specjalnie zaproszonych gości) nowa Biblioteka Uniwersytecka w **ZIELONEJ GÓRZE**. Zlokalizowany przy al. Wojska Polskiego sześciokondygnacyjny budynek naszpikowany został nowoczesną technologią, m.in. inteligentną klimatyzacją wyłączającą się, gdy nikogo nie ma w pomieszczeniu, czy też automatycznie otwierającym i zamykającym się dachem (ponoć sprawniej działającym niż ten na Stadionie Narodowym). Przy wypożyczaniu i oddawaniu książek czytelnicy teoretycznie mają sobie poradzić bez pomocy bibliotekarza. Docelowo cały księgozbiór wyposażony ma zostać w chipy RFID umożliwiające kontrolowanie i lokalizowanie każdego egzemplarza. Dzięki temu czytelnik po skorzystaniu z książki, będzie mógł zostawić ją w dowolnym miejscu na terenie biblioteki. „To biblioteka hybrydowa. Łączy w sobie dwie przestrzenie. Pierwszą, tą tradycyjną, w której możemy dotknąć książkę, i tą drugą, wirtualną, która zawiera wszystkie bazy danych i katalogi” – objaśnia Ewa Adaszyńska, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej. W obiekcie nie zabrakło gabinetów, sal konferencyjnych, pracowni komputerowych i galerii, w której odbywać się mają wystawy, spotkania i koncerty. Dużym zainteresowaniem cieszyć się zapewne

będzie również mediateka naukowa. Otwarcie dla czytelników zaplanowano na początek roku akademickiego 2013/2014.

Pod mądrym dachem / Paulina Nodrzyńska // *Gazeta Wyborcza* (Zielona Góra). – 2012, nr 290 (12 XII).

Biblioteka tonpieje

„Dziennik Elbląski” z 20 grudnia 2012 r. przynosi niewesołe wieści dotyczące Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w **ELBLĄGU**. W połowie roku rozpoczęto jej restrukturyzację, za którą kryła się akcja przekazywania filii bibliotecznych (z etatami i całym księgozbiorem) lokalnym samorządom – utrzymanie dotychczasowego status quo okazało się bowiem dla samorządu wojewódzkiego zbyt kosztowne. Z końcem roku przekazane zostały filie w Działdowie, Bartoszycach i Nowym Mieście Lubawskim. Podobny los ma spotkać także oddziały w Pasłęku i Morągu (I połowa 2013 r.) oraz w Lidzbarku Warmińskim (II połowa 2013 r.). W samej bibliotece głównej i filiach, które przy niej pozostaną zaplanowano likwidację części etatów (jak to przy restrukturyzacjach z reguły bywa). „Nie służy to na pewno ani stabilizacji, ani planowaniu długofalowych przedsięwzięć” – komentuje Elżbieta Mieczkowska, dyrektor biblioteki.

Biblioteka coraz mniejsza / Natasa Jatczyńska // *Dziennik Elbląski*. – 2012, nr 297 (20 XII).

Bibliotekarka vs. gmina

Krakowski „Dziennik Polski” z 27 XII 2012 opublikował z jednej strony krzepiący, z drugiej zaś niestety tragiczny w przekazie artykuł dotyczący próby likwidacji filii wiśniowickiej biblioteki gminnej we wsi **LIPNIK**. „Prowadzenie filii biblioteki gminnej kosztuje gminę 26 tysięcy złotych rocznie” – twierdzi wójt Wiśniowej Wiesław Stalmach. – „W obliczu problemów z zamknięciem budżetu na przyszły rok, szukamy oszczędności gdzie tylko można, także w tym kierunku”. Gmina zaproponowała, by liczący 5300 wol. księgozbiór przenieść z prywatnego domu do biblioteki szkolnej. Na odsiecz likwidowanej placówce pospieszyła prowadząca filię Stanisława Bydroń tłumacząc, iż z biblioteki korzystają głównie dzieci oraz ludzie starsi, w tym także z okolicznych miejscowości. Dodatkowo biblioteka działa praktycznie... całodobowo. „Jeżeli ktoś przyjdzie do mnie późnym wieczorem, czy w niedzielę, bo chce akurat przeczytać książkę, otwieram bibliotekę i wypożyczam. Nie istnieją u nas sztywne godziny otwarcia

i zamknięcia” – wyjaśnia Stanisława Bydłoń. Zadeklarowała ona jednocześnie, że zrzeknie się opłat pobieranych do tej pory za czynsz, energię elektryczną, opał i internet. Wystarczy jej ma pensja oscylująca wokół tysiąca złotych miesięcznie. Z piętnaściora radnych za przyjęciem uchwały o likwidacji placówki głosowało troje, przeciw – sześcioro, zaś sześcioro wstrzymało się od głosu.

Biblioteka przetrwała dzięki... bibliotekarce / Maciej Hołuj // *Dziennik Polski*. – 2012, nr 301 (27 XII).

Poczytaj mi... sąsiedzie

Interesujący artykuł o Praskiej Bibliotece Sąsiedzkiej w **WARSZAWIE** odnaleźć można w styczniowym numerze „Zwierciadła”. Siedem kobiet z fundacji Zmiana po którymś z literackich spotkań dyskusyjnych odbywającym się w mieszkaniu jednej z nich wpadły na pozornie karkołomny pomysł utworzenia na przedwojennym praskim osiedlu biblioteki sąsiedzkiej. Zależało im jednocześnie na tym, by nie była to jednorazowa akcja tylko coś zdecydowanie bardziej trwałego. W udostępnionym na preferencyjnych warunkach przez Urząd Dzielnicy lokalu przy ul. Okrzei 28 wszystko trzeba było wykonać praktycznie od początku, gdyż od czasu, gdy firma Hortex zaprzestała tam produkcji lodów (czyli od lat 90.) pomieszczenia stały puste. „Ktoś coś miał w firmie w magazynie, ktoś coś trzymał w domu: książki, półki, fotele. Przywieźli do biblioteki” – mówi Maria Dąbrowska-Majewska. – „Nasza sytuacja materialna nie różni się jakoś diametralnie od ludzi, którzy tu mieszkają. Ze swoich prywatnych pieniędzy musiałyśmy złożyć się na czynsz”. Z czasem włączyli się także lokatorzy sąsiednich kamienic widząc, że panie nie przybyły tam robić żadnego interesu i że same wszystko robią własnymi rękami. I udało się, oficjalne otwarcie Praskiej Biblioteki Sąsiedzkiej nastąpiło w październiku. Biblioteka nie ma żadnych kart i każdy może przynieść i zostawić swoje książki. Nie ma także sztywnych godzin otwarcia, opłat, kaucji. Książkę bierze się wpisując do zeszytu. Tylko tyle i aż tyle.

Czytanie ma branie / Anna Kamińska // *Zwierciadło*. – 2013, nr 1 (styczeń)

Trambooki

3 stycznia 2013 r. niektóre **GDAŃSKIE** tramwaje zamieniły się w... mobilne czytelnie. Jak podaje trójmiejska „Gazeta Wyborcza”, do każdego z 35 niskopodłogowych tramwajów typu Swing trafiły po dwie torby pełne książek. Ponad 200 tytułów przekazała Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna

w Gdańsku. „Oddaliśmy przede wszystkim te książki, których mieliśmy w naszych zbiorach po kilka egzemplarzy” – wyjaśnia Natalia Gromow, rzecznik prasowy biblioteki. Wspólna akcja WiMBP, Urzędu Miejskiego i ZKM Gdańsk zachęcać miała nie tylko do czytania, ale także i do wymiany książek. „Część pasażerów zapewne tak wciągnie się w lekturę, że książkę zabierze ze sobą do domu. Będziemy więc na bieżąco uzupełniać księgozbiór” – mówi Paweł Barun, dyrektor WiMBP w Gdańsku. Kilka dni później „Gazeta” poinformowała, że akcja udała się aż za bardzo, gdyż książki zaczęły masowo zniknąć z tramwajów, nierzadko razem z torbami. „Średnio dziennie znika 40 procent książek” – potwierdza Alicja Mongird, rzecznik gdańskiego ZKM. „Najprawdopodobniej książki zostaną oznakowane po to, żeby było wiadomo, że ta konkretna książka pochodzi z tramwajowej czytelni i tam powinna się znajdować” – wyjaśnia Michał Piotrowski z gdańskiego magistratu. – „To nie jest tak, że nie chcemy, żeby pasażerowie nie zabierali wcale książek, raczej zależy nam na tym, żeby pamiętali, że należy je zwrócić”.

Zaczytani w tramwaju / Ilona Godlewska // *Gazeta Wyborcza* (Trójmiasto). – 2013, nr 3 (4 I)

Książki znikają z tramwajów / Ilona Godlewska // *Gazeta Wyborcza* (Trójmiasto). – 2013, nr 6 (9 I).

Na co komu biblioteka?

„Kurier Szczeciński” z 24 stycznia 2013 r. opublikował artykuł o czarnych chmurach, jakie zebrały się nad projektowaną biblioteką w **BARLINKU**. Na jednej z sesji Rady Miejskiej radni podjęli decyzję o budowie placówki, obecnie próbowali się z tego pomysłu wycofać, pomimo wydanych już 100 tys. złotych i zagwarantowanej dotacji ze środków unijnych w wysokości 1,5 miliona zł. Radni argumentowali, że gminy nie stać na taką bibliotekę, ponieważ znacznie bardziej niezbędne są inne inwestycje (remont jednej z dróg, budowa świetlicy w Lutówku oraz boiska w Rychnowie), a poza tym lepiej dofinansowywać np. istniejące szkolne biblioteki niż nieracjonalnie generować potężne koszty. Ostatecznie, podczas głosowania radni podzielili się pół na pół, co automatycznie spowodowało, że wniosek o zaniechanie budowy przepadł.

Radni: Po co nam biblioteka? / Jacek Słomka // *Kurier Szczeciński*. – 2013, nr 17 (24 I).

Wybór:

BARTŁOMIEJ MACIEJEWSKI
Biblioteka Narodowa

Bibliografia – teoria, praktyka, dydaktyka

W dniach 7-8 listopada 2012 r. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował II Ogólnopolską Konferencję Naukową „Bibliografia – teoria, praktyka, dydaktyka”.

Konferencję uroczystie otworzył dyrektor Instytutu prof. dr hab. Dariusz Kuźmina wyrażając zadowolenie z kontynuowania inicjatywy podjętej 4 lata temu, gdy odbyło się pierwsze spotkanie dotyczące tej problematyki. Następnie głos zabrała prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek przedstawiając krótkie wprowadzenie do tematyki konferencji.

Autorką pierwszego wystąpienia była Danuta Bilikiewicz-Blanc¹, wieloletnia pracowniczka Biblioteki Narodowej, specjalizująca się w tworzeniu bibliografii poloników zagranicznych. W swojej prezentacji przedstawiła elektroniczną bazę bibliograficzną książek polskich i Polski dotyczących opublikowanych poza granicami kraju w latach 1939-1955. Jest ona aktualizowanym na bieżąco uzupełnieniem publikacji drukowanej. Bibliografia rejestruje wydawnictwa zwarte, w tym prace wchodzące w skład serii i dzieła zbiorowe, druki muzyczne (nuty), atlasy geograficzne, albumy, fragmenty większych prac, które są polonikami oraz samoistne wydawnictwo odbitki i nadbitki z czasopism i wydawnictw zbiorowych. Oprócz tego rejestruje także jednodniówki i niektóre dokumenty życia społecznego. Jest cennym źródłem informacji dotyczącym Polski w okresie wojny i po jej zakończeniu.

Kolejny referat zaprezentowała dr hab. Anna Gruca² z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W oparciu o recenzje bibliografii, zamieszczone w wybranych czasopismach historycznych m. in. „Kwartalniku Historycznym” i „Przeglądzie Historycznym”, dokonała ich analizy jakościowej.

Po przerwie obrady wznowił dr Adam Nowak³ z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Szczegółowo omówił istotne pojęcia z historii bibliografii, które również współcześnie odgrywają istotną rolę.

Następny referat wygłosił pracownik Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie dr Artur Znajomski⁴. W swoim wystąpieniu zaprezentował bibliografię, rejestrującą publikacje dotyczące zbrodni katyńskiej. Autorem pierwszej takiej publikacji był Zdzisław Jagodziński, który w 1976 r. w Londynie wydał *The Katyn bibliography: (books and pamphlets) = Bibliografia Katynia*. Dopiero po 1989 r. zaistniały warunki umożliwiające publikację książek i bibliografii dotyczących zbrodni katyńskiej w Polsce. Prezentowane bibliografie różnią się między sobą metodą opracowania, kompletnością, zasadami opisu dokumentów oraz aparatem pomocniczym i formą wydawniczą. Natomiast łączy je wspólny cel, aby dostarczyć jak najwięcej wiarygodnych źródeł opisujących zbrodnię katyńską.

Kolejne wystąpienie dotyczyło Bibliografii Śląska, będącej owocem współpracy instytucji naukowych z trzech krajów: Niemiec (Herder-Institut w Marburgu), Czech (Slezské zemské muzeum w Opawie) oraz Polski (Uniwersytet Wrocławski). Zaprezentowali ją dr Małgorzata Pawlak oraz dr Karol Sanojca⁵ z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. W trakcie prowadzonych prac napotkano na wiele problemów wynikających z odmiennych doświadczeń historycznych Czech, Niemiec i Polski. Konieczne

było określenie zakresu terytorialnego, chronologicznego, wspólnej terminologii, struktury treści oraz stopnia szczegółowości aparatu wyszukiwawczego.

W ostatniej sesji swoje wystąpienie miała dr Małgorzata Jaskowska⁶ z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Opisała w nim potrzeby, trudności i formy przekazywania studentom wiedzy i umiejętności w zakresie bibliografii. Referat stanowił podsumowanie własnych doświadczeń w zakresie nauczania przedmiotu „Źródła informacji”.

Celem referatu Anny Matysek⁷ z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego była ocena wykorzystania 50 norm z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, zarówno krajowych, jak i europejskich oraz międzynarodowych. Badania ograniczono do Polskiej Bibliografii Bibliologicznej, bazy Cytbin oraz Library and Information Science Abstracts i Google Scholar. W referacie nie ujęto aktualnych zasad współpracy bibliotek z Polskim Komitetem Normalizacyjnym oraz statusu norm.

Dr Adam Jachimczyk⁸ z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach swoją prezentację poświęcił narzędziom organizacji zasobów www, które odchodzą powoli w zapomnienie – katalogom stron www. Największym ich mankamentem był problem z aktualizacją zawartości, co spowodowało, że przestały być dobrym narzędziem do wyszukiwania informacji w sieci.

Ostatnie wystąpienie zaprezentował dr Tomasz Kędziora⁹ z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Przedstawił na wybranych przykładach problematykę bibliografii retrospektywnej.

Na koniec pierwszego dnia obrad odbyła się dyskusja na temat konieczności dbania o jakość prowadzonych prac bibliograficznych. W dyskusji uwagę poświęcono również kształceniu uniwersyteckiemu młodych bibliotekarzy, uwzględniając ich przyzwyczajenie do wyszukiwania informacji jedynie z wykorzystaniem wyszukiwarki Google. Zastanawiano się w jaki sposób uczyć studentów korzystania z innych źródeł informacji.

Drugi dzień konferencji wypełniły referaty, których tematem przewodnim była relacja bibliografii do nowoczesnych technologii oraz związane z nimi nadzieje i zagrożenia. Pierwszy referat wygłosił dr Marcin Roszkowski¹⁰

z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. W swoim wystąpieniu przedstawił zmiany, jakie zachodzą w zakresie rekordu bibliograficznego. Od rekordu w formacie MARC, którego wszystkie elementy są utrzymywane w jednej bazie, do rekordu zgodnego z rozproszonym modelem danych połączonych (Linked Data). Powstający model rekordu bibliograficznego jest modelem eksperymentalnym i poszczególne biblioteki muszą same dbać o spójność swoich metadanych i ich prezentację.

W kolejnym referacie Magdalena Krynicka¹¹ z Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej przedstawiła projekty francuskiej i niemieckiej biblioteki narodowej, których celem jest prezentacja danych bibliograficznych z zastosowaniem technologii semantycznych (RDF, Linked Data). Ośrodki te wielką wagę przywiązują do jakości prezentowanych danych. Jednym ze środków prowadzących do tego celu, oprócz cyklicznych szkoleń pracowników, jest wielostopniowa korekta. Wysokiej jakości kartoteki wzorcowe umożliwiają tworzenie wysokiej jakości serwisów. Przykładem wykorzystania poza środowiskiem bibliotecznym opracowanych danych jest projekt „museum-digital”¹².

Dr Justyna Walkowska¹³ z Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego omówiła projekt, którego celem jest przedstawienie danych bibliograficznych zgodnie z ontologią FRBR. Wybrana jako podstawa projektu ontologia FRBR jest oparta na modelu FRBR i jest rozszerzeniem ontologii CIDOC CRM (ISO 21127:2006), służącej do opisu zasobów związanych z dziedzictwem kulturowym. W ramach projektu SYNAT przekształcono do postaci FRBR ponad milion opisów dokumentów z Federacji Bibliotek Cyfrowych i dwa miliony z katalogu NUKAT. Zgodnie z zapowiedzią dr J. Walkowskiej wyniki projektu zostaną wkrótce udostępnione w internecie. Zdaniem referentki projekt jest ważny w kontekście przyszłości polskich bibliotek.

Po przerwie swój referat zaprezentował Bartłomiej Włodarczyk¹⁴ z Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej. Przedstawił on stan badań nad rodzinami standardów RDF i map tematów – głównymi technologiami semantycznymi. Autor ukazał początki obu technologii i drogi ich rozwoju. Porównał też ich możliwości i sposoby wykorzystania w bibliotekach.

Autorem kolejnego referatu był Witold Sygocki¹⁵ z Ośrodka Informacji Naukowej i Do-

kumentacji CIOP-PIB. W swoim referacie przedstawił zagadnienia związane z wyszukiwaniem informacji w komercyjnych bazach bibliograficznych. Oprócz różnej zawartości poszczególnych baz, referent zwrócił uwagę na różne sposoby zapisu nazwisk autorów i nazw czasopism, a także błędy w zapisie oraz niejednolitość w nazywaniu indeksów wyszukiwawczych. Witold Sygocki zwrócił także uwagę na wpływ na wyniki wyszukiwania i uzupełniania gromadzonych informacji. Odnalezienie poszukiwanych informacji w poszczególnych bazach wymaga znajomości ich funkcjonowania i zakresu opisywanych zasobów.

Ostatni referat wygłosił dr Grzegorz Gmiterek¹⁶ z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Wystąpienie dotyczyło problemu wieczystego dostępu do danych cyfrowych. Autor przedstawił definicję oraz podstawowe zasady związane z długotrwałym zabezpieczeniem zbiorów cyfrowych. W swoich rozważaniach odwołał się m.in. do projektu prowadzonego w Bibliotece Narodowej – Narodowego Repozytorium Dokumentów Elektronicznych. Grzegorz Gmiterek przedstawił także wymagania jakie powinien spełniać dobry system archiwizacji zasobów cyfrowych.

Na zakończenie konferencji głos zabrała prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek, która podziękowała wszystkim autorom za wygłoszone referaty i zaprosiła do dyskusji. Poruszono w niej wiele ważnych tematów. Istotnym wątkiem była ponownie kwestia zachowania wysokiej jakości danych bibliograficznych. Widoczna jest rozbieżność pomiędzy koniecznością szybkiego opisu dokumentów, a jakością tych opisów i kartotek wzorcowych. Podkreślano także różnice pomiędzy opisem katalogowym, a o wiele obszerniejszym i zawierającym dodatkowe informacje opisem bibliograficznym. Na konferencji podkreślano, że bibliografia nadal może i powinna być rozwijana. Nowoczesne technologie, w tym przede wszystkim technologie

semantyczne, są wielką szansą na rozwój bibliografii i dotarcie z wynikami pracy do szerszego grona użytkowników.

MAGDALENA KRYNICKA
BARTŁOMIEJ WŁODARCZYK
Biblioteka Narodowa

PRZYPISY:

- ¹ Tytuł referatu: Bibliograficzna baza książek polskich i dotyczących Polski opublikowanych za granicą w latach 1939-1955 : na postawie publikacji Polonica Zagraniczne. Bibliografia za okres od września 1939 do 1955 roku (t. 1-5).
- ² Bibliografie historyczne w ocenie czasopism naukowych z zakresu historii.
- ³ Historia bibliografii. Propozycja periodyzacji, punkty zwrotne cykli bibliograficznych.
- ⁴ Bibliografie zbrodni katyńskiej. Rozwój i metody.
- ⁵ „Przełamując fale” – międzynarodowa polsko-czesko-niemiecka Bibliografia Historii Śląska. Dwadzieścia lat doświadczeń w tworzeniu wspólnego wydawnictwa i warsztatu informacyjnego.
- ⁶ Potrzeba, trudności i formy przekazywania wiedzy i umiejętności w zakresie bibliograficznych systemów informacyjno-wyszukiwawczych studentom – przedstawicielom „pokolenia Google”.
- ⁷ Czy korzystamy z norm? Obecność norm KT 242 w literaturze bibliotekoznawczej w latach 2000-2011.
- ⁸ Katalog internetowy. Wymierający gatunek?
- ⁹ Wybrane problemy bibliografii specjalnej retrospektywnej. Gromadzenie i selekcja. Klasyka i współczesność.
- ¹⁰ Czy Pan istnieje Mr. Johns? RDF – nowy model rekordu bibliograficznego.
- ¹¹ Bibliografia narodowa w świecie technologii semantycznych.
<http://www.museum-digital.de/>
- ¹² Próba automatycznego przekształcenia opisów publikacji z polskich bibliotek na model FRBR.
- ¹³ Mapy tematów i RDF/OWL – możliwości i perspektywy rozwoju.
- ¹⁴ Bazy bibliograficzne – narzędzie gromadzenia i wyszukiwania informacji.
- ¹⁵ Długoterminowa archiwizacja bibliotecznych zasobów cyfrowych. Szanse i zagrożenia.

10 lat działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej

29 marca 2003 r. Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej rozpoczęło działalność mszą św. w intencji bibliotekarzy odprawioną w Kolegiacie Najświętszego Serca Jezusowego w Gdańsku Wrzeszczu. Arcybiskup gdański ks. Tadeusz Gocłowski poparł inicjatywę utworzenia Duszpasterstwa, wyznaczył dla środowiska bibliotekarzy kapelana ks. Macieja Kwietnia, absolwenta bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Gdańskiego. Powołany został również Zespół ds. Duszpasterstwa Bibliotekarzy, w skład którego weszli: Grażyna Miętiewicz z Biblioteki Akademii Medycznej (przewodnicząca), Albina Wiktorowska z Biblioteki Akademii Muzycznej (wiceprzewodnicząca), Ewa Babińska z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku (sekretarz), Marian Skomro, emerytowany bibliotekarz (skarbnik), Marlena Majka z Biblioteki Pedagogicznej w Malborku (członek zarządu).

Biblioteka parafialna przy Kolegiacie Najświętszego Serca Jezusowego jest siedzibą Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Jego działalność oparta jest na idei teologicznej, wg której pracę zawodową należy pojmować jako „rzeczywistość do uświęcania i uświęcającą”. Zgodnie z przyjętym programem, wyrazem religijnego zaangażowania bibliotekarzy z Archidiecezji Gdańskiej, stały się coroczne pielgrzymki na Jasną Górę. Pierwszą pielgrzymkę bibliotekarze odbyli w 1997 r. Zgodnie z przyjętą zasadą każde pielgrzymowanie na Jasną Górę łączy się z poznawaniem bibliotek. Tak też było podczas piętnastej pielgrzymki, która odbyła się w trzecią niedzielę maja 2012 r.

W ostatnich latach pielgrzymki na Jasną Górę mają charakter ogólnopolski. Grupa bibliotekarzy śląskich stała się grupą wiodącą w organizacji pielgrzymek na Jasną Górę. Wspólnotą śląską opiekuje się kapelan ks. Henryk Olszar, pracownik naukowy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ks. H. Olszar jest współredaktorem publikacji *Biblioteki kościelne i klasztorne. Historia i współczesność*.

Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej zaprasza do współpracy bibliotekarzy z bibliotek naukowych, publicznych, jak i szkolnych, z dużych i małych ośrodków. Tworzy je grupa ok. 60-70 osób, którzy uczestniczą we wszystkich podejmowanych działaniach na rzecz środowiska bibliotekarzy z Archidiecezji Gdańskiej. W organizowanych spotkaniach każdorazowo bierze udział 35-40 bibliotekarzy.

Program działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej realizowany jest poprzez cztery formy: spotkania opłatkowe, do roczną pielgrzymkę na Jasną Górę, uczestnictwo w uroczystościach patronalnych ku czci św. Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, organizowanie dnia skupienia w domu rekolekcyjnym. W czasie spotkań opłatkowych bibliotekarze z Duszpasterstwa przyjmują plan działania na najbliższe miesiące. W 2009 r. spotkanie dla 80 osób zorganizowano w Filii Biblioteki Pedagogicznej w Malborku oraz w Muzeum Zamkowym. Gościem spotkania była Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W 2012 r. spotkanie opłatkowe odbyło się 14 stycznia w klasztorze Siostr Brygidek w Gdańsku Oliwie. Kolejną formą religijnych działań Duszpasterstwa są uroczystości patronalne ku czci św. Wawrzyńca – święto

kościelne przypada 10 sierpnia. W 2005 r. odbyła się w Rzymie uroczystość patronalna w Bazylice św. Wawrzyńca, mszę św. celebrował kardynał ks. Zenon Grocholewski. Uroczystości patronalne odbywają się zwykle w ramach wyjazdów turystycznych, które określone zostały jako „wędrowki śladami św. Wawrzyńca”. W dniach 7-14.08.2009 r. bibliotekarze z Duszpasterstwa złożyli wizytę w Bibliotece Akademii Medycznej w Szczecinie, a także w Bibliotece Akademickiej landu Saksonia – pielgrzymka bibliotekarzy Brandenburgia-Saksonia. Od 10 do 18 września 2010 r. „wędrowali śladami św. Wawrzyńca” w Chorwacji, gdzie udali się do Trogiru zwanego „Małą Wenecją”. Uwieńczeniem „wędrowek śladami św. Wawrzyńca” była Pielgrzymka Marzeń w drugiej połowie września 2011 r. do Hiszpanii i Portugalii, kraju urodzenia św. Wawrzyńca.

Najbardziej religijnym wyrazem działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej stały się Dni Skupienia. Tę formę przyjęto jako niezbędną praktykę duszpasterską. W dzia-

łalności bibliotekarzy duże znaczenie miała wystawa „Paweł chce mówić do nas dzisiaj” połączona z obchodami Roku św. Pawła, ogłoszonego od 29.06.2008 do 29.06.2009 r. Na zakończenie tego okresu zorganizowano wystawę w budynku historycznym Biblioteki Gdańskiej PAN. Dotychczasowe działania Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej są możliwe dzięki:

- aprobacie środowiska bibliotekarzy Pomorza,
- sprawności organizacyjnej zespołu ds. duszpasterstwa. Ceniona jest również obecność kapelana ks. kan. dr Macieja Kwietnia. W dniu 15 stycznia 2010 r. kapelan ks. dr Maciej Kwiecień został Prorektorem ds. Studiów w Gdańskim Seminarium Duchownym,
- duchowej i organizacyjnej współpracy ze wspólnotą przy Bibliotece Śląskiej i wspólnotą toruńską.

DOROTA DOWDA

Biblioteka Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

Fot. Grażyna Miętkiewicz

Wystawy biblioteczne

Festiwalu im. Brunona Schulza

W dniach 14-18 listopada 2012 r., w 70. rocznicę śmierci twórcy *Sklepów cynamonowych* i *Sanatorium pod klepsydrą*, odbył się we Wrocławiu Festiwal im. Brunona Schulza, prozaika, rysownika i grafika, zamordowanego w Drohobyczu w 1942 r.

Organizatorami Festiwalu było m.in. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Uniwersytet Wrocławski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikułskiego, Synagoga pod Białym.

Wybór Wrocławia, jako miejsca organizacji Festiwalu, nie był przypadkowy. W związku z przemianami polityczno-geograficznymi po II wojnie światowej Wrocław okazał się najbardziej wschodnim miastem Polski, zamieszkałym głównie przez osadników z Kresów Wschodnich. Działo tu Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Drohobyckiej, mieszka wiele osób pochodzących z Galicji wschodniej. Jest jeszcze ponury wątek dotyczący śmierci Brunona Schulza – gestapowiec, który go zastrzelił, pochodził z Breslau.

Imprezy towarzyszące Festiwalowi charakteryzowała różnorodność form. Zaginiony w czasie wojny poemat Schulza *Mesjasz* został zrekonstruowany przez Pawła Huelle. Była to ciekawa próba wydobywania z niebytu tego dzieła i złożenia hołdu zamordowanemu pisarzowi. Mówiono na Festiwalu o twórczości Schulza w kontekście skomplikowanej rzeczywistości, w której przyszło temu pisarzowi żyć. Dotykano bolesnego spłotu problemów na Kresach Wschodnich. Odbyło się wiele spotkań, dla których twórczość autora była tylko tłem. Zorganizowano debatę zatytułowaną: *Życie literackie Żydów Warszawa-Czerniowce*, której jednym z uczestników był Petro Rychło z Czerniowieckiego Uniwersytetu Narodowego. Odbyła się dyskusja na temat książki Pawła Śpiewaka *Żydokomuna*, w której został pokazany stereotyp Żyda komunisty.

Centralnym punktem programu Festiwalu była wystawa biblioteczna *Bruno Schulz i Drohobycz w zbiorach Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*. Na tę ekspozycję złożyły się liczne dokumenty: książki, artykuły z gazet, listy, ilustracje, fotografie, dotyczące Schulza, ale ważne były też dokumenty odnoszące się do fenomenu Drohobycza. Było to wielokulturowe mia-

steczko, w którym stały dwie cerkwie, trzy kościoły i synagoga, uchodząca za największą w Galicji, zamieszkiwali je Polacy, Ukraińcy i Żydzi. Wśród wybitnych drohobyczan wymienić należy m.in. krytyka literackiego Tadeusza Dąbrowskiego, malarzy Leopolda i Maurycego Gottliebów, a także Artura Grottera, fotografa Wilhelma Russa, językoznawcę Leszka Schneidera, poetę Kazimierza Wierzyńskiego.

Ważnym punktem programu Festiwalu była wystawa zorganizowana w Dolnośląskiej Bibliotece Publicznej im. Tadeusza Mikułskiego *Fototy Wojciecha Plewińskiego* z filmu „Sanatorium pod Klepsydrą” Wojciecha Jerzego Hasa. Jak wiadomo to arcydzieło literackie Schulza stało się podstawą ekranizacji o dorównującej mu randze. Reżyser Has nie fotografował wizji artystycznej Schulza, ale stworzył na jej podstawie własny świat plastyczny, niezwykle wrażliwy i wizjonerski.

W ramach Festiwalu odbyła się też sesja naukowa pod hasłem *Bruno od Księgi Blasku*, współorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego i Krytyki Literackiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Głównym jej tematem były zagadnienia stylu pisarza, szczególnie ezoteryczne, kabalistyczne i mesjańskie elementy w jego twórczości. Tłumacze dzieł Schulza z Ukrainy, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Tajwanu i Izraela byli gośćmi panelu zatytułowanego *Tłumacząc Schulza*. Dyskutowano nad trudnościami translatorskimi skomplikowanej stylistycznie prozy pisarza.

Na podkreślenie zasługuje aspekt pedagogiczny Festiwalu. Stałymi jego uczestnikami była młodzież licealna, obecna na wystawach, sesji naukowej, prelekcjach. Jej obecność miała wymiar symboliczny, bowiem Schulz pracował jako nauczyciel w gimnazjum drohobyckim.

JÓZEF SZOCKI

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

■ **O potrzebie biblioterapii** : praca zbiorowa / pod red. Krystyny Hrycyk ; Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne; Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy. – Wrocław, 2012. – 202 s. : il. ; 24 cm.

Termin „biblioterapia” oznacza, ogólnie rzecz ujmując, dział terapii, wykorzystującej wyselekcjonowane materiały czytelnicze w medycynie i psychiatrii, jak również poradnictwo i pomoc w rozwiązywaniu problemów osobistych poprzez czytanie.

Jednak, jak piszą w artykule wstępnym K. Hrycyk i G. Surniak (Biblioterapia [...] to nic nowego) wraz z reorganizacją służby zdrowia biblioteki niemal zniknęły ze szpitali. O biblioterapii możemy dziś mówić głównie w odniesieniu do dziecięcych oddziałów szpitalnych, czy oddziałów psychiatrycznych. Stwierdzają dalej, że biblioterapią zainteresowali

się natomiast pedagodzy, w tym głównie pedagodzy specjaliści i wczesnoszkolni. Trafiała ona do szkół jako jedna z form zajęć pozalekcyjnych. Ponadto swoistą autonomię zaczęła zyskiwać bajkoterapia.

Jednak nie ukonstytuował się w Polsce przez minione lata zawód biblioterapeuty, podobnie zresztą, jak w innych krajach. Fakt ten wpływa na dydaktykę biblioterapeutyczną. Kształcenie biblioterapeutów wdrażane jest na kanwie kształcenia bibliotekarzy oraz animatorów kultury.

Powołanie we Wrocławiu Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego oraz powstanie Biuletynu Informacyjnego „Biblioterapeuta” spowodowały metodyczne ożywienie w uprawie biblioterapii.

Pojawił się ruch społeczny, popularyzujący tę formę działalności, zaświadczającej o tym jak w każdym okresie ludzkiego życia, od niemowlęctwa do starości, w zdrowiu i chorobie, w rozmaitych trudnościach, pożytecznym może być słowo użyte przez wszechstronnie przygotowanego do tego biblioterapeutę (...).

Bibliografia obroniła swą pozycję dziedziny ważnej i potrzebnej, stąd też tytuł prezentowanego zbioru tekstów.

Analizy publikacji z zakresu biblioterapii w Polsce na tle wydawnictw zagranicznych dokonała B. Woźniczka-Paruzel. (Kierunki badań z zakresu biblioterapii w Polsce i zagranicą – porównania i refleksje). Autorka odnotowuje wzmożone zainteresowanie tematyką w ciągu ostatnich 20 lat. Prym wiodą kraje anglojęzyczne, stąd też pozyskiwana była baza źródełowa. Wychodząc od ujęcia statystycznego, omawia wątki problemowe i charakter publikacji (podręczniki, skrypty, poradniki, pomoce metodyczne, scenariusze zajęć). W krajach anglojęzycznych, gdzie liczba publikacji z zakresu biblioterapii obecnie porównywalna jest z polskimi, panuje jednak inne podejście, zwłaszcza naukowe i interdyscyplinarne. Biblioterapeuci uzupełniają tam swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów warsztatowych lub – w zależności od zasadniczego wykształcenia – w ramach studiów dyplomowych. Byłoby wspaniale, gdyby polskie środowiska, wykorzystujące biblioterapię w praktyce lub uprawiające ją naukowo, skonsolidowały swoje działania, aby usankcjonować nie tyle zawód, ile specjalizację. Należałoby też powołać interdyscyplinarne projekty badawcze, które poza korzyściami dla przyszłych beneficjentów biblioterapii, powinny przynieść również poszerzenie kierunków badawczych.

Do przedstawionej tematyki nawiązuje artykuł W. Matras-Mastalerz (Biblioterapeuta i jego warsztat biblioterapeutyczny). Autorka uściśla terminologię, omawia warsztat, który decyduje o skuteczności działań biblioterapeuty i dokonuje szczegółowego przeglądu literatury fachowej. Wypowiedź kończy subiektywna lista postulatów i propozycji dotyczących kształcenia i doskonalenia biblioterapeutów oraz szeroko pojętej promocji biblioterapii.

O roli biblioterapii w leczeniu zaburzeń mowy u dzieci pisze I. Podlasińska (Biblioterapia jako forma wsparcia terapii logopedycznej). Na podstawie własnych doświadczeń autorka stwierdza: *Jestem przekonana, że w terapii mowy terapia przez literaturę odgrywa kluczową rolę.*

W świat książki dziecięcej przenosi nas również M. Molicka (Rola książki w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym w konstruowaniu przez dziecko wiedzy). Interesująco przedstawia oddziaływanie lektury na życie człowieka – od narodzin do lat trzech, gdy kształtuje się myślenie narracyjne i procesy poznawcze. *Nabywanie mowy przez dziecko jest potężnym stymulatorem jego rozwoju umysłowego, przede wszystkim myślenia, zaś sięganie do książek jest najlepszym sposobem wspomagania rozwoju psychicznego dziecka. Książka, szczególnie interaktywna może pełnić rolę związaną nie tylko z budowaniem wiedzy, ale i nabywaniem konkretnych umiejętności, służąc zabawie książki rozwijają relacje z najbliższymi, pomagają oswajać rzeczywistość, służą poznawaniu środowiska, własnego ciała, wprowadzają w świat kultury (...)*

Od wspomnień dzieciństwa z książką wychodzi też M. B. Siemień (Moje spotkania z biblioterapią) poprzez pobyty w szpitalu i lata kształcenia we Wrocławiu oraz pracy w Dolnośląskim Ośrodku Osób Twórczych i Dolnośląskiej Szkole Wyższej, by zakończyć *Książka jest łącznikiem, mostem, czasem chwiejnym, wymagającym remontu, ale zawsze prowadzącym do drugiego człowieka.*

Książka, jak wspomniano wyżej, potrzebna jest w każdym okresie życia, także – a może przede wszystkim – w starszym wieku, czego dowodzi tekst R. Aleksandrowicz (Porozmawiaj z Nią ... o książkach, czyli terapeutyczne aspekty lektury w wieku dojrzałym), która przeprowadziła badania wśród słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Autorka zauważa, że w zmieniającym się świecie, który często seniorom trudno zaakceptować, świat lektur pozostaje przyjazny i oswojony. Zaspokaja on ich potrzebę bezpieczeństwa, przeciwdziała osamotnieniu, porządkuje życie. Książki mają działanie terapeutyczne, poprawiają samopoczucie i wzmacniają relacje międzyludzkie.

Problem terapeutycznej aktywności twórczej, zwłaszcza literackiej porusza M. Czerwińska („Twożę, więc jestem” – o biblioterapeutycznych wartościach aktywności osób z niepełnosprawnością wzroku). Omawia wieloaspektową problematykę twórczości tej grupy osób, postulując rozszerzenie badań nad dokonaniem literackimi osób niewidomych. Ponadto uważa, że *w pełni uzasadniony wydaje się postulat szerszego uwzględnienia w programach biblioterapeutycznych zajęć z zakresu poezjoterapii, opartych na twórczości własnej różnych grup uczestników.*

Twórczość osób chorych psychicznie i biblioterapia kliniczna są przedmiotem zainteresowania R. Kociotek (Biblioterapia osób chorujących psychicznie – możliwości zastosowania). *Chory czytając nie tylko dowiaduje się o czymś, ale także przeżywa i snuje refleksje.* Autorka omawia spotkania terapeutyczne w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej. *Terapia sztuką pozwala na indywidualny wgląd we własne możliwości, wzmocnienie samooceny, możliwości rozwoju.*

W związku z obserwowanym ożywieniem w zakresie biblioterapii pojawiła się konieczność dostosowania różnych placówek do potrzeb działalności biblioterapeutycznej. Doświadczeni Biblioteki Śląskiej w Katowicach dzieli się D. Bałycz (Wybrane formy pracy w Dziale Integracyjno-Bibliograficznym Biblioteki Śląskiej adresowane do czytelnika o szczególnych potrzebach) *Oferta biblioterapeutyczna placówki koncentruje się na różnych rodzajach niepełnosprawności.* Obejmuje swym zakresem osoby niewidome, niesprawne ruchowo, starsze. Autorka dokonuje przeglądu inicjatyw i imprez Książnicy, w tym m.in. współpracę z Domem Pomocy Społecznej.

L. Ippoldt (Zapotrzebowanie na biblioterapię i jej odbiorcy w gminie Skawina) zauważa, że *biblioterapia może znaleźć swoich odbiorców nie tylko w dużych ośrodkach akademickich, ale i w gminach, gdzie jest zapotrzebowanie na jej praktyczne wykorzystanie w terapii i profilaktyce dzieci i dorosłych.*

Kolegium Nauczycielskie w Bytomiu prezentuje R. Grigoriew (O potrzebie kształcenia biblioterapeutycznego studentów kierunków nauczycielskich: doświadczenia własne), konkludując: *warto ich kształcić w zakresie biblioterapii, bo dzięki temu mają większe szanse stać się kreatywnymi artystami (a nie tylko rzemieślnikami) w swoim twórczym zawodzie.*

Nowe, powszechnie dostępne i stosowane technologie wpływają na teraźniejszość i przyszłość wszystkich dziecin życia, nie omijając biblioterapii pisze E. I. Rudolf (Biblioterapia w Polsce wobec wyzwań nowych mediów: wprowadzenie). Przedmiotem tej interesującej analizy jest obecność terapii książką w Sieci. Autorka prezentuje internetowe wyszukiwarki (popularne i specjalistyczne), serwisy informacyjne i portale (Literka.pl), materiały dydaktyczne oraz strony bibliotek, poświęcone biblioterapii. W zakończeniu postuluje potrzebę utworzenia *i funkcjonowania profesjonalnej, wiarygodnej pod względem merytorycznym strony internetowej na przykład Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego.*

Temat internetu podejmuje też R. Łazarz (Biblioterapia po czesku : krótki przewodnik po portalu www.bibliohelp.cz) stwierdzając, że portal *jest wejściem w świat biblioterapii dostosowanym do współczesnych warunków technologicznych*.

W prezentowanym tomie znajdziemy też opracowania dotyczące biblioterapii u naszych sąsiadów na Litwie: D. Janaviciene (Biblioterapia na Uniwersytecie w Kłajpedzie) oraz Białorusi V. Tarantsej, M. Sałtykow-Wołkowicz (Biblioterapia jako część systemu przygotowania studentów pedagogiki do działalności zawodowej w Republice Białoruś). W obu krajach biblioterapia zdobywa coraz większą popularność ze względu na *interdyscyplinarny charakter tej dziedziny, polegający na pomocy terapeutycznej poprzez ukierunkowane czytanie*. Zaświadcza o tym chociażby dołączona lista prac licencjackich, obronionych na kłajpedzkim uniwersytecie.

Interesująco przedstawiona została biblioterapia w Szwecji – A. Erlandsson (Od biblioteki szpitalnej do „książka przychodzi” i własnych download). W swoim zakresie *nie ogranicza się ona jedynie do doboru odpowiedniej lektury, czy pomocy w dzieleniu się swymi doświadczeniami i przeżyciami. Termin ten jest rozumiany jako szeroko pojęty dostęp do słowa drukowanego, prezentowanego w różnej formie, wszelkiej informacji i możliwości pełnowartościowego życia społecznego*. Autorka prezentuje nowoczesne środki przekazu, bibliobusy, serwis „doręczamy książki” i inne inicjatywy, promujące biblioterapię.

Amerykańskie doświadczenia przedstawia Ł. Mally (Bibliografia konsolidująca na Uniwersytecie Stanowym w Oregonie). Głównym założeniem tego interesującego projektu jest pomoc studentom pierwszego roku w nawiązaniu nowych znajomości, zminimalizowanie poczucia izolacji i samotności spowodowanej zmianą miejsca zamieszkania i środowiska. Jednakże można go wraz z modulem instruktażowym stosować w innych celach terapeutycznych w stosunku do różnych grup wiekowych, jak uczniowie szkół średnich lub osoby starsze (...).

Publikację zamykają sprawozdania z działalności Kół Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego, stanowiące ciekawy przegląd ich dorobku i zaświadczające o tym *jak różnorodna bywa praktyczna uprawa biblioterapii w naszym kraju*.

Prezentowany zbiór tekstów wpisuje się znakomicie w nurt wzmożonego zainteresowania biblioterapią w ostatnim czasie. Wieloaspektowe ujęcie tematu i interesujące materiały skłaniają do uważnej lektury.

I chociaż, jak twierdzą autorzy, *wiele jest jeszcze do zrobienia na gruncie teorii i praktyki*, to każda inicjatywa budzi optymizm i świadczy ewidentnie o tytułowej potrzebie bibliografii.

DANUTA URBAŃSKA

Tydzień Bibliotek 2013 „Biblioteka przestrzenią dla kreatywnych”

Po raz dziesiąty Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich organizuje, w dniach 8-15 maja 2013 r., Tydzień Bibliotek – program promocji czytelnictwa i bibliotek. Ma on na celu podkreślenie roli bibliotek w poprawie jakości życia, edukacji oraz zwiększanie prestiżu zawodu bibliotekarza i zainteresowania książką szerokich kręgów społeczeństwa polskiego.

Hasło Tygodnia Bibliotek 2013 pozwala w różnych formach pokazać pozytywne zmiany, które zachodzą w naszych placówkach. Biblioteka, jako przestrzeń dla kreatywnych, staje się miejscem inspiracji i realizacji wielu niezwykłych pomysłów na promowanie literatury i zachęcanie do sięgania po książki każdego odbiorcę, bez względu na wykształcenie, wiek czy światopogląd.

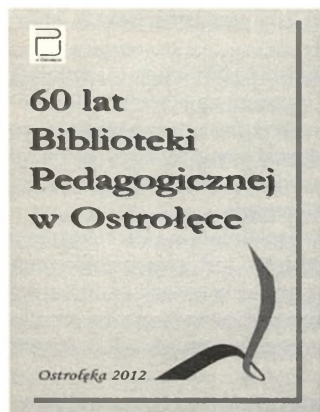
Jak co roku organizujemy konkurs na najlepszy plakat promujący Tydzień Bibliotek, natomiast z okazji jubileuszowego, 10. Tygodnia Bibliotek, ogłosimy konkurs na najciekawszą inicjatywę, jedną szczególnie pomyslową akcję, która zostanie przeprowadzona przez bibliotekę w trakcie trwania TB 2013.

Zapraszamy wszystkie biblioteki do aktywnego udziału. Szczegółowe informacje na temat regulaminu uczestnictwa w konkursach zamieszczać będziemy na naszej stronie <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek>, gdzie można znaleźć również informacje o przebiegu poprzednich edycji programu.

Zarząd Główny SBP

Sygnaly

O NOWYCH PUBLIKACJACH

Olkowska-Balcerzak, Bożena. **60 lat Biblioteki Pedagogicznej w Ostrołęce 1952-2012 / Bożena Olkowska-Balcerzak, Edyta Dobek, Edyta Rogala ; Biblioteka Pedagogiczna w Ostrołęce. – Ostrołęka : Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika, 2012.**

W omawianej pracy przedstawiono historię, organizację i pracę biblioteki na przestrzeni 60 lat. W tym okresie nastąpiło wiele zmian w życiu miasta, regionu i jego mieszkańców, jak również samej biblioteki. Wiele zmian dokonało się też w szkolnictwie.

Publikację opracowały pracowniczki biblioteki – Bożena Olkowska-Balcerzak, Edyta Dobek i Edyta Rogala. Jest to pierwsza monografia Biblioteki Pedagogicznej w Ostrołęce i jednocześnie forma promocji placówki.

W poszczególnych rozdziałach omówiono działalność biblioteki (organizację, zbiory i ich wykorzystanie, lokal, kadre, użytkowników), a każdy dotyczy innego okresu w dziejach placówki. Pierwszy rozdział dotyczy lat 1952-1975, drugi 1975-1998, a trzeci 1999-2012. Ostatni rozdział poświęcono filiom biblioteki. Jest to prezentacja bardzo ogólna, ponieważ poszczególne filie albo już opracowały, albo opracują własne monografie.

Wizerunek biblioteki nakreślono na podstawie dokumentacji placówki, wycinków prasowych z lokalnych gazet oraz rozmów z pracownikami. Bibliotekę ostrołęcką ukazano w powiązaniu z problematyką i organizacją polskich bibliotek pedagogicznych.

Pracę wzbogacono fotografiami i wspomnieniami – wicekuratora oświaty i wychowania – wicewojewody ostrołęckiego oraz pracowników biblioteki. Publikacja zawiera bogatą bibliografię, tabele, aneksy, indeks nazwisk.

Jeleniewski, Marek K. **Życie społeczno-polityczne XX-lecia międzywojennego w świetle polskiej prasy w Bydgoszczy / Marek K. Jeleniewski. – Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2012.**

Praca poświęcona jest funkcjonowaniu prasy w Polsce okresu międzywojennego. Przedmiotem badań jest prasa lokalna wydawana w Bydgoszczy w latach 1920-1939. Omówiona została specyfika prasy lokalnej. Pod tym pojęciem autor rozumie prasę codzienną redagowaną, wydawaną i przeznaczoną dla odbiorców w Bydgoszczy. Zaliczono tutaj również prasę skierowaną do specyficznego odbiorcy – religijną (parafialną) bądź szkolną.

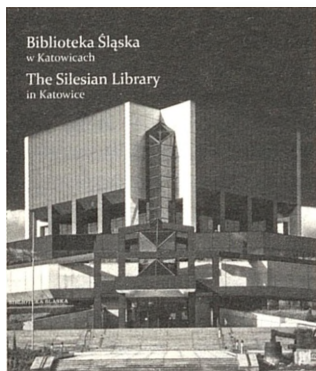
W pracy skoncentrowano się na wydawnictwach w języku polskim, prasę mniejszości narodowych pominięto świadomie, uznając, że to zjawisko wymaga odrębnego opracowania.

Przedstawiono prasę lokalną zarówno jako narzędzie, ukazujące ówczesną rzeczywistość polityczną, jak też odzwierciedlające codzienne życie społeczno-polityczne.

Dla potrzeb pracy autor przeprowadził poszukiwania materiałów w archiwach, muzeach i bibliotekach w Bydgoszczy, Poznaniu, Kórniku, Warszawie, Krakowie, Chorzowie gdzie przeanalizował ponad 200 tysięcy stron gazet. Wykorzystał także akty normatywne urzędowych pism, okólników i sprawozdań.

Zebrany materiał został podzielony na cztery rozdziały. Rozdział pierwszy poświęcony jest bydgoskiej prasie lokalnej do 1939 r. Przedstawiono tutaj prawne podstawy funkcjonowania prasy w Bydgoszczy (pod zaborem pruskim, w Księstwie Warszawskim i w II Rzeczypospolitej) oraz jej powstanie i rozwój. Rozdział drugi charakteryzuje prasę w służbie partii i ugrupowań politycznych (Chrześcijańskiej Demokracji, Narodowej Partii Robotniczej, Endecji, Polskiej Partii Socjalistycznej, Niezależnej Socjalistycznej Partii Pracy, Sanacji). Kolejny rozdział przedstawia prasę bydgoską wobec problemów miasta i regionu (m.in. niepodległości, zmian demograficznych i terytorialnych, mniejszości narodowych, szkolnictwa, życia kulturalnego, samorządności). Ostatni rozdział ukazuje najważniejsze wydarzenia polityczne okresu międzywojennego i ich odbicie w prasie bydgoskiej (zabójstwo prezydenta Narutowicza, zamach majowy, sprawę brzeską).

Pracę zaopatrzone w obszerną bibliografię, wykaz skrótów oraz indeks nazwisk.

Biblioteka Śląska (Katowice). Biblioteka Śląska w Katowicach = the Silesian Library in Katowice / [oprac. tekstu Barbara Maresz, Jan Baron; tł. Przemysław Janikowski, Wiesława Bertman]. – Katowice : [Biblioteka Śląska], 2012.

Publikacja ukazała się z okazji jubileuszu 90-lecia Śląskiej Książnicy. Zbiory biblioteki ze względu na wartość i znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturalnego są częścią Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Biblioteka Śląska prowadzi prace dokumentacyjne i badawcze, publikuje katalogi zbiorów, bibliografie, opracowania bibliologiczne, prace śląskoznawcze.

W pracy zamieszczono „Kalendarium ważniejszych wydarzeń z historii Biblioteki Śląskiej (1922-2012). Dużym osiągnięciem było otwarcie nowego gmachu biblioteki 24 października 1998 r. Był to w owym czasie jeden z najnowocześniejszych budynków bibliotecznych w Europie. Przedstawiono kolekcje biblioteki (zbiory specjalne, zbiory śląskie, kolekcja malarstwa). Omówiono przechowywanie zbiorów (magazyn wysokiego składowania), Śląską Bibliotekę Cyfrową (utworzona w 2006 r.), Społeczną Pracownię Digitalizacji Śląskiej Biblioteki Cyfrowej, Śląską Internetową Bibliotekę Zbiorów Zabytkowych.

Przedstawiono również działalność naukową i kulturalną biblioteki oraz zakres świadczonych usług.

LIDIA BĄKOWSKA

Nie przegap okazji!

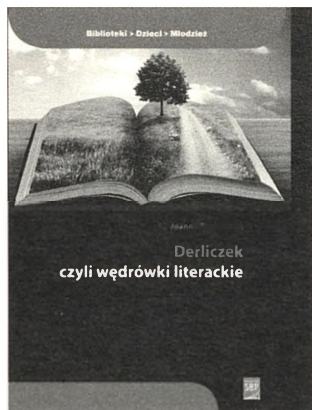

Ostatnie egzemplarze:

B. Howorka	– Bibliotekarz i prawo
Praca zbiorowa	– Fonoteka wczoraj, dziś i jutro
Praca zbiorowa	– Informacja naukowa. Rozwój, metody, organizacja
B. Klukowski	– Księgarstwo i zawód księgarza w Polsce
J. Wołosz	– Meandry polskiego bibliotekarstwa 1991-2011
J. Wojciechowski	– O bibliotekach po mojemu
Praca zbiorowa	– Nauka o książce. Antologia tekstów
M. Zając	– Promocja książki dziecięcej

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Papuzińska, Joanna. *Derliczek czyli wędrowki literackie* / Joanna Papuzińska; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2013. – 145 s. – (Biblioteki, Dzieci, Młodzież; nr 6).

Prezentowany tomik to zbiór szkiców literackich, których łączy tematyka nawiązująca do pierwszych kontaktów dziecka z literaturą. Autorka przenosi czytelnika do świata baśni, interpretacji otoczenia oczami dziecka. Poszczególne rozdziały dotyczą dorobku literackiego jednego autora. Joanna Papuzińska nawiązuje m.in. do twórczości Jana Brzechwy, motywów akwaticznych w książkach Hanny Januszewskiej, ilustracji Jana Butenki, jak również motywów w literaturze Emili Waśniowskiej, Zenona Konwickiego i Melchiora Wańkowicza. Pośród tekstów omawiających literaturę polską, są zamieszczone rozważania nad twórczością Astrid Lindgren. Autorka teksty, które były

wcześniej opublikowane w czasopiśmie „Guliwer”, przed zamieszczeniem w tomiku, poszerzyła i uzupełniła. Do prawdziwej przyjemności można zaliczyć lekturę tej książki.

Sanetra, Krystyna. *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu ikonograficznego* / oprac. Krystyna Sanetra, Beata Górecka, Anna Graff; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. – Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2013. – [Pag. varia]. – (Formaty, Kartoteki; 21).

Instrukcja, w postaci skoroszytowej, zawiera zasady stosowania formatu zgodne z zaleceniami normy polskiej i przepisami międzynarodowymi katalogowania oraz regułami opracowywania dokumentów ikonograficznych. Podane zasady sporządzania rekordów bibliograficznych dotyczą różnych rodzajów tych dokumentów. Instrukcja przedstawia szczegółowo zasady wypełniania poszczególnych pól, od etykiety rekordu po lokalizację, poparte przykładami, które reprezentują możliwie wszystkie

rodzaje dokumentów ikonograficznych. Jest to opracowanie przeznaczone w szczególności dla bibliotekarzy współtworzących katalog centralny NUKAT, jak również opracowujących książki w formacie MARC 21 niezależnie od wykorzystywanego w tym celu oprogramowania.

MARZENA PRZYBYSZ

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

PRAWO BIBLIOTECZNE

Biblioteki w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości

Ustawa o bibliotekach wprowadza w art. 26 ust. 2 obowiązek wydania przez ministrów właściwych w sprawach: działalności leczniczej, domów pomocy społecznej, zakładów karnych, poprawczych i schronisk oraz Ministra Obrony Narodowej, a także Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzeń w sprawie sposobu organizacji obsługi bibliotecznej w podległych im jednostkach oraz zasad współdziałania bibliotek publicznych w wykonaniu tej obsługi.

Minister Sprawiedliwości w dniu 25 października 2012 r. wydał rozporządzenie w sprawie sposobu organizacji obsługi bibliotecznej w zakładach karnych, poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz sposobu współdziałania bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi (Dz. U. poz. 1238). Jest to najnowsze rozporządzenie wykonawcze wykonujące delegację ustawową zawartą w powołanym przepisie ustawy o bibliotekach. Ten akt prawny zastąpił rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 1999 r. w sprawie zasad organizacji obsługi bibliotecznej w zakładach karnych, poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz zasad współdziałania bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi (Dz. U. Nr 111, poz. 1309), które utraciło moc.

Na wstępie poczynić należy uwagę natury ogólnej: biblioteki funkcjonujące w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości są bibliotekami wchodzącymi w skład innej jednostki w rozumieniu ustawy o bibliotekach, tym samym nie są to biblioteki samodzielne i mają do nich zastosowanie przepisy dotyczące

tych bibliotek. Biblioteki prowadzone na podstawie tego rozporządzenia stanowią specyficzną kategorię, albowiem ich użytkownikami są zarówno skazani, tymczasowo aresztowani, nieletni umieszczeni w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich, a także pracownicy tych zakładów oraz pracownicy i funkcjonariusze służby więziennej. Tym samym stwierdzić, że w części biblioteki te pełnią funkcję bibliotek zakładowych z uwagi na możliwość korzystania z nich przez osoby zatrudnione w tych zakładach. Jednocześnie biblioteki tych zakładów mają również cechę biblioteki fachowej z uwagi na wyodrębnienie w ramach ich zbiorów księgozbioru fachowego przeznaczonego wyłącznie dla pracowników zakładu i pracowników i funkcjonariuszy Służby Więziennej § 7 ust. 1 pkt 3.

Podkreślenia wymaga fakt, że ustawa o bibliotekach wprowadza nakaz prowadzenia bibliotek w tych jednostkach, w odniesieniu do jednostek podległych Ministrowi Sprawiedliwości obowiązek ten został potwierdzony w § 1 ust. 1 rozporządzenia poprzez użycie zwrotu

„organizuje się i prowadzi bibliotekę”. Sformułowanie to należy interpretować jako obowiązek zorganizowania i prowadzenia bibliotek w tych podmiotach. Za wyjątek od tego przepisu nie może być uznawane zapewnienie obsługi bibliotecznej przez bibliotekę publiczną na zasadzie § 3 ust. 2, bowiem przepis ten jej zapewnienie wiąże ze współdziałaniem biblioteki publicznej z biblioteką tego zakładu. Tym samym niedopuszczalne jest prowadzenie obsługi wyłącznie przez bibliotekę publiczną, bez utworzenia biblioteki w zakładzie.

Rozporządzenie w § 4 ust. 1 jako organizatora tej biblioteki wskazuje dyrektora danego zakładu. Na organizatora zostały nałożone obowiązki zapewnienia odpowiednich warunków bibliotece, a w szczególności:

- 1) usytuowania biblioteki w zakładzie w sposób dostępny dla wszystkich jej użytkowników,
- 2) odpowiednie wyposażenie biblioteki w niezbędny sprzęt biblioteczny oraz podręczny warsztat introligatorski zapewniający możliwość bieżącej konserwacji księgozbioru,
- 3) wyodrębnienie, w miarę możliwości, stanowiska przeznaczonego na czytelnię lub stanowiska komputerowego,
- 4) środki finansowe na wyposażenie i prowadzenie działalności bibliotecznej, a w szczególności na:
 - a) zakup materiałów bibliotecznych,
 - b) doskonalenie zawodowe pracowników związanych z działalnością biblioteczną.

Powyższe określenie obowiązków organizatora stanowi uszczegółowienie i uzupełnienie ogólnych obowiązków wymienionych w art. 9 ust. 2 ustawy o bibliotekach. Zauważyć należy, że omawiane rozporządzenie w § 6 nakłada na organizatora obowiązek określenia zasad i godzin korzystania z biblioteki. Do bibliotek w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości ma także zastosowanie art. 12 ustawy o bibliotekach dotyczący regulaminów bibliotek niesamodzielnych. Przyjąć należy, że w tym zakresie rozporządzenie jedynie uszczegóławia unormowanie ustawowe. A regulamin wewnętrzny powinien normować wszelkie zagadnienia istotne dla funkcjonowania biblioteki.

Prawodawca w § 7 ust. 1 rozporządzenia dokonał podziału zbiorów bibliotecznych tych bibliotek na:

- 1) księgozbiór ogólny – przeznaczony dla wszystkich użytkowników,

- 2) księgozbiór podręczny – będący księgozbiorem czytelni, w przypadku jej utworzenia oraz

- 3) księgozbiór fachowy – przeznaczony wyłącznie dla pracowników zakładu poprawczego i schroniska dla nieletnich lub pracowników i funkcjonariuszy zakładów karnych.

Dokonanie wyodrębnienia księgozbioru ogólnego i fachowego jest obligatoryjne.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości dopuszcza tworzenie i prowadzenie punktów bibliotecznych w oddziałach mieszkalnych, szpitalach, ośrodkach diagnostycznych i oddziałach zamkniętego zakładu karnego oraz w areszcie tymczasowym stwarzającym zwiększone zabezpieczenie. Odrębne punkty biblioteczne są prowadzone w zakaźnych oddziałach szpitalnych zakładu karnego i dysponują odrębnym księgozbiorem: jest on stały, niewymienny, obłożony folią i dezynfekowany.

Rozporządzenie wymienia również ewidencje, które obowiązkowo prowadzone są w tej kategorii bibliotek: czytelników i wypożyczeń oraz materiałów bibliotecznych. Obowiązkowe jest także prowadzenie katalogu alfabetycznego i katalogu rzeczowego. W ewidencji czytelników i wypożyczeń biblioteki tych zakładów gromadzą następujące dane osobowe: 1) imię i nazwisko czytelnika, 2) numer PESEL czytelnika oraz 3) numer karty czytelnika. Podkreślenia wymaga fakt, iż powyższe dane są jedynymi danymi osobowymi, jakie są gromadzone w tych bibliotekach, albowiem na gromadzenie i przetwarzanie innych danych osobowych przepisy tego rozporządzenia nie zezwalają. Wskazane ewidencje mogą być prowadzone w formie elektronicznej.

Omawiane przepisy wskazują w § 10 przykładowy zakres porozumienia, jakie może być zawarte pomiędzy organizatorem biblioteki w danym zakładzie a dyrektorem biblioteki publicznej albo osobą zarządzającą jednostką, w skład której wchodzi biblioteka publiczna. I tak przedmiotem takiego porozumienia może być:

- 1) udostępnianie lub przekazywanie materiałów bibliotecznych,
- 2) przekazywanie informacji na temat gromadzonych materiałów bibliotecznych,
- 3) udzielanie pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej,
- 4) współpraca przy prowadzeniu działalności edukacyjnej.

Z treści porozumienia nie wynikają przepisy dotyczące odpłatności za czynności wykonywane przez bibliotekę publiczną na rzecz biblioteki wchodzącej w skład jednostki podległej Ministrowi Sprawiedliwości. Tym samym strony porozumienia mogą podjąć decyzję w tym przedmiocie, innymi słowy dopuszczalne jest zarówno zawarcie odpłatnego, jak i nieodpłatnego porozumienia.

Nowe rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości należy ocenić zdecydowanie pozytywniej od poprzedniego, albowiem wprowadziło bardziej kompleksowe i precyzyjne uregulowania. Przede wszystkim dotyczy to współpracy między biblioteką zakładu karnego, poprawczego, schroniska dla nieletnich czy aresztu z biblioteką publiczną. Co prawda prawodawca w obowiązującym rozporządzeniu pominął podstawowe cele tych bibliotek, jednakże założyć należy, że poprzednie unormowanie powieślało regulację zawartą w art. 4 ustawy o bibliotekach – prowadziło to do wadliwości wcześniejszych przepisów za błędne w świetle zasad techniki prawodawczej uważa się powtarzanie przepisów wyższego rzędu (np. ustawy) w przepisach niższego rzędu (np. rozporządzenia). Reasumując, aktualne rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości jest aktem normatywnym lepszym aniżeli rozporządzenie z 20 grudnia 1999 r.

JAN CIECHORSKI

Czy zagładasz do PORTAL-u SBP?

Znajdziesz tam wiele książek z dużymi rabatami. Warto uzupełnić swoje zbiory!

www.sbp.pl/sklep

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

WOŚP w bibliotekach

Wielkie granie – pomaganie! W akcję Jurka Owsiaka włączyło się wiele bibliotek. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy 13 stycznia 2013 r. zagrała razem z udziałem bibliotekarzy i czytelników. Podczas tej niedzieli odbyły się liczne kiermasze i licytacje książek, koncerty (nawet karaoke), pokazy filmowe czy spektakle.

W Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Stefana Flukowskiego w Świnoujściu odbyło się przedstawienie „Pchła Szachrajka i jej goście”. Impreza zorganizowana była w ramach WOŚP „Biblioteka dzieciom”.

Dobry sposób na studentów znalazła Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu, która przygotowała „wyjątkową propozycję”. Studenci, którzy mieli naliczoną karę za przetrzymywanie książek mogli przekazać ten datek na konto WOŚP, a jeśli zdecydowali się oni na wsparcie WOŚP mogli liczyć na obniżenie wartości kary o 50%.

Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach wspierała akcję poprzez: kiermasz książek, sprzedaż kolorowych przedmiotów wykonanych przez dzieci, licytację książki z autografami znanych pisarzy. Dodatkowo zorganizowała zdjęcia z „bibliotecznymi ptakami” i występy.

Finałowe imprezy miały też miejsce w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dąbrowie Górniczej. W programie imprezy wspomagającej WOŚP m.in. przewidziane było: czytanie bajek dla dzieci, występ Orkiestry Dętej, pokaz tańca irlandzkiego w wykonaniu zespołu „Lia Fáil”, przedstawienie „Śpiąca królewna”, koncert zespołu Tomato, występ Dawida Podsiadło.

Lustro Biblioteki zaprosiło także do licytacji 265 książek w ramach WOKP – Wielkiej Orkiestry Książkowej Pomocy, którą wspierają wielbiciele książek. Licytacja trwała do 22 stycznia.

Małopolska Biblioteka Cyfrowa przypominała jak zagrała Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy 20 lat temu we fragmencie z „Przekroju”.

XXI finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy to ratunek dla życia dzieci i godna opieka medyczna seniorów, czyli dla przyszłych i stałych czytelników!

(Barbara Morawiec)

Źródło: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2013/01/wosp-w-bibliotekach.html?spref=fb>

Halina Giżyńska- Burakowska

10.05.1932 – 11.10.2012

Halina Giżyńska-Burakowska – ceniona bibliotekarka, regionalistka, autorka i współautorka wielu książek i artykułów w prasie urodziła się 10 maja 1932 r. we wsi Wilczogóra koło Sierpca w rodzinie rolniczej. W 1950 r. ukończyła sierpeckie Liceum Ogólnokształcące, a następnie filologię polską na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Żona bibliotekarza i pisarza Jana Burakowskiego. Swoje życie zawodowe związała z olsztyńskim bibliotekarstwem. Od 1957 r. pracowała w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie: od 1958 r. w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym, w którym zajmowała się m.in. pracą związaną z popularyzacją książki i czytelnictwa, organizacją spotkań autorskich, wystaw oraz w Dziale Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. W latach 1963-1965 pracowała w Wydziale Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. Następnie ponownie została pracownikiem Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej – najpierw w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym, zaś w 1972 r. kierowniczką Działu Udostępniania Zbiorów. W latach 1965-1992 była wykładowcą na dwuletnim Policealnym Studium dla Bibliotekarzy. Od 1957 r. publikowała w prasie olsztyńskiej artykuły o tematyce bibliotekarskiej. Sporo Jej fachowych tekstów ukazało się również w prasie ogólnopolskiej. Była współautorką informatora literackiego „Olsztyńskie biografie literackie” oraz kilku publikacji zbiorowych, wydanych przez Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. W 1992 r. po przejściu na emeryturę,

wróciła wraz z mężem Janem – cenionym literatem i regionalistą do Sierpca. Była bywalczynią wszystkich ważniejszych sierpeckich imprez kulturalnych. Szczególnie bliskie sercu Haliny Giżyńskiej-Burakowskiej były spotkania autorskie i prezentacje nowych książek w sierpeckiej Bibliotece Miejskiej, którą w latach 1988-1999 kierował jej mąż. Po przeprowadzce do Sierpca, rozpoczął się nowy etap w Jej życiu, odnalazła pasję w utrwalaniu wspomnień sierpczan, w opisywaniu lokalnej historii, ocalaniu dla kolejnych pokoleń lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Była propagatorką kultury słowa. Współpracowała z wieloma lokalnymi tytułami, współtworzyła m.in. kwartalnik „Sierpeckie Rozmaitości”, miesięcznik „Sierpecka Fara”. W 2008 r. nakładem Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Sierpeckiej ukazała się Jej autobiografia *Panna z Wilczogóry*. Była też współautorką wielu innych, nieocenionych dziś dla sierpeckiej historii i kultury publikacji – słownika biograficznego *Sierpczanie tysiąclecia*, kompendium sierpeckich wydarzeń i ciekawostek – *Ziemia sierpecka znana i nieznaną*, *Wspomnień sierpczan*. Za swą pracę była doceniana przez lokalną społeczność i wielokrotnie nagradzana.

Zawsze ciepła, serdeczna, optymistycznie patrząca na świat, stanowczo wypowiadająca swoje zdanie. Sierpeccy przyjaciele zapamiętają Panią Halinę jako osobę pełną empatii, potrafiącą pocieszyć w trudnych momentach, służącą radą. Rozmowy z Panią Haliną, zwłaszcza te w pięknym, sierpeckim ogrodzie

Państwa Burakowskich, wśród pachnących kwiatów, to było coś oczyszczającego po dniu pełnym zmagani z rzeczywistością. Były to rozmowy o życiu, o książkach, o pisarzach, o kwiatach, o sierpeckim „środowisku”.

W 2008 r. Państwo Burakowscy ponownie zamieszkali w Olsztynie, by w jesieni życia być bliżej dzieci. Pani Halina nadal pisała, pozostawała w bliskim kontakcie z sierpeckimi przyjaciółmi. Pisała też listy, piękne, mądre, na ładnej papeterii.

Ostatni raz w Sierpcu gościła w grudniu 2011 r. Przyjechała wraz z mężem Janem, by uczcić jubileusz 20-lecia „Sierpeckich Rozmaitości” – pisma, któremu wspólnie nadali renomę i kontynuowaną po dziś dzień linię tematyczną.

Halina Giżyńska-Burakowska zmarła w Olsztynie po nagłej chorobie. 18 października 2012 r. spoczęła na cmentarzu komunalnym przy ulicy Poprzecznej. Słowa ostatniego pożegnania wypowiedziało nad trumną wielu przyjaciół zmarłej, m.in. wieloletni dyrektor Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie, przyjaciel i bliski współpracownik, Marian Filipkowski. Nie krył wzruszenia, gdy przypominał drogę zawodową Pani Haliny na gruncie bibliotekarstwa Warmii i Mazur, Jej nowatorskie i profesjonalne podejście do spraw zawodowych, serdeczność i powszechnie znaną życzliwość.

Najbardziej osobiste pożegnanie padło z ust Ryszarda Sutego, redaktora „Sierpeckich Rozmaitości”, który ułożył dla Pani Haliny wiersz. I choć wzruszenie odbierało głos autorowi, chyba nie było wśród żalobników osoby, która nie uрониła łzy słysząc słowa:

*Nie będzie mi smutno, bo Twój uśmiech zobaczę
każdej wiosny
w zakolach Sierpienicy, wśród dzikiej łąki kwiecia.
[...] Bo to nieprawda, że Ciebie nie ma. Jestem
pogodny,
bo Cię zobaczę na brzegu warmińskich jezior
w wiotkiej, jak Ty trzcinie
i w lustrze Jeziórek obok domu gdzie żyją labędzie,
usłyszysz Cię w srebrzystym brzęku spadającej wody
przy starym młynie [...].*

MAGDALENA STANISZEWSKA

▶▶ W KILKU SŁOWACH

Książka Roku 2012

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie ogłasza VI edycję konkursu na piękną i wartościową książkę dotyczącą regionu lubelskiego.

Celem konkursu jest promocja dorobku edytorskiego Lubelszczyzny, a zwłaszcza publikacji dotyczących jej historii, tradycji kulturalnych i walorów krajoznawczo-turystycznych.

Na konkurs można zgłaszać wydawnictwa niebeletrystyczne: naukowe, popularnonaukowe, albumy wydane w 2012 r., których tematyka dotyczy Lublina lub Lubelszczyzny.

Termin nadsyłania publikacji upływa 17 maja 2013 r.

Regulamin Konkursu dostępny na stronie biblioteki: www.wbp.lublin.pl

Dorota Mościbrodzka
WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie

PUBLIKACJE OTRZYMANE

Z WiMBP im. Z. Herberta i Związku Literatów Polskich – Oddział w Gorzowie Wlkp.

„Pegaz Lubuski” nr 4 (51) 2012

Z SBP – Zarząd Oddziału w Słupsku, Biblioteki Uczelnianej Akademii Pomorskiej w Słupsku:

„Ekologia informacji w środowisku regionalnym”, Słupsk, 2012

Z WBP im. W. Gombrowicza w Kielcach

„Świętokrzyskie. Środowisko. Dziedzictwo kulturowe. Edukacja Regionalna”, wrzesień/grudzień 9 (13) 2012,

„Świętokrzyskie”, wydanie specjalne „Powstanie Styczińskie 150 rocznica”, Kielce, 22 stycznia 2013

Z Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej

„Świat i Słowo”, nr 2 (19) 2012

Z Wydawnictwa Biblioteka Analiz

„Rozmowy o rynku książki. Cz. 12”. Warszawa, 2013

Z Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Warszawie

Tomiki Literackie Młodych Autorów (5). Wybór wierszy z książek nagrodzonych i wyróżnionych w VI (VII, VIII, IX, XII) edycji Wojewódzkiego Konkursu „Tomik Literacki Młodych Autorów o tematyce przyrodniczej”, Izabelin 2006, 2007, 2008, 2009, 2012.

■ MODYFIKACJE PORTALOWE SBP.PL

W Archiwum Cyfrowym SBP pojawiła się tzw. linia czasu, która umożliwia wyszukiwanie pozycji wydanych w konkretnym roku. Można także zapoznać się z liczbowym zestawieniem pracy Wydawnictwa SBP w poszczególnych latach. Do Archiwum Cyfrowego zostało włączonych ponad 100 nowych obiektów, wydawanych w seriach: „Propozycje i Materiały”, „Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych” oraz czasopisma „Przegląd Biblioteczny” i „Zagadnienia Informacji Naukowej” za lata 2008-2010. W nowym dziale „Dobre praktyki” będą zamieszczane rozwiązania, standardy i nowości mające na celu zwiększenie efektywności działania bibliotek.

■ ZAŁOŻENIA I ZALECENIA DO PREZENTACJI BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ NA STRONACH WWW BIBLIOTEK

Na wniosek uczestników Ogólnopolskiej Konferencji „Bibliografia regionalna w komunikacji publicznej” (18-19 października 2012 r., WBP Lublin), przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk przesłała w styczniu 2013 r. do dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych założenia i wymagania do prezentacji bibliografii regionalnej na stronach www bibliotek, opracowane przez Zespół ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP. Treść założeń na stronach 15-16.

■ BIBLIOTEKARZ ROKU 2012 – I ETAP

Trwa III edycja Ogólnopolskiego Konkursu na Bibliotekarza Roku. Kandydatami do tego tytułu są bibliotekarze, którzy w 2012 r. byli autorami ciekawych inicjatyw. Promując ich działania promujemy nasz, ważny społecznie zawód bibliotekarza. Kandydaci mogą reprezentować różne typy bibliotek, a oceniane dokonania dotyczą różnych obszarów aktywności zawodowej. Każdy też może zgłaszać kandydatów pod warunkiem uzyskania ich zgody na udział w konkursie. Konkurs składa się z dwóch etapów. W pierwszym wybie-

rani są Bibliotekarze Roku w poszczególnych województwach. Odbywa się on w okresie od 21 stycznia do 2 kwietnia (do 1 marca – zgłaszanie kandydatów w poszczególnych okręgach; do 15 marca zarządy okręgów dokonują wyboru Bibliotekarza Roku danego województwa; do 20 marca zarządy okręgów mają obowiązek przesłać do zgłaszających kandydatów zawiadomienia o ewentualnych odrzuceniach ich wniosków, a do Biura ZG SBP dane; do 2 kwietnia należy zawiadomić zwycięzców I etapu o terminie i miejscu wręczenia nagród). Zwycięzcy konkursów wojewódzkich przechodzą do etapu drugiego i jako finaliści biorą udział w ogólnopolskim plebiscycie wyłaniającym Bibliotekarza Roku 2012 w skali kraju. Nagroda główna w tym konkursie zostanie uroczystie wręczona podczas Krajowego Zjazdu Delegatów (7-8 czerwca 2013 r.). Szczegóły na portalu www.sbp.pl/konkursy/bibliotekarz-roku

■ WYCZARUJ Z NAMI MAGICZNĄ BIBLIOTEKĘ

SBP wraz z Zespołem Szkół Specjalnych nr 86 w Szpitalu Dziecięcym w Warszawie zachęcają do wsparcia kampanii „Wyobraźnia czyni cuda – wyczaruj z nami magiczną bibliotekę”. Biblioteka w Szpitalu Dziecięcym potrzebuje książek, nowych regałów i sprzętów, aby ułatwić małym pacjentom zmaganie się z chorobą. Opis akcji na portalu sbp.pl/wyobrazniaczynicuda.

■ KONKURS NA PLAKAT TYGODNIA BIBLIOTEK 2013

Po raz 10. SBP organizuje Tydzień Bibliotek – program promocji czytelnictwa i bibliotek, w dniach 8-15 maja 2013 r., pod hasłem „Biblioteka przestrzenią dla kreatywnych”, które ma na celu podkreślanie roli bibliotek w poprawie jakości życia, edukacji oraz zwiększanie prestiżu zawodu bibliotekarza i zainteresowania książką szerokich kręgów społeczeństwa polskiego. Kontakt z literaturą pobudza wyobraźnię, wpływa na elastyczność myślenia, słowem rozwija kreatywność. Biblioteka jest miej-

scem, które wspiera ciekawe pomysły, umożliwia rozwój zdolności w wielu dziedzinach. We współczesnym społeczeństwie sieciowym kreatywność staje się coraz większym atutem. Biblioteka odpowiednio wyposażona i dostosowana do potrzeb użytkowników ułatwia kontakt z wiedzą, nauką, literaturą, nowymi mediami. Sprzyja rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych oraz kontaktom społecznym. Hasło Tygodnia Bibliotek 2013 pozwala w różnych formach pokazać pozytywne zmiany, które zachodzą w naszych placówkach. Biblioteka, jako przestrzeń dla kreatywnych, staje się miejscem inspiracji i realizacji wielu niezwykłych pomysłów na promowanie literatury i zachęcanie do sięgania po książki każdego odbiorcę, bez względu na wykształcenie, wiek czy światopogląd. Z okazji jubileuszowego, 10 Tygodnia Bibliotek, będzie ogłoszony konkurs na najciekawszą inicjatywę, jedną szczególnie pomysłową akcję, która zostanie przeprowadzona przez bibliotekę w trakcie trwania TB 2013. Szczegółowe informacje na stronie <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek>

■ VIII FORUM MŁODYCH BIBLIOTEKARZY

VIII FMB pod hasłem „Biblioteka - Twój czas, Twoje miejsce” odbędzie się 12-13 września 2013 r. Biblioteka jest miejscem z dużym potencjałem, które możemy kształtować w twórczy sposób, dostosowując je do potrzeb naszych użytkowników. Pracując w bibliotece, sami również zyskujemy czas i możliwość rozwoju zawodowego i osobistego, których nie mielibyśmy gdzie indziej. Organizatorzy: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie, Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Więcej informacji na portalu www.sbp.pl/fmb/informacje oraz profilu Facebooka.

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia są dostępne także na
<http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

Ogólnopolski Konkurs SBP Bibliotekarz Roku 2012

21 stycznia 2013 r. rozpoczęła się III edycja Ogólnopolskiego Konkursu na Bibliotekarza Roku. Kandydatami do tego tytułu są ci bibliotekarze, którzy w 2012 r. byli autorami ciekawych inicjatyw oraz wymiennych osiągnięć. To dzięki nim biblioteki modernizują swoje lokale i ich wyposażenie, unowocześniają metody pracy, stale poszerzają też ofertę dla czytelników. Promując ich dokonania promujemy nasz, ważny społecznie zawód bibliotekarza.

Formuła Konkursu jest otwarta. Kandydaci mogą reprezentować różne typy bibliotek, a oceniane dokonania dotyczą różnych obszarów aktywności zawodowej. Każdy z nas może zgłaszać kandydatów pod warunkiem uzyskania ich zgody na udział w Konkursie. **Regulamin Konkursu i formularz zgłoszenia** znajdziecie na naszym portalu www.sbp.pl.

Konkurs składa się z dwóch etapów. W pierwszym wybierani są Bibliotekarze Roku w poszczególnych województwach. Zwycięzcy konkursów wojewódzkich przechodzą do etapu drugiego i jako finaliści biorą udział w ogólnopolskim plebiscycie wyłaniającym najbardziej popularnego w kraju Bibliotekarza Roku 2012.

Liczba uczestników Konkursu systematycznie rośnie. Zarząd Główny SBP postanowił, że nagroda główna w tym Konkursie zostanie uroczystie wręczona podczas Krajowego Zjazdu Delegatów, który odbędzie się 7-8 czerwca 2013 r.

Konkurs Bibliotekarz Roku to ogromna szansa na budowanie nowego, dynamicznego wizerunku naszego zawodu. Wykorzystajmy w pełni tę okazję!

Elżbieta Stefańczyk
Przewodnicząca
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

POSTAKTUALIA

Janusz Lalewicz, zanim umarł w bardzo młodym wieku, zdążył stać się numerem 1 w polskiej socjologii literatury. Jego znakomita książka *Socjologia komunikacji literackiej* (Wrocław: Ossolineum, 1985) nie miała i nadal nie ma sobie równych w europejskim dorobku tej dyscypliny.

Prowadząc wykłady, staram się demonstrować wybrane książki. W nadziei, że może ktoś jednak przeczyta oraz dla przełamania idiotycznych przeświadczeń, jakoby piśmiennictwo już zdechło i liczył się tylko internet. Otóż wystarczyła chwila nieuwagi i książkę Lalewicza ktoś mi w tych okolicznościach zwał.

Sprowadziłem sobie zatem inny egzemplarz, za równowartość 14 piw – akurat z antykwiariatu zielonogórskiego, bo tak sugerowało Allegro. Książka nadeszła, ucieszyłem się, ale po chwili zrobiło mi się smutno. Na odwrocie bowiem strony tytułowej figuruje stempel Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gorzowie Wielkopolskim, numer 56619 oraz pieczętka kasacyjna „wycofano z obiegu bibliotecznego”.

To nie jest półtatawa biblioteka filialna w Paprocanach Dolnych, ale spora biblioteka zawodowa (?) w dużym mieście, współcentralnym dla województwa, gdzie funkcjonują liczne uczelnie wyższe. Mimo to osoby – i ta, proponująca wycofanie książki oraz podejmująca decyzje – nie miały o niej zielonego pojęcia. I nie zapytały nikogo kompetentnego. Wyrzuciły, bo stara. Jak spleśniały ser.

Rzecz jasna biblioteki nie mogą gromadzić wszystkiego, wiecześnie. Selekcja zasobów stanowi konieczność, a nawet warunek przetrwania. Ale selekcja **rozumna**.

Biblioteczną powinnością jest bowiem również archiwizacja tego, co ma wartość merytoryczną. Inaczej sens bibliotekarstwa bierze w łeb.

Jak się wyrzuca książkę Lalewicza, to można również Kotarbińskiego oraz Ingardena. A także do pieca z tomami Grochowiaka, Stachury i Poświatowskiej. Wydano je wszak tyle lat temu! Pytanie – co z Biblią albo z Homerem? Zresztą w ogóle z całym tym cholernym piśmiennictwem, bo to przecież same antyki, starocie, nie wytrzymujące konkurencji supernowoczesnych digitalistów.

Ludzie to widzą. Jednym wszystko lata koło nosa, a drudzy traktują następnie bibliotekarzy jak barbarzyńców. Bo to nie jest przypadek całkowicie odosobniony.

Bez przerwy słyszę dyrdymały o ciężkiej pracy bibliotekarskiej, o misji, wręcz o posłannictwie. Nie potrzeba, psiakrew, żadnych misji ani poświęceń. Wystarczy wykonywać swoją robotę. Porządnie.

JACEK WOJCIECHOWSKI

Mistrz Promocji Czytelnictwa 2013

Zapraszamy do udziału w V edycji konkursu Mistrz Promocji Czytelnictwa, organizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, w ramach działań Komitetu Porozumiewawczego Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców.

Celem konkursu jest popularyzacja działań bibliotek na rzecz upowszechniania czytelnictwa.

Dokumentację konkursową, zawierającą sprawozdanie z działań podjętych przez bibliotekę w całym 2012 r., należy przesłać do Biura ZG SBP – Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa lub w formie elektronicznej na adres email: konkurs@sbp.pl w terminie do **29 marca 2013 r.**

Szczegółowe informacje, w tym Regulamin konkursu Mistrz Promocji Czytelnictwa 2012: http://www.sbp.pl/konkurs/regulamin?konkurs_id=7219

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

ZAPROSILI NAS

- Centralna Biblioteka Rolnicza im. M. Oczapowskiego w Warszawie na wernisaż wystawy Wandy Skonieckiej „Zawsze Warszawa” (18.12.2012)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na spotkanie z Tomaszem Jastrunem, gościem Salonu Literackiego Michała Jagiełły (19.12.2012) oraz na spotkanie Klubu Dobrej Książki (20.12.2012)
- Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie na promocję książki Marka Michalskiego, Ewy Bagieńskiej, Ewy Kobierskiej-Maciuszko „Poczęty” w BUW. Wspomnienia z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie z lat 1977-1999 oraz projekcją archiwalnych materiałów filmowych o BUW (21.12.2012)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej i Uniwersytet Trzeciego Wieku na otwarcie wystawy prac malarzskich słuchaczy koła plastycznego UTW (04.01)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej, Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia, Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej na promocję „Kalendarza Beskidzkiego” (08.01)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej na otwarcie wystawy fotografii Jerzego Haca „Kapliczki przydrożne i krzyże Beskidu Śląskiego z Istebnej i Koniakowa” (10.01)
- WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze na cykl spotkań w ramach konserwatoriów bibliotekoznawczych: dr hab. B. Koredczuk „Kobiety – miłośniczki książek znane i nieznanne. Przyczynek do badań bibliofilstwa polskiego” (15.01)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na kolejny wykład z cyklu „Twórcy, dobrodzieje i przyjaciele Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego: Kazimierz Jaczewski – lekarz, działacz społeczny i polityczny, bibliotekarz” (18.01)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na wystawę „Święta z Madonnami”, wystawa ze zbiorów specjalnych biblioteki (20.01)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na otwarcie wystawy „Pamięć... w 150. rocznicę Powstania Styczniowego” (22.01)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na lubelskie obchody 150. rocznicy Powstania Styczniowego (22.01)
- Biblioteka Publiczna im. Z. J. Rumla w Dzielnicy Praga Południe m.st. Warszawy na wieczór artystyczno-literacki o Puszkynie (24.01)
- Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie na „Autorskie czwartki w BUW” – spotkanie z Piotrem Zańko autorem książki *Zabijemy was słowami* (24.01.)
- Biblioteka Narodowa, „Magazyn Literacki KSIĄŻKI” na uroczyste wręczenie nagród za Książki Miesiąca i Książki Roku 2012 „Magazynu Literackiego KSIĄŻKI” (30.01)
- Gminna Biblioteka Publiczna Gminy Żary z siedzibą w Bieniowie na otwarcie po remoncie Biblioteki w Żłotniku (31.01)
- MBP im. J. Tuwima w Brzezinach na otwarcie wystawy nt. Beskidu Niskiego (31.01)
- MBP im. J. Tuwima w Brzezinach na spotkanie z K. Jadczykiem nt. 150. rocznicy Powstania Styczniowego (06.02)
- WBP im. H. Łopacińskiego na III Konferencję Regionalną Programu Rozwoju Bibliotek „Biblioteka trzecim miejscem” (07.02)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na promocję książki J. Świądra pt. *Apassionata. Wspomnienie o Januszu Gniatkowskim* (14.02)
- WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze na kolejne spotkanie w ramach konserwatoriów bibliotekoznawczych: dr hab. M. Pidyłczak-Majerowicz „Badanie znaków własnościowych na współczesnych zbiorach bibliotecznych” (19.02)

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny:

Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA, Andrzej DĄBROWSKI, Małgorzata JEZERSKA, Jadwiga KONIECZNA (przewodnicząca), Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFANČYK
(tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl, e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępcza redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
(tel. 507-622-572; e-mail: budynska@gmail.com)

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
(tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

Honoraria autorskie:

Małgorzata HOŁODOWICZ
(tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96

Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
tel. 22 827-52-96, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” za lata 1991-2009 jest dostępny online w archiwum cyfrowym SBP (www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe) oraz w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej (<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozierki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1450 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Wysokość bieżącej prenumeraty wynosi 168 zł (14,00 zł za 1 numer).

Wpłaty na prenumeratę przyjmujemy:

Dział Sprzedaży
Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa
Informacje: Joanna Janczak tel. (22) 825-50-24,
faks (22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz@sbp.pl
konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Prenumeratę bieżących numerów można zamówić w sklepie internetowym Wydawnictwa SBP, jak również numery archiwalne od 2010 r. Wcześniejsze są dostępne online w archiwum cyfrowym SBP (www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe). Prenumeratę oraz poszczególne numery można zamówić: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

Proponujemy następujące rabaty:

przy zakupie 3-6 egzemplarzy – 10%, 7-9 egz. – 15%, 10 i więcej egz. – 20% (dot. jednego tytułu).

Powyższe rabaty dotyczą także zakupu książek naszego Wydawnictwa. Oferta obejmuje czasopisma i książki wydane dotychczas, jak również prenumeratę na 2013 rok.

Ponadto prenumeratę przyjmują:

„RUCH” S.A. i POCZTA POLSKA – kwartalnie

Ważne dla Autorów publikujących w „Bibliotekarzu”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Bibliotekarzu” proszeni są o:

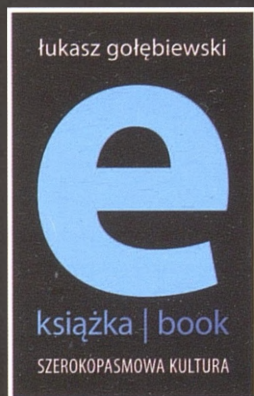
- Przysyłanie tekstów w plikach w programie Word w formatach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP (wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl. Teksty i fotografie powinny być podpisane.
- Dołączenie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
 - datę i miejsce urodzenia,
 - imiona ojca i matki,
 - adres domowy,
 - telefon kontaktowy, e-mail,
 - PESEL,
 - NIP,
 - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
 - numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium.
- Stoپیeń lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
- Oświadczenie o braku zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w internecie – w związku z digitalizacją i publikowaniem „Bibliotekarza” w internecie. Brak takiego oświadczenia przy nadesłanym materiale będzie oznaczał zgodę autora na bezpłatną publikację tekstu w internecie.

„Gdzie jest czytelnik”:

Esej dotyczący przyszłości książki i kultury w dobie cyfryzacji. W związku z rozwojem nowoczesnych technologii zmianie uległa także kultura czytania – dzisiejszy czytelnik rezygnuje z tradycyjnych książek na rzecz e-tekstu.

Autor wnika w internetową rzeczywistość, bada fenomen portali społecznościowych oraz ich wpływ na czytelnictwo. Rozważa możliwe scenariusze rozwoju czytelnictwa w przyszłości, określa rolę księgarni i bibliotek, a także proponuje zmianę formy reklamy na taką, która lepiej dotrze do dzisiejszego wirtualnego czytelnika.

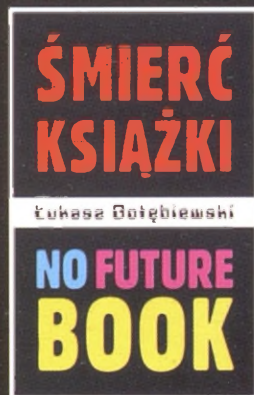
e-książka | book

Co stanie się z kulturą, kiedy straci swoją materialną formę i będzie dostarczana odbiorcy nie jako produkt, lecz jako usługa?

Co stanie się z książką, gdy formę papierową zastąpi plik?

W jaki sposób nowe formy komunikacji zmieniają biznesowy wymiar kultury?

Jak wyglądać będzie dystrybucja książek, muzyki, filmów w dobie cyfryzacji kultury?

Śmierć książki | No Future Book

Czy rewolucja cyfrowa zniszczy druk i książki?

Kim jest e-człowiek?

Co blog i Matrix mają wspólnego z Gutenbergiem?

Jaki jest język cyfrowego świata?

Czy tradycyjne księgarnie przestaną istnieć?

Wydawca: **Biblioteka Analiz Sp. z o.o.**, ul. Mazowiecka 6/8 pok. 416, 00-048 Warszawa
tel./ faks 22 827 93 50, e-mail: marketing@rynek-ksiazki.pl

www.rynek-ksiazki.pl

1% dla SBP

ka**P**ITalny wybór!

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. Oddając 1% podatku SBP masz pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele, że będą pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek, społeczeństwa wiedzy i kultury.

Nr KRS: 00000 81477